

universität
wien

MASTERARBEIT / MASTER'S THESIS

Titel der Masterarbeit / Title of the Master 's Thesis

VIJEĆNICA - Gradska kuća u Sarajevu, Nacionalna i
univerzitetska biblioteka kao simbol multietične kulture

verfasst von / submitted by

Elbin Dedovic, BA

angestrebter akademischer Grad / in partial fulfilment of the requirements for the degree of

Master of Arts (MA)

Wien, 2017 / Vienna 2017

Studienkennzahl lt. Studienblatt /
degree programme code as it appears on
the student record sheet:

A 066 850

Studienrichtung lt. Studienblatt /
degree programme as it appears on
the student record sheet:

Allgemeine Slawistik

Betreut von / Supervisor:

Doz. Ao. Univ.-Prof. DR. Katja Sturm-Schnabl

PREDGOVOR

Ja, Elbin Dedović, absolvent postdiplomskog studija na filološkom- kulturološkom fakultetu u Beču pod punom moralnom odgovornošću, dajem

IZJAVU O ORIGINALNOSTI RADA

Završni rad pod nazivom „Vijećnica -Gradska kuća u Sarajevu, Nacionalna i univerzitetska biblioteka kao simbol multietične kulture“ napisao sam samostalno, koristeći izvore koje sam naveo u literaturi i odgovorno tvrdim da niko ranije nije ostvario nikakvu korist u ovoj ili nekoj drugoj instituciji na osnovu istog.

Zahvaljujem mentoru Doz. Ao. Univ.-Prof. DR. Katji Sturm-Schnabl na podršci, konsultacijama, sugestijama i pomoći u toku izrade ovog rada.

Beč, maj 2017. godine

Elbin Dedović

SADRŽAJ

PREDGOVOR	2
ABSTRACT	6
1. UVOD	7
1.1. Predmet istraživanja	7
1.2. Problem istraživanja	7
1.3. Ciljevi istraživanja	7
1.4. Planirani doprinos teze teoriji i praksi	7
1.5. Hipoteze istraživanja	8
1.6. Metodologija izrade rada	8
1.7. Obrazloženje radne strukture završnog rada	9
2. HISTORIJSKI PREGLED NACIONALNE I UNIVERZITETKSE BIBLIOTEKE - VIJEĆNICE.....	10
2.1. Gradska kuća	10
2.2. Ideja o izgradnji Vijećnice.....	16
2.3. Arhitektura Vijećnice	20
2.4. Vijećnica kroz vrijeme - funkcije	25
2.4.1. Nacionalna i univerzitetska biblioteka BiH	27
2.5. Rat i postratne posljedice uništavanja Vijećnice	33
2.6. Obnova, raskoš i sjaj Vijećnice	37
2.6.1. Istražni radovi.....	39
2.6.2. Konstruktivna obnova Vijećnice	40
2.6.3. Prostori nacionalne biblioteke	41
2.6.4. Unutrašnje obrade	42
2.6.5. Restauracija i rekonstrukcija slikane dekoracije	42
2.6.6. Rekonstrukcija dekorativnog slikarstva i fasade	43
3. ULOGA I ZNAČAJ BIBLIOTEKE U REFORMI SISTEMA VISOKOG OBRAZOVANJA I SOCIJALNOG DRUŠTVA	45
3.1. Ne briga javnih ustanova o biblioteci	47
3.2. Finansiranje obnove i uslovi biblioteke	50
3.3. Sudbina i budućnost Nacionalne i univerzitetske biblioteke u Vijećnici	52
3.4. Rat protiv knjiga	54
3.5. ODLIV MOZGOVA - Egzodus mlade intelektualne elite	56

3.6.	Nacionalna i univerzitetska biblioteka u službi nauke i obrazovanja.....	58
3.7.	Pravni aspekti razaranja Vijećnice	60
4.	ASPEKTI MULTIKULTURALNOSTI I MULTIETNIČNOSTI VIJEĆNICE	63
4.1.	Uloga Nacionalne biblioteke u multietičnosti i multikulturalnosti	64
4.2.	Biblioteka danas	67
5.	REZULTATI ISTRAŽIVANJA	70
6.	ZAKLJUČCI.....	80

SAŽETAK

U radu se razmatra utjecaj biblioteka u reformi sistema visokog obrazovanja. Vijećnica kao jedan od glavnih simbola grada Sarajeva nosilac je jedne ogromne historije grada. Rat koji je učinio svoje i samu ovu historijsku građevinu uništio do temelja kao i svo neprocjenjivo blago koje se našlo u njoj u tom trenutku napravio je ogromnu štetu kako narodu tako i samom gradu. Sarajevo je multietnički grad, mjesto gdje se ljudi na jednom mjestu susreću sa četiri vjeroispovijesti: židovskom, kršćanskom, islamskom i pravoslavnom. Jedan je od rijetkih gradova u svijetu koji ima crkve svih tih vjeroispovijesti, često ga nazivaju Mali Jeruzalem. Neprocjenjiva kulturna baština, sačuvana i sadržana u kolekcijama NUBBiH (Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine), koje nisu zapaljene, a knjige su nažalost paljene, bezuvjetno bi trebala u cijelosti biti dostupna na međunarodnoj razini, jer čini prepoznatljivu komponentu evropske kulturne baštine i identiteta, i oslikava zajednički suživot kultura, naroda i religija kroz vijekove ili stoljeća.

Zahvaljujući ne brigama vlasti Vijećnica je jedna od sedam institucija kulture u Bosni i Hercegovini sa neriješenim formanim pravnim statusom. Za potpuno razumijevanje problema i s ciljem njegovog prevazilaženje sama država i vlasti moraju više dati od sebe i posvetiti se rješavanju nekih problema za dobrobit naroda Bosne i Hercegovine.

Ključne riječi: *Vijećnica, Gradska kuća, Nacionalana i univerzitetska biblioteka, obrazovanje, javne ustanove, rat, knjige, ceremonije, multietičnost, multikulturalnost*

ABSTRACT

The thesis is concerned with the influence of libraries in the education system reform. Sarajevo City Hall, known as Vijećnica, is one of the main symbols of Sarajevo and also a holder of a huge history of the city. During the war, the library and historical building was completely destroyed along with all the priceless treasure present there at that moment. The war also destroyed the city and the citizens. Sarajevo is a multiethnic city, and one of the few cities in the world where all religions are represented, you can see a mosque, synagogue, Catholic church and orthodox church standing side by side in the nearest 5 meters of each other. Therefore, it is sometimes called "small Jerusalem". The rich cultural heritage which remained undestroyed, was preserved and contained in the NUBBiH collections (National and University Library of Bosnia and Herzegovina) and it should be unconditionally available at the international level, since the heritage makes a recognizable component of European cultural heritage and identity and reflects the coexistence of cultures and religions throughout centuries.

Due to the indifference of the authorities, Vijećnica is one of the seven cultural institutions in Bosnia and Herzegovina with an unsolved formal legal status. In order to wholly understand the problem with a clear aim of overcoming it, the state and authorities have to give a bit more of themselves to solve certain problems for the benefit of the citizens of Bosnia and Herzegovina.

Key words: *Vijećnica, City Hall, National and University Library, education, public institutions, war, books, ceremony, multiethnic, multicultural*

1. UVOD

1.1. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja ovog rada je uloga i svrha jedne od najvažnijih arhitektonskih građevina u Bosni i Hercegovini – Nacionalne i univerzitetske biblioteke Sarajevo – Vijećnice. Koja je uloga ove građevine bila prije ratnog perioda, te koja je svrha i uloga same institucije danas. Rad prikazuje Vijećnicu kroz vrijeme i koje je posljedice ostavio na nju ratni period. Izbor predmeta motivisan je znatnim prethodnim događanjima i posveti ovoj građevini zadnji period prilikom kojeg se i obnovila. Istraživanjem će se obuhvatiti analiza sekundarnih podataka u cilju bolje prezentacije samog rada. U radu će se također prikazati sam gubitak bibliotečkog fonda nakon spaljivanja ovakve građevine u Bosni i Hercegovini. Koje su perspektive obnove Vijećnice i koja je njena trenutna funkcija.

1.2. Problem istraživanja

Naučni problem istraživanja u radu predstavlja gubitak značaja ove institucije kao biblioteke i njena transformacija u prostor za održavanje kulturoloških događaja, poput ceremonija, svadbi itd.

1.3. Ciljevi istraživanja

Glavni cilj istraživanja je da se istraži zašto Nacionalna i univerzitetska biblioteka Sarajeva – Vijećnica nije zadržala svoju funkciju koju je imala i prije ratnih dešavanja – obrazovnu funkciju kao biblioteka i zašto se poslije njene obnove pretvorila u instituciju kulturoloških događanja i koja je ustvari uloga same biblioteke u sistemu reformi visokog obrazovanja, šta to danas predstavlja za građane Bosne i Hercegovine, a šta je predstavljalo ranije.

1.4. Planirani doprinos teze teoriji i praksi

Značaj istraživanja je naučna analiza Nacionalne i univerzitetske biblioteke - Vijećnice u Sarajevu, naročito u periodu poslijeratnih dešavanja. Istražen je i analiziran pravac u kojem se razvija obrazovanje mladih i pridonosi sam značaj obrazovanju, u reformi obnove Nacionalne i univerzitetske biblioteke.

1.5. Hipoteze istraživanja

Hipoteza je, prema definiciji, tvrdnja koja se provjerava kako bi se ustanovila njena valjanost, a valjana je ukoliko je adekvatna predmetu istraživanja i ako se može provjeriti i potvrditi određenom praktično teorijskim postupkom.

Hipotetički dio istraživanja rada sadrži slijedeće hipoteze:

Glavna hipoteza

Izgubljenost značaja Nacionalane biblioteke u obnovljenoj Sarajevskoj Vijećnici

Pomoćna hipoteza

Svršishodnost Vijećnice u savremenom periodu – Da - za kulturne događaje, Ne- za obrazovanje

1.6. Metodologija izrade rada

Postupak istraživanja vrši se na osnovu analize sadržaja dokumenta na nivou sekundarnih izvora, kao i sagledavanja svih prethodnih iskustava. Izvori podataka su naučni, stručni, domaći i međunarodni članci iz ove oblasti i različite baze podataka kao što su ProQuest, COBISS, Ebsco, Emerald, Hrčak, online katalogi univerzitetske biblioteke u Beču kao i Nacionalna biblioteka Austrije u Beču.

U skladu sa praksom naučno-istraživačkog rada, u magistarskom radu će biti primjenjeno više naučnih i istraživačkih metoda. Primjenjivat će se slijedeće metode:

Metoda anketiranja – postupak kojim se na temelju anketnog upitnika istražuju i prikupljaju podaci, informacije, stavovi i mišljenja o predmetu istraživanja.

Metoda sinteze i analize - će biti korištene u teoretskom dijelu master rada, pri analiziranju podataka.

Komparativan metoda – se koristi u ovom radu prilikom upoređivanja pojedinih podataka iz prethodnih godina u Bosni i Hercegovini.

Metoda indukcije i dedukcije - kao bazične metode logičkog zaključivanja. Metoda indukcije bi trebala osigurati da se na osnovu rezultata istraživanja dođe do općih zaključaka relevantnih za područje istraživanja i na taj način doprinese obogaćivanju teorije i prakse.

Metoda deskripcije – koristi se za definisanje pojmova i činjenica vezanih za problematiku istraživanja.

1.7. Obrazloženje radne strukture završnog rada

Rad je koncipiran tako da je nakon uvodnih naznaka struktura rada podjeljena u tri poglavlja od kojih svaki od njih ima podjednaku važnost u ispunjenju cilja rada.

U prvom dijelu rada prikazana je sama historija nastanka Nacionalne i univerzitetske biblioteke – Vijećnice. Prvi dio poglavlja govori o nastanku i izgradnji ove arhitektonske građevine, zatim o njenoj specifičnoj arhitekturi te sami kraj ovog poglavlja govori nam o njenoj obnovi i raskošu koji su se istakli nakon nekoliko godina same rekonstrukcije. U ovom dijelu biće govora o ratu koji kao jednu od posljedica ima i razaranje Vijećnice kao i posljedicama koje je ostavio iza sebe. Pomoću slika prikazat će se ova građevina kroz vrijeme od njenog nastanka pa sve do danas.

U drugom dijelu rada prikazano je na koji način biblioteka ima ulogu i značaj u reformi sistema visokog obrazovanja i samog socijalnog društva. U ovom poglavlju poseban akcenat daje se na gubitak značaja same biblioteke te njene „transformacije“ u prostor za kulturne događaje. Cilj ovog dijela rada je da se ukaže na potrebu za postojanjem ove građevine kao objekta za naučne svrhe i da nam ukaže na nebrigu javnih ustanova o biblioteci.

U trećem dijelu rada prikazana je Vijećnica danas, biblioteka danas. Šta je ta ustanova danas, zašto treba jedna ovakava građevina Bosni i Hercegovini i šta je tačno funkcija te građevine. Zašto je Vijećnica kao Nacionalna i univerzitetska biblioteka transformisana u prostor za kulturne događaje, druge manifestacije koje se u njoj održavaju. Uloga biblioteke u multikulturalnosti i multietičnosti.

U posljednjem četvrtom dijelu rada izneseni su zaključci te najbitnije spoznaje do kojih se došlo u ovom radu. Također su date i preporuke za praćenje i buduća istraživanja ove građevine kao simbola grada Sarajeva.

2. HISTORIJSKI PREGLED NACIONALNE I UNIVERZITETKSE BIBLIOTEKE - VIJEĆNICE

2.1. Gradska kuća

„Odlukom Berlinskog kongresa (član 25.), održanog između 13.07.1878 i 13.08.1878. godine, Austro-Ugarskoj je povjerena uprava nad Bosnom i Hercegovinom. Sultan je samo nominalno zadržao suverenitet nad ovim vilajetom. Time je završeno četiri i po stoljeća dugo razdoblje osmanske vlasti u Bosni i Hercegovini.“¹

1910. godine trebalo je biti legalizovano i uređeno faktičko stanje da Bosna i Hercegovina bude treći entitet u Austro-Ugarskoj. Monarhija je bila predstavljena s tri raskošna paviljona: austrijskim, mađarskim i bosanskohercegovačkim.

„Međutim austrijska i mađarska strana nisu se mogle usaglasiti o mjeri autonomije Bosne i Hercegovine pa je zemlja ostala corpus separatum u okvirima Monarhije... Promjene do kojih je došlo početkom oktobra 1908. godine neposredno su se odrazile i na Sarajevsku vijećnicu. Naime, u gradu ne bijaše podesnog prostora za smještaj novouspostavljenog Sabora. Odlučeno je da Bosanski sabor privremeno bude smješten u Vijećnici... Bosanski sabor je zasjedao u Vijećnici od 1910. do 1914. godine. Sabor je zauzeo reprezentativni prostor: svečanu salu, kabinete gradonačelnika i podgradonačelnika, sale za konferisanje, niz kancelarija, itd.“²

Osmansko Carstvo svoje mjesto ustupa ambicioznoj Austro-Ugarskoj 18. Augusta 1878. godine. Kao i u svakoj borbi pa ni u ovoj nije prošlo bez žrtava. Ako na sve ovo pogledamo s jednim paradoksom može se vidjeti da osmanska uprava je mnogo više radila na poboljšanju uslova i prilika u Bosni i Hercegovini šezdesetih i sedamdesetih godina 19. stoljeća nego stotinama godina ranije.

„Reforme su provođene uz snažan otpor feudalnih struktura. Prvo je neumoljivi egzekutor, serasker Omer Lufti-paša Latas, u krvi ugušio pobunu bosanskih begovata. Potom je carske reforme započeo provoditi agilni i obrazovani Dževdet-paša. Konačno su brojne i krupne

¹Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., (2014), *Vijećnica Sarajevo, Gradnja, razaranje, obnova*, Studio Urbing, Sarajevo, str. 13/14.

²Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., (2014), *Vijećnica Sarajevo, Gradnja, razaranje, obnova*, Studio Urbing, Sarajevo, str. 19/20.

promjene u Bosni ostvarili autoritativni namjesnici, Topal Šerif Osman-paša i njegov nasljednik Safvet-paša. Rezultat djelovanja dvojice poduzimljivih valija bijaše, između ostalog izgradnja puta od Sarajeva do Bosanskog Broda, postavljanje željezničke pruge Banja Luka-Dobrljin, uvođenje prvih telegrafskih linija, osnivanje štamparije, otvaranje srednje građanske škole, ruždije, podizanje dviju bolnica u Sarajevu, vojne i civilne...“³

„Uz vladajući graditeljski stil, razvijen na osmanskoj i domaćoj tradiciji, započinje se graditi i po ugledu na evropsku praksu tog vremena. Vladin geometar i gradski inženjer Franjo Linardović (Linardić), te graditelj Franjo Moise angažirani su na podizanju novog valijskog konaka, vojne bolnice i drugih objekata. Na valu tih promjena izgrađeni su i veliki, reprezentativni pravoslavni hramovi u Sarajevu i Mostaru.“⁴

Zbog zakašnjelih poteza, propadanje jednog istrošenog sistema se nije moglo zaustaviti. Kršćansko stanovništvo sve više se počelo da buni, pa je jednostavno samo i bilo pitanje vremena kada će se sukladno svojim interesima zapadne sile razriješiti pitanja Osmanske vladavine.

Glavni komadant austrougarskih trupa Josip Filipović (slika 1.), insistirao je na priključenju Bosne i Hercegovine Hrvatskoj. Od samog početka bio je neprijateljski nastrojen ka muslimanskom stanovništvu, tako da je bio smijenjen nekoliko mjeseci nakon zauzimanja Sarajeva. Uspostavljajući svoje oštre mjere i propise polahko je započeo obnovu grada nakon čega je donesen provizorni statut grada i obrazovano Gradsko poglavarstvo za čije je mjesto postavljen Mustaj-beg Fadilpašić. (Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., 2014., str. 15.)

³Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., *Vijećnica Sarajevo, Gradnja, razaranje, obnova, Studio Urbing, Sarajevo, 2014; str.13.*

⁴Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., *Vijećnica Sarajevo, Gradnja, razaranje, obnova, Studio Urbing, Sarajevo, 2014; str.13.*

Slika 1. Josip Filipović u Sarajevu - ilustracija

Izvor: Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., *Vijećnica Sarajevo*, Studio Urbing, Sarajevo, 2014, str. 15

Stotinjak metara od Careve džamije bilo je smješteno poglavarstvo sve do 1881. kad je bilo premješteno u Dženetićevoj kući na dnu Bistrika.

“Veći dio sarajevske čaršije bio je uništen u velikim požarom koji je pod nejasnim okolnostima izbio u četvrti Latinluk, 8. avgusta 1879. Godine. Na taj način, stilom stihije, oslobođen je prostor za nove gradnje. Odmah je izrađen regulacioni plan za požarom opustošeni dio grada, te plan regulacije toka rijeke Miljacke.”⁵

Novo izdanje Gradskog poglavarstva bilo je predviđeno da bude na desnoj obali gdje bi ujedno bio i formiran veći trg. Kako su u međuvremenu obnovljeni neki od izgorjelih hramova, Antonija Jeftanovića i vakufa Čenan Alijage, te na prostoru nekadašnje džamije bosanskog sandžak bega Mehmed-bega Minetovića izgrađena je palata Vakufske uprave (sada zgrada Mešihata Islamske zajednice u BiH) gradsko poglavarstvo odustalo je od ove lokacije i odlučilo

⁵Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., *Vijećnica Sarajevo, Gradnja, razaranje, obnova*, Studio Urbing, Sarajevo, 2014; str.15.

da nova gradska kuća bude na Mustaj-pašinom mejdanu. (Valerijan Ž., Mulaomerović F., Mulaomerović S.; 2014.; str. 15.)

„Već je regulacionim planom usvojenim krajem 1879. godine, kojimsu određene ne samo trase glavnih saobraćajnica nego i njihova širina, bio najavljen proces preuređenja starog gradskog jezgra. Ranije, u vrijeme Topal Šerif Osman-paše, Baščaršija je ulicom, koja je dobila naziv Nova testa (sada Telali, a od 1993. godine Ulica Petra Kočića), povezana sa Mustaj-pašnim mejdanom. Probijena je i trasa Vijećničke ulice (sada Ulica Brodac, a do 1993. godine Ulica Benamina Fincija), kao produžetak Ulice Kračule.“⁶

Kako se sve više ekonomski potencijal grada reducirao, te potiskivali brojni zanati Čaršija je svedena na zanatsko-trgovački sistem nesposoban za opstanak. Politički status je bionedrživ a nasatank Vijećnice grada Sarajeva, sam po sebi je predstavljao početak brisanja višestoljetne graditeljske tradicije. Cijela zemlja se tretirala kao okupaciono područje, jer ni sam sultan nije držao ozbiljno do formalnog suvereniteta. (Valerijan Ž., Mulaomerović F., Mulaomerović S., 2014., str. 17.)

„Trideset godina nakon uspostavljanja okupacionog režima valjalo je definirati položaj Bosne i Hercegovine imajući na umu, s jedne strane, mađarsku političku opsesiju o Bosni, odnosno drevnoj Rami kao „zemlji krune Svetog Stjepana“ i, s druge strane, nespornu premoć austrijske komponente Monarhije. Franjo Josip I je 6. oktobra 1908. godine u Budimpešti, u prvom redu kao ugarski kralj (i pozivajući se na povijesna ugarska prava na Bosnu), „ručnim pismom“ proglasio aneksiju Bosne i Hercegovine.“⁷

Na taj način nekih tridesetak godina kasnije najavljena je promjena društvenih odnosa u zemlji. Nakon ovakvog akta suverenitet sultana prestaje nad Bosnom i Hercegovinom te zemlja biva priključena Austro – Ugarskoj. Jedine promjene koje su se desile bile su na formalno- pravnom karakteru. Za vrijeme posjete Franja Jospia I Bosni i Hercegvini 1910. biva donesena ideja o obnovi kraljstva te i legalizacija i uređenje faktičkog stanja, čime bi Bosna i Hercegovina bila treći entitet u Austro- Ugarskoj. Iste ove godine donesen je i jedini vladarski akt, Patent o

⁶Valerijan Ž.,Mulaomerović F., Mulaomerović S., opt.ct. str.15-17., (2014).

⁷Valerijan Ž.,Mulaomerović F., Mulaomerović S., opt.ct. str.18., (2014).

sazivanju Bosanskog sabora koje je i sam Franjo Josip potpisao. (Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., 2014., str. 18-19.)

„Promjene do kojih je došlo početkom oktobra 1908. godine neposredno su se odrazile i na Sarajevsku vijećnicu. Naime, u gradu ne bijaše podesnog prostora za smještaj novouspostavljenog sabora. Odlučeno je da Bosanski sabor privremeno bude smješten u Vijećnici. Odgovarajuće preinake i adaptacije vidljive su na projektnom dokumentu koji je u Građevinskom odjelu Zemaljske vlade odobren 6. maja 1909. godine.“⁸

Rad Sabora kao i Gradskog poglavarstva pratilo je nekoliko vladinih činovnika. Kao glavni i vodeći su bili civilni adlatusi i vladin komesar za glavni grad. Njihova odluka je bila važnija od volje Sabora i Gradskog poglavarstva. To je predstavljalo pravu mjeru bosanskohercegovačke parlamentarne demokratije i samouprave. (Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., 2014., str. 20.)

1908. godine dolazi do proglašenja aneksije što značajno dovodi do izmjene percepcije zemlje. Do tog perioda samo finansiranje uprave i vojske te intenzivna izgradnja oslanjala se na tzv. zemaljske prihode, to jeste poreze i druge sisteme naplate, prihode od koncesija na eksploataciju resursa itd. Uključujući sve ove prihode podizali su se krediti kod raznih banaka kao i evropskih. (Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., 2014., str. 22.)

„Nakon posjete Franje Josipa I i uspostave kakvog-takvog parlamentarnog sistema, vlast je počela planirati krupne investicione radove (pruge normalnog kolosijeka, nove bolnice, škole,...). Na valu takvog raspoloženja, za samo nekoliko godina su u Sarajevu podignuta brojna reprezentativna izdanja (zgrada Glavne pošte, Austougarska banka, Pravosudna palata, kompleks Zemaljskog muzeja, itd.)... Bosanski sabor je svečano konstituiran 15.juna 1910. godine. Glavnu riječ na toj sjednici vodio je zemaljski poglavar, general Marijan Varešanin. Nakon ceremonije, Varešanin se u kočiji iz Vijećnice uputio u rezidenciju Konak.“⁹

⁸Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., (2014), Vijećnica Sarajevo, Gradnja, razaranje, obnova, Studio Urbing, Sarajevo, str. 20.

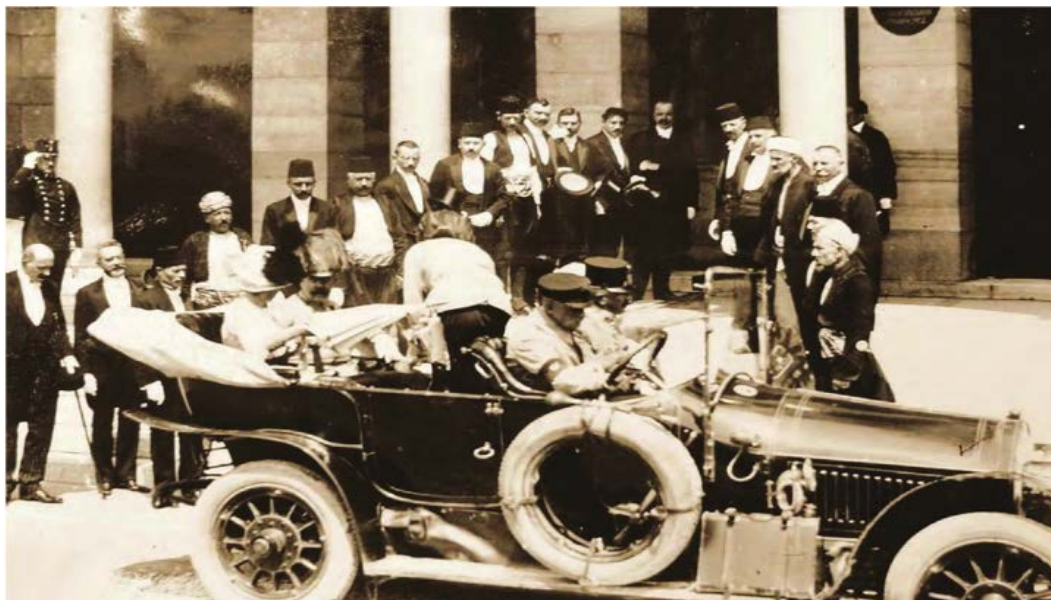
⁹Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., (2014), Vijećnica Sarajevo, Gradnja, razaranje, obnova, Studio Urbing, Sarajevo, str. 22.

Cijeli ovaj put za njega biva tragičan kada stiže na Carevu čupriju gdje je na njega Bogdan Žerajić ispalilo nekoliko metaka. Ovo je ujedno i najavilo najavu krupnih događaja koji su nažno potresli svijet i koji su najavljivali Balkanske ratove, Sarajevski atentat i Prvi svjetski rat.

U samom središtu bilo je sjedište Gradskog poglavarstva Sarajeva i sjedište Bosanskohercegovačkog sabora, Sarajevska vijećnica. Atentat na Franca Ferdinanda - Putovanje Franca Ferdinanda kulminiralo je nadvojvodinom posjetom Sarajevskoj vijećnici (slika2.), a svoj tragičan ishod dobilo je nekoliko minuta nakon što je Franc Ferdinand s pratnjom napustio Gradsku kuću. Nakon prijema austrougarskog prestolonasljednika i nadvojvode sa gradskim poglavarima gradonačelnikom Fehim ef. Čurčićem i predsjednikom bosanskohercegovačkog sabora Safvet beg Bašagićem i ostalom eminencijom, nadvojvoda je izašao pred Vijećnicu i sa vojvotkinjom sjeo u automobil. (Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., (2014.), Vijećnica Sarajevo, Studio Urbing, Sarajevo)

U toku same vožnje gradom Gavrilo Princip je izvadio revolver i isaplio dva zrna prema nadvojvodinom autu. Prvo zrno je pogodilo vojvotkinju u desnu slabinu dok je drugo zrno oštetilo vratnu aortu od nadvojvode, što je rezultiralo smrtnim ranama.

Slika 2. Delegacija na čelu sa Francom Ferdinandom ispred Vijećnice neposredno prije atentata

Izvor: Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., (2014.), Vijećnica Sarajevo, Studio Urbing, Sarajevo, str. 25

Stočetdeset (140) godina se navršilo 2007. odkad je Sarajevo dobilo svoju prvu općinu i gradsku upravu. Isto tako 1866. godine Sarajevo je dobilo općinsko poglavarstvo Belediju i Vijeće gradske uprave.

„Uspostavljanjem austrougarske uprave u Bosni i Hercegovini, te planskim rastom „zemaljskog glavnog grada“, javlja se i potreba za savremenom gradskom kućom. Na tu potrebu ukazuje tadašnji gradonačelnik, Sarajeva Mustajbeg Fadilpašić.“¹⁰

„Austrougarski period u Bosni i Hercegovini (1878-1918) ostvario je značajna arhitektonska rješenja. Pseudomaurski stil zauzima drugo mjesto po rasprostranjenosti i značaju izvedenih objekata. Grade se stambeni i javni objekti. Na području javnih objekata izvedeno je mnogo zgrada, a neke od njih su postale simboli svog vremena. Tu mislimo prije svega na Gradsku Vijećnicu u Sarajevu i zgradu Željezničke stanice u Bosanskom Brodu. Vijećnica je podignuta između 1892. i 1896. godine, kao reprezentativno sjedište Gradske uprave.“¹¹

2.2. Ideja o izgradnji Vijećnice

Prilikom odabira jednog od najstarijih urbaniziranih dijelova osmanskog Sarajeva, Mustajpašin mejdan, austrougarska administracija razotkrila je svoje namjere da inventira unutar bosansko-osmanske graditeljske, uopće kulturne tradicije uključujući vjerske objekte, česme, mostove. (Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., (2014), Vijećnica Sarajevo, Gradnja, razaranje, obnova, Studio Urbing, Sarajevo, str. 35)

„Jasno su to nagovijestili rušenjem još funkcionalne Careve ćuprije, ansambla Atmejdan, itd. Ovi su zahvati započeli radovima na regulisanju toka rijeke Miljacke, rijeke koja je nakon pljuskova ili naglog otapanja snijega počesto znala porušiti mostove i kuće uz obalu te poplaviti velikih veći dio Čaršije. Urbanističko-arhitektonski preobraziti Sarajevo značilo je arhivirati stari, zatečeni bosansko-osmanski grad i na njegovu mjestu etabilirati srednjoevropski, primjeren potrebama austrougarskog političkog i ekonomskog sistema. U tom smislu više se polagalo na izvedenice, nego na izvorne, autentične oblike. Na valu orijentalizma i potreba

¹⁰Zaimović Denis/ Jakić Vildana: (2012)., Obnova Sarajevske vijećnice, Grad Sarajevo, Sarajevo, str.7.

¹¹Muladbegović Ferhad, Gradska Vijećnica (Nacionalna i Univerzitetska Biblioteka u Sarajevu), Metodologija i proces Obnove 1996-2003. Bosniaca časopis, str.33.

državne propagande stimulirana je zanatska proizvodnja, ali tehnološki unaprijeđena i akademski sterilizirana.“¹²

Benjamin Kalaj bio je mozak brze preobrazbe Bosne i Hercegovine. Nova Gradska Vijećnica trebala je biti kruna tih napora.

„Početkom 90-tih godina prošlog stoljeća, aktueliziraju se aktivnosti oko izgradnje gradske kuće. Odobrena je lokacija na desnoj obali Miljacke, na istočnom kraju Stare sarajevske čaršije.“¹³

Benjamin Kalaj je pored reprezentativnih gradnji poticao i osnivanje kulturnih institucija, organizacije međunarodnih skupova u Sarajevu, te omogućavao sredstva za naučna istraživanja. Njegovim zalaganjem za pokretanje časopisa „Nada“ Sarajevo postaje mjesto susreta dviju oprečenih civilizacija. Već u prvim godinama bio je vidljiv napredak u oblasti saobraćaja, zdravstva, kulture, uprave itd.

„Kalaj je projekat Vijećnice povjerio ponajboljem među arhitektima pristiglim iz pokrajina Monarhije, Karlu Paržiku (Karel Parik). Paržik je zamislio građevinu trougaone osnove kakvu je diktirao oblik parcele za gradnju. Također je projektovao i zgradu zatvora, na koju će se vremenom prenijeti turski naziv za gradsku kuću, beledija. Zatvor Beledija projektiran je u ranorenesansnom stilu i s izvrsnim proporcijama. Moćni ministar nije bio zadovoljan Paržikovim rješenjima pa je od njega zahtijevao izmjene. No arhitekt bijaše čovjek jasnog moralnog profila i čvrstog ljudskog integriteta pa ne htjede mijejati projekat. Tada je Kalaj projektiranje Vijećnice predao u ruke miljenika tadašnjeg bečkog društva, Aleksandra Vitteka (Alexander Wittek).“¹⁴

„Vitek je znalački i uspješno pozajmio brojne oblike iz tog registra, a za unutrašnju dekoraciju i plastične ukrase dijelom i gotova rješenja. Na projektu Vijećnice radio je 1892. i 1893. Godine

¹²Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., (2014), *Vijećnica Sarajevo, Gradnja, razaranje, obnova, Studio Urbing, Sarajevo, str.35.*

¹³Zaimović Denis/ Jakić Vildana, (2012)., *Obnova Sarajevske vijećnice, Grad Sarajevo, Sarajevo, str.7.*

¹⁴Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., (2014), *Vijećnica Sarajevo, Gradnja, razaranje, obnova, Studio Urbing, Sarajevo, str. 37-39.*

međutim nije mu bilo suđeno da dovrši posao. Ovaj daroviti i hipersenzibilni čovjek nervno je obolio pa je rad na projektu nastavio treći arhitekt, Ćiril Metod Iveković (slika 3.).“¹⁵

Jedna legenda kaže da je jedan tvrdoglavi Sarajlija, stari Benderija, za svoju kuću tražio odštetu od jedne kese dukata, uz uslov da mu se kuća premjesti na drugu stranu obale rijeke Miljacke, ciglu po ciglu, što je i učinjeno, a zbog inata vlasnika kuća je prozvana Inat kućom.

Slika 3. – Ćiril Iveković u Vijećnici u vrijeme gradnje (prvi sa desne strane)

Izvor: Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., (2014.), Vijećnica Sarajevo, Studio Urbing, Sarajevo, str.

42

„Ćiril Metod Iveković potvrdio se kao pedantan i sistematičan arhitekt, odličan poznavalac graditeljskih stilova, u prvom redu neumaurksog i općenitotako i općenito islamskog graditeljskog naslijeđa, ali i kao prvorazredan restaurator i konzervator.“¹⁶

¹⁵Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., (2014.), Vijećnica Sarajevo, Gradnja, razaranje, obnova, Studio Urbing, Sarajevo, str. 40.

¹⁶Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., opt.ct. str. 41., (2014).

„Krajem 1894. Godine bili su završeni grbi radovi građevinski radovi i osposobljen dio prostora. Vijećnica je, mimo svih neslaganja oko urbanističke, arhitektonske, posebice estetskse vrijednosti ovog objekta, već zarana postala prepoznatljivim vizualnim simbolom Sarajeva, te povijesnim mađošem, zarad svoje neposredne veze sa Sarajevskim atentatom i početkom Prvog svjetskog rata. A nakon mučeničke sudbine Nacionalne i univerzitetske biblioteke u vrijeme opsade grada (1992-1995), nastanila se definitivno u svim leksikonima i enciklopedijama našeg vremena te u brojnim knjigama, filmovima, novinskim napisima, izvještajima. Postala je metaformom urbicida, kulturocida.“¹⁷

Ko je autor poznate Sarajevske vijećnice ni nakon više od stotinu godinu nije nam poznato mada je rad i učinak Ćirila Ivekovića bio presudan, jer je on potpisao sačuvane nacрте projekta. Kontroverze oko izbora lokacije za Vijećnicu, određivanje njenih gabarita, primjene neomaurskog stila, itd., također nije riješeno. (Valerijan Ź., Mulabegović F., Mulaomerović S., opt.ct. str. 41.)

„Profesor Džemal Ćelić navodi u jednom eseju da je u Vijećnici „na neki način kuliminirao duh vremena, reflektirajući istovremeno sjaj i bijedu suprotnih kultura i civilizacija, koje su u zajedničkom grču neminovno odumirale.“¹⁸

Kraj 18. te tokom 19. i u prvoj polovici 20. stoljeća fascinacija orijentom imala je široku primjenu derivata islamske, specifično maurske umjetnosti u graditeljstvu širom svijeta. Arhitektonski fenomen je poznat kao neomaurski i pseudomaurski stil. Početkom 21. stoljeća je također u znaku ovog stila što je vidljivo u Španiji gdje su brojni hoteli i vile rađeni upravo u neomaurskom stilu. Eldorado neomaurskog i pseudomaurskog graditeljstva sada su bogate arapske države uz Persijski zaliv. Riječ je u prvom redu o javnim građevinama (džamijama, palatama vladara, parlamentima, hotelima, trgovačkim centrima, itd.). Dakako, nije jednostavna zadaća ustanoviti suptilne razlike i karakteristike u primjeni ove tradicije. (Valerijan Ź., Mulabegović F., Mulaomerović S., opt.ct. str. 41)

¹⁷Ibid., str. 41.

¹⁸Valerijan Ź., Mulabegović F., Mulaomerović S., opt.ct. str. 41., (2014).

„Ovo raspoloženje naglašeno je i Paržikovim rješenjem završetka triju ugaonih kula. On je bio prevideo cilindrične kule koje se završavaju lukovičastim kupolama. Vitek je, po svoj prilici na sugestiju Benjamina Kalaja, uglove riješio primjenom kula s petouglaonom osnovom i bez kupola. Izgled, dimenzije i lokacija Sarajevske vijećnice različito su ocjenjivani. Sudovi su u rasponu od oduševljenja do potpunog negiranja.“¹⁹

Na onkurse za gradnju Vijećnice javljali su se brojni arhitekti. Razlozi su uglavnom pored statuta zemlje ležali također i u visokim honorarima, tako se naprimer na konkurs za Pravosudnu palatu javilo čak 20, a na konkurs za izdanje Bosanskog sabora i trga ispred njega 16, uglavnom bečkih arhitekata. Vizija zgrade Sabora koja uključuje prekrivanje dijela korita Miljacke prikazana je na crtežu budućeg Sabora i novog urbanističko-arhitektonskog rješenja prostornog konteksta Vijećnice. Bečki arhitekt Benjamin Anton Floderer osmislio je do detalja srednjeevropski grad na mjestu Sarajeva, ostavljajući simbolične tragove prethodnog znanja. Također na isti način moglo se žaliti nad sudbinom sela Brodac, čije je sjedište bilo upravo na mjestu gdje je Sarajevska vijećnica podignuta. To označava neminovne promjene na putu Bosne i Hercegovine. (Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., opt.ct. str. 46).

2.3. Arhitektura Vijećnice

„Vijećnica je najveći i najreprezentativniji objekat iz austro-ugarskog perioda u Sarajevu koji je građen po uzoru na tadašnje objekte zapadno-evropske arhitekture, sa obilježjima atraktivnog maurskog stila.“²⁰

Neorijentalizam je bio omiljen kod Kalaja i njemu podređenih zvaničnika, koji su vjerovali da taj stil njeguje osjećaj lokalnog identiteta svojim evociranjem neuhvatljivog, egzotičnog duha muslimanske populacije.

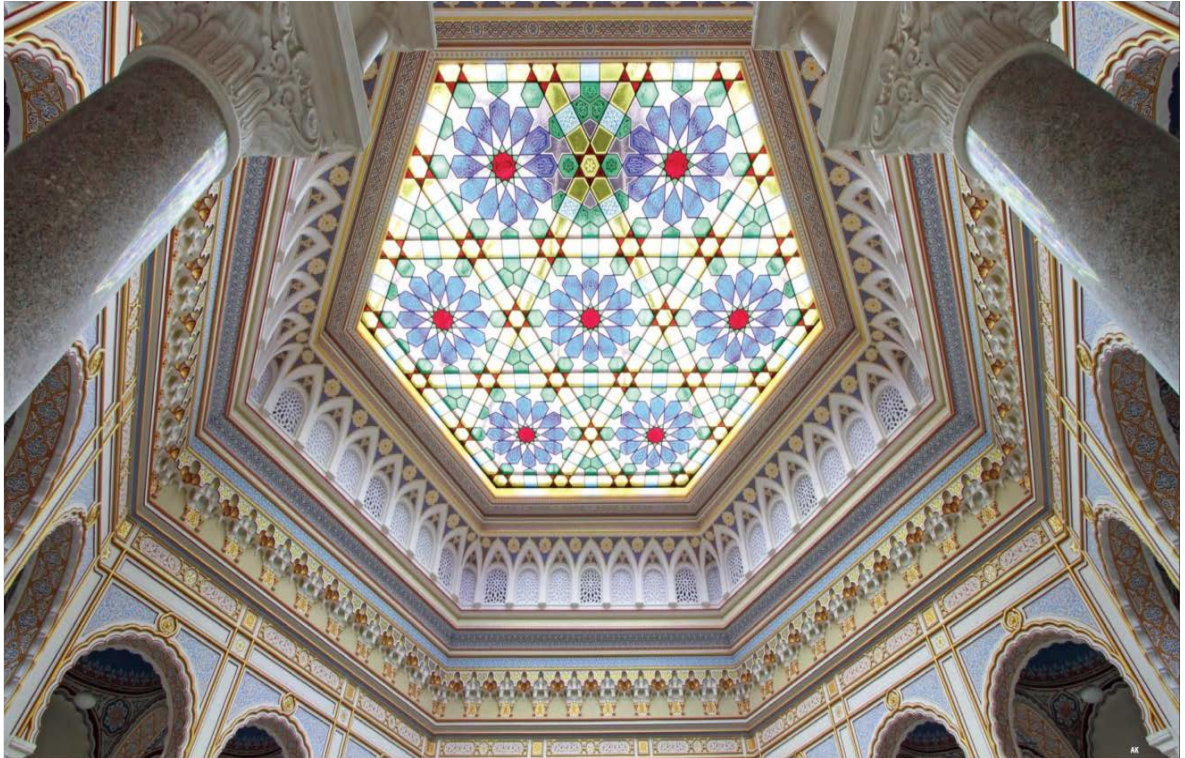
„Jedan drugi Bečki arhitekta, Karl Wittek je pod budnim okom Kallajevih službenika koji su djelovali u skladu sa Kallajevim nalogima dizajnirao najupečatljiviju neorijentalnu građevinu

¹⁹Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., opt.ct. str. 44., (2014).

²⁰Ovčina Ismet, Polimac Sonja, Rešidbegović Amra (2007): Vijećnica – prepoznatljivi simbol nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine. Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo, str. 9.

u Sarajevu – Vijećnicu. Locirana na sjevernoj obali Miljacke u blizini prvih islamskih građevina iz XV stoljeća, Vijećnica je predstavljala čudo umjetnosti i građevinarstva. Vitraži na prozorima velika staklena kupola kroz koju se prelamala vanjska svjetlost i svečano šestouglaono predvorje su podsjećali na Alhambru koju su maurski vladari Granade izgradili u XV stoljeću. (Slika 4.)²¹

Slika 4. Vitraž na staklenoj kupoli obnovljene Vijećnice

Izvor: Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., Vijećnica Sarajevo, Studio Urbing, Sarajevo str. 222., (2014).

„Prema Paržikovom projektu, osnova Vijećnice je skoro istostranični trokut sa suterenom, prizemljem, mezaninom i jednim spratom, dok je drugi sprat izveden prema Wittekovoj izmjeni. Najreprezentativniji dojam ostavlja glavno pročelje sa prilaznim stepeništem i bočno postavljenim česnama, s ulaznim trijemom sa nadsvođenim kupolama iznad kojeg je reprezentativna lođa. Najljepši dio arhitekture, slikane i plastične dekoracije objekata,

²¹Donia J. Robert (2006): Sarajevo: biografija grada. Institut za istoriju Sarajevo, Sarajevo, str. 94.

povezuje centralni šestougaoni hol s prizemnim trijemom, trokrakim stepeništem, potkupolnim dijelovima i galerijom na spratu..“²²

Prema Paržikovom projektu, objekat je planiran sa suterenom, prizemljem, mezaninom i jednim spratom. Izvedbeni objekat ima etažu više, prema Vitekovoju izmjeni, koja je najvjerovatnije rezultat težnje za većom monumentalnošću objekta Vijećnice. Izmjene su nastale i u obliku osnove ugaonih kula, te postavci centralnog rizalita na sjeverozapadnoj fasadi. (O Sarajevskoj Vijećnici, nepoznat autor, članak)

„Iz galerije, raščlanjene arkadama i kupolastim svodovima ide se u veliku svečanu dvoranu i dvije manje te, nasuprot njima, u dvoranu za sjednice. U izgradnji objekta korištena je opeka i kamen, strop iznad suterena čini opeka ojačana čeličnim nosačima, a ostale međuspratne konstrukcije izvedene su drvenom građom. Svi nadvoji su premošteni čeličnim nosačima. Korišteno je obilje raznovrsnog kamena, naročito u konstrukciji aule. Krovna konstrukcija je drvena, izuzev čelično rešetkaste iznad centralnog hola.“²³

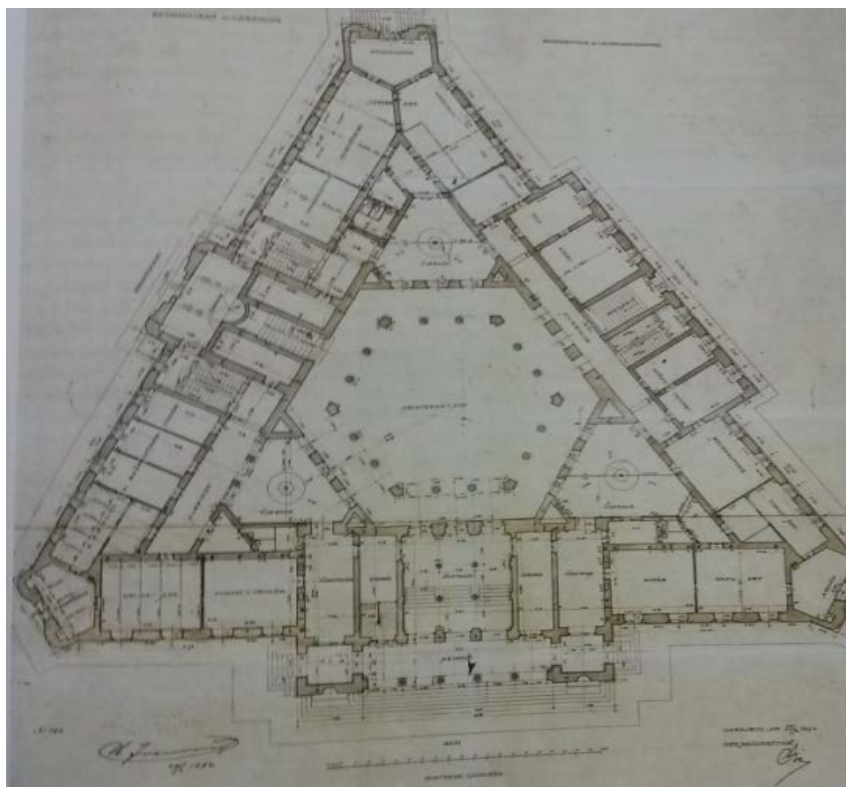
„Osnova zgrade je u obliku trougla - na čijim su vrhovima i u simetrali uglova uglavljene ugaone prizme kao kule. Na sredini stranice, prema Miljacki, projektirano je reprezentativno pročelje s trijemom i lodom na spratu, iza kojih je velika dvorana za sjednice. U sredini je šestougaono jezgro – hol, najvažniji dio enterijera, a oko toga raspoređene su mala sala i druge prostorije. Osnovni konstruktivni elementi jesu stubovi, zidovi i luci, a uz ove tradicionalne, kupola nad zastakljenim holom – izvedena je od čelično – rešetkaste konstrukcije.“ (slika 5.) ²⁴

²²Zaimović Denis, Jakić Vildana (2012): *Obnova Sarajevske vijećnice. Grad Sarajevo, Sarajevo, str. 9*

²³Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., (2014.), *Vijećnica Sarajevo, Studio Urbing, Sarajevo, str 50.*

²⁴Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., (2014.), *Vijećnica Sarajevo, Studio Urbing, Sarajevo, str 50.*

Slika 5. – Ivekovićev projekt Vijećnice sa trokutastom osnovom

Izvor: Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., (2014.), *Vijećnica Sarajevo*, Studio Urbing, Sarajevo, str.

47

„Vijećnica je sagrađena u pseudo-maurskom stilu i sadrži sve elemente i oznake „orijentalnog“ ili „maurskog“ stila, koji se u BiH javlja u vrijeme nastojanja evropskih arhitekata da stvore nacionalni stil u umjetnosti.“²⁵

„Način dekoriranja vanjskog plašta objekta ispoljava stilske elemente preuzete iz mamelučkog perioda u Kairu (1250.-1517.). Ovi elementi su prisutni u stilizaciji potkovičastih lukova, tranzema, na trodiranim polu stubovima ugaonih tornjeva, na završnom krovnom vijencu i drugdje. Iz epohe Fatimida, sa prostora Magreba, preuzeti su neki elementi umjetničkog oblikovanja plastike i slikane dekoracije. Prije svega, to je polihromija fasade sa altemiranim prugama crveno-žute boje, zatim upotreba stalaktitne plastike, ornamentiranje reljefnom keramikom i slično.“²⁶

²⁵Zaimović Denis, Jakić Vildana (2012): *Obnova Sarajevske vijećnice*. Grad Sarajevo, Sarajevo, str. 9.

²⁶Zaimović Denis, Jakić Vildana (2012): *Obnova Sarajevske vijećnice*. Grad Sarajevo, Sarajevo, str. 12.

Keramika na Vijećnici izrađena je u tvornici Žolnaj u Ugarskoj. Refleksije pseudomaurskog stila prisutne su i na vanjskoj fasadi u duhu historicizma (slika 6.)

„Maštovita arabesknja i mauresknja ornamentika naslikana je na kupolastim svodovima i na arkadnim lukovima u hodnicima prvog sprata, na stropovima lođe na spratu, na zidnim površinama iznad podesta glavnog stepeništa, te na ravnim tavanicama reprezentativnih dvorana Vijećnice. Ispod ostakljenog svoda kupole, iznad centralnog hola, izveden je vitraž od arabesknih zvjezdolikih motiva, koji su povezani u tzv. beskonačnu ornamentiku, karakterističnu za široke prostore islamske umjetnosti (slika 4.).“²⁷

„Iznad podesta glavnog stepeništa smješten je drugi vitraž od raznobojnog stakla intenzivnog kolorita, geometrijskih formi arabesknih motiva, koji ispunjavaju biforu i rozetu iznad njega. Na objektu je također izražena pomalo akademizirana slikarska dekoracija. Slikana dekoracija i boja igraju ulogu i na fasadi gdje se posebno ističu rozete izvedene u tehnici Žolnay-keramike.“²⁸

Slika 6. – Vanjski izgled Vijećnice – fasada

Izvor: <http://nap.ba/new/vijest.php?id=14098>

²⁷Preuzeto sa: <http://www.sarajevo.ba/ba/files/Vijecnica.pdf> (01.01.2016.)

²⁸Valerijan Ž., Mulabegović F., Mulaomerović S., (2014.), *Vijećnica Sarajevo, Studio Urbing, Sarajevo, str 50.*

2.4. Vijećnica kroz vrijeme - funkcije

20. aprila 1896. godine Vijećnica je zaživjela u svojoj temeljnoj funkciji, gdje je prilikom uvođenja u dužnost novog Gradskog zastupstva, zemaljski poglavar, Johann baron Apel, svečano otvorio i Gradskom poglavarstvu predao Vijećnicu. (Ovčina Ismet, Polimac Sonja, Rešidbegović Amra (2007): Vijećnica – prepoznatljivi simbol nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine. Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo., str. 8.)

„U gradskoj Vijećnici je jedno vrijeme bio smješten i Okružni sud Sarajeva, od 1910. do 1914.g. bila je sjedište Bosanskohercegovačkog sabora. Muzej Sarajeva je počeo sa radom 1949.g. u potkrovlju Vijećnice (do 1954.g.).“²⁹

„Ustvari, po ovoj originalnoj funkciji Vijećnica je i dobila ime. Uprkos teškom prilagođavanju objekta današnjim standardima za administraciju grada veličine Sarajeva, neki reprezentativni elementi su idealni da budu ostvareni ovdje, u ovoj historijskoj strukturi.

- *Kancelarije za gradonačelnika: U Vijećnici bi gradonačelnik mogao primiti zvanične goste te održavati informativne razgovore i sastanke na visokom nivou.*
- *Hol za ceremonije i bankete: domet ide od dodjele nagrada do proslava diplomatskog kora i drugih zvaničnih proslava.*
- *Informativni i turistički centar: mjesto gdje ljudi mogu dobiti informacije o gradu, bilo da su to znamenitosti i kulturni događaji ili registar smještaja.*
- *Važni projekti u gradu kao i urbanistički razvojni planovi mogu biti prezentirani u ovom objektu.“³⁰*

„Narodna biblioteka BiH, centralna zemaljska biblioteka, osnovana je 1945. godine, a zgrada Vijećnice ustupljena joj je na korišćenje 1949. godine. U skladu sa potrebom obavljanja funkcije univerzitetske biblioteke, 1972. godine Biblioteka je preimenovana u Narodnu i univerzitetsku biblioteku Bosne i Hercegovine, a od 1995. godine nosi današnji naziv Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine.

Funkcije Vijećnice:

²⁹Ovčina Ismet, Polimac Sonja, Rešidbegović Amra (2009): Vijećnica – NUBBiH - Inad kuća. Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo, str. 8.

³⁰Mulabegović Ferhad, Žujo Valerijan, Mulaomerović Smajo (2014): Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo., str. 67.

- a) *Snimanje filma: Film Sarajevski atentat je sniman na lokalitetu Vijećnice 1975. godine. Reditelj filma bio je Veljko Bulajić. Film je historijska drama o početku Prvog svjetskog rata. Film se prikazivao u nekim evropskim državama, kao i u SAD pod nazivom The DayThatShook the World.*
- b) *Izložba u Vijećnici: U toku XIV Zimskih olimpijskih igara 1984. godine, u Vijećnici je bila postavljena izložba dječijih crteža iz čitavog svijeta na temu olimpijade. U auli Narodne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine (Vijećnica), od 24. jula do 4. avgusta 1991. godine, prikazana je izložba knjiga „Pisani spomenici evropskog značaja.“ JannisKounellis, jedno od najznačajnijih svjetskih imena savremene umjetnosti, u atriju Vijećnice postavio je svoju umjetničku instalaciju koja je bila izložena 26.06.2004 do 26.09.2004. godine.*
- c) *Koncert u Vijećnici: U jeku rata, 1994. godine, svjetski poznati umjetnici dali su svoju podršku napaćenim građanima BiH (slika 7.). Iz zapaljene biblioteke Vijećnice u svijet je poslana poruka izvođenjem Mocartove muzike.*
- d) *Predstave MESS 2004: U prostoru Vijećnice premijerno je odigrana predstava Adam Geist, reditelja Dine Mustafića. Predstava je rađena na tekstu savremene njemačke*
- e) *spisateljice DeeLoger i izvedena je na 44. Internacionalnom teatarskom festivalu MESS 2004. Predstava se idealno uklapa u sablasni, ali i čudesni ambijent još neobnovljene Vijećnice.³¹*

Slika 7. – Vedran Smailović svira u srušenoj Vijećnici u ratu

Izvor: <https://goodmenproject.com/featured-content/85-celist-brave-warrior-peace-during-sarajevo-bombings-krsdl>

³¹Ovčina Ismet, Polimac Sonja, Rešidbegović Amra (2009): *Vijećnica – NUBBiH - Inad kuća. Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo. str 8.*

2.4.1. Nacionalna i univerzitetska biblioteka BiH

1945. godine nakon oslobođenja, nove vlasti sukladno svojoj strukturi i potreba smjestile su se u nove zgrade.

Na osnovu ovlaštenja Narodne vlade Bosne i Hercegovine od 9. oktobra 1945. godine, Ministarstvo prosvjete propisalo je Uredbu o Narodnoj biblioteci Federalne Bosne i Hercegovine. Tako je ova narodna institucija tim aktom definisana kao centralna zemaljska biblioteka Bosne i Hercegovine.

„Najvažnija bibliotečka ustanova Bosne i Hercegovine je nakon osnivanja prvo smještena u jednu privatnu kuću, potom u dio samostana Svetog Ante, onda u Zemaljski muzej i konačno 1951. godine u zdanje Vijećnice.“³² (slika 8)

Slika 8. – Nacionalna i univerzitetska biblioteka u Vijećnici-čitaonica

Izvor: Žujo Valerijan, Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo, str. 75

³²Žujo Valerijan, Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo, str. 76.

„Sa dobrom količinom knjiga, bilo da su izgorene ili već čuvane u raznim institucijama sarajevskog Univerziteta, buduća funkcija zgrade Nacionalne biblioteke leži u naučnom i kulturno informativnom pristupu i razmjeni. Ojačana modernim tehnologijama, Vijećnica bi mogla biti tačka umjetnosti Bosne i Hercegovine:

- Centralni registar svih fakulteta i institucija
- Baza podataka i internacionalna komunikacija
- Prezentacija Bosne i Hercegovine širom svijeta.³³

„Nacionalne biblioteke su ustanove koje su odgovorne za prikupljanje i čuvanje određenog broja primjeraka svih značajnih publikacija objavljenih u jednoj zemlji, koje funkcioniraju kao depozitarne biblioteke, što se utvrđuje zakonom ili nekim drugim pravnim aktom.“³⁴

„Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine (NUBBiH) djeluje u skladu sa svojom ulogom koju je odredio njen osnivač Skupština Republike BiH (31.10.1945. godine), a njen glavni zadatak je očuvanje dokumentarnog naslijeđa BiH i pružanje različitih bibliotečkih servisa korisnicima. U trezoru biblioteke je zbirka dokumenata Poljičke republike iz 13. stoljeća, prepiska s Dubrovnikom iz 14. stoljeća, ostavština kolekcionara Aleksandra Poljanića, potom vrijedni rukopisni primjerci, darovi dr. Smiljane Kršić, Gustava Krkleca, Hakije Gavran kapetanovića, Vojislava Bogičevića i drugih.“³⁵

U skladu sa svojom funkcijom univerzitetske biblioteke, 1972. godine Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine uspostavila je i zbirku doktorskih disertacija u rukopisu odbranih na univerzitetima u Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji. Narodna biblioteka, kao centralna i jedina te vrste u Bosni i Hercegovini, nabavlja i čuva djela svih bosansko-hercegovačkih pisaca. Pored rukopisa i ostalih pismenih zaostavština nekog pisca, čuva sve ono što su sinovi bosansko-hercegovačkih naroda dali na književnom ili naučnom polju. Skuplja i izdanja narodnih umotvorina: pjesama, pripovjedaka, poslovice itd. Sa druge strane Nacionalna i narodna biblioteka sakuplja i čuva sva djela domaćih i stranih pisaca koja govore o životu i kulturi naroda Bosne i Hercegovine od najstarijih vremena do danas. (Žujo Valerijan, Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo, str. 80.)

³³Mulabegović, Ferhad; Gradska Vijećnica, Bosniaca časopis, br.8,2003., str. 38.

³⁴Bosniaca časopis nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine, Godina 8., broj 8, (1998), Sarajevo str.6.

³⁵Ovčina Ismet, Polimac Sonja, Rešidbegović Amra (2009): Vijećnica – NUBBiH - Inad kuća. Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo. Str. 7.

„Biblioteka BiH kao nacionalna biblioteka:

- 1.) Prikuplja, stručno obrađuje i daje na korišćenje: Bosniacu, odnosno bibliotečku građu sa teritorije Bosne i Hercegovine, bibliotečku građu koja se odnosi na Republiku (BiH), rukopise i prepisku istaknutih ličnosti sa teritorije Republike i druge rukopise koji se odnose na Republiku, djela bosanskohercegovačkih pisaca objavljena u Republici i u inostranstvu i strana djela koja se odnose na Republiku: staru i rijetku knjigu, strane publikacije, službene publikacije.
- 2.) Prima, čuva i raspoređuje obavezne primjerke štampanog materijala,
- 3.) Objavljuje tekuću i retrospektivnu opću bibliografiju Bosne i Hercegovine i druge posebne bibliografije i stara se o unapređivanju bibliografskog rada.“³⁶

„Blago knjiga Vijećnice je grupirano i ono koje je uništeno i ono koje je sačuvano. Ono što je najvrijednije jesu specijalne zbirke. Specijalne zbirke su u NUBBiH ustanovljene kao posebno odjeljenje 1951. godine prema jedinstvenom modelu koji je primijenjivan u svim nacionalnim bibliotekama tadašnje države Federativne Narodne R Jugoslavije. Tako su i posebni, specijalni fondovi NUBBiH sve do 1992. godine bili razvrstani u šest glavnih zbirki prema formi i sadržaju:“

1. Rukopisnabirka
2. Zbirkarariteta i starihknjiga
3. Kartografskazbirka
4. Muzičkazbirka
5. Grafičkazbirka
6. Zbirkadoktorskihdisertacija u rukopisu³⁷

Od ukupnog obima fonda zbirki prije spaljivanja Biblioteke koji je iznosio 170.000, (25.avgusta 1992.) u velikom požaru stradalo je oko 155.000 specijalnih publikacija. Dvije najvrijednije zbirka od ukupno šest njih su u cjelosti sačuvane. To su rukopisna i zbirka rariteta i starih knjiga, koje čine temelj svake nacionalne biblioteke i bez čijeg se postojanja biblioteka ne bi mogla nazvati nacionalnom, odnosno državnom bibliotekom. (<https://nubbih.locloudhosting.net>)

³⁶Bosniaca časopis nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine, Godina 8., broj 8, (1988), Sarajevo str 5.

³⁷Preuzeto sa www.nub.ba (23.06.2017)

„Muzička zbirka je u potpunosti spaljena, ostatak zbirke doktorskih disertacija uvršten u osnovni fond, a kartografska i grafička zbirka se obnavljaju na krhkim preživjelim temeljima. Stoga, danas su u funkciji četiri zbirke koje broje 19.700 bibliografskih jedinica. Najvrjednije unutar njih su najstarije i publikacije muzejskog značaja. Ono što krase zbirke rukopisa i rariteta NUBBiH, kao i bosanskohercegovačku baštinu uopće, jesu otvorenost, različitost i posebnost. Bosanskohercegovačka kultura je oduvijek bila otvorena za druge kulture, običaje, jezike, dostignuća i spremna na poštivanje različitosti. O tome svjedoče brojni dokumenti koji čuvaju trezori NUBBiH: službeni, kulturni, vjerski, naučni i drugi spisi pisani i štampani na svim pismima i jezicima velikih civilizacija Istoka i Zapada: latinski, grčki, staroslavenski, arapski, turski, perzijski, hebrejski, te na italijanskom, francuskom, ruskom, njemačkom, mađarskom i drugim jezicima.“³⁸

U dokumentima specijalnih zbirki NUBBiH, najzastupljenija pisma jesu latinica i ćirilica, te arapsko pismo, ali i njihove redakcije – bosančica i arebica. Zbog različitosti, posebnosti, i internacionalnog obilježja specijalne zbirke NUBBiH zavređuju da budu na raspolaganju svima.

„Brojni su dokumenti unutar specijalnih zbirki NUBBiH koji nose obilježje grafijskog i jezičkog dualizma, začetog još u vrijeme srednjovjekovne Bosne, njegovanog za vrijeme osmanske Bosne, očuvanog sve do danas. Najbolji primjeri ove posebnosti su brojne službene publikacije, periodika i knjige iz osmanskog doba, štampane uporedo osmanskim - tada službenim jezikom i pismom (turski jezik, arapsko pismo) na jednoj, i bosanskim jezikom, a ćiriličnim, odnosno latiničnim pismom na drugoj strani. Ovaj fenomen se očuvao do naših dana, kada se u BiH ravnopravno koriste dva pisma – latinica i ćirilica i uvjetno rečeno tri jezika - bosanski, hrvatski i srpski, za koje mnogi književnici smatraju da je isti jezik sa malim razlikama u dijalektima i lokalitetima. Rukopisna zbirka Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine sadržajno je razvrstana utri veće cjeline:

1. Književno-historijska zbirka, koju čine dokumenti vezani za znamenite historijske, političke i kulturne događaje iz znamenite bosansko-hercegovačke i svjetske ličnosti. Istaknimo zbirku dokumenata Poljičke republike pisane bosančicom, korespondenciju između bosanskih begova, katoličkih svećenika i

³⁸Preuzeto sa www.nub.ba (24.06.2017)

- pravoslavnihsveštenikabosančicom,*
tebrojnepojedinačnerukopiseličnostisvjetskogznačaja od 18. do 20. stoljeća.
2. *ArhivskazbirkasadržinekolikotematskizaokruženiharhivskihcjelinakaoštosuArhiv Mehmed-bega Kapetanovića-Ljubušaka; Arhivdr. JovanaKršića; ArhivSilvijaStrahimiraKranjčevića i drugi.*
 3. *Orijentalnazbirkasadržidokumentepisanenaarapskom, turskom i perziskomjeziku, nastaletokom 17-19. stoljeća. Sadržajno, najvećibrojukopisaodnosi se nadruštvenenauke, posebnoknjiževnost, zatimnareligiju i politiku, teprirodnenuke. Zbirkaobilujesvečanimizdanjimasaluksuznomorijentalnomiluminacijom. IstaknimoKur'aniz 1755/56 god. koji je prepisaoHuseinBošnjak, a čije je reprint izdanještampano 1977. godine u Sarajevu.*³⁹

Knjiga koja sadrži posene publikacije je zbirka rariteta i rijetkih knjiga koje su od posebne starosri i važnosti. Kao i rukopisna, ova zbirka NUBBiH ogledalo je bosanskohercegovačke, ali i svjetske historije i nauke.

*„Sadržajno je možemo posmatrati kroz hronološki razvrstane podzbirke: Najstarije štampane knjige. NUBBiH posjeduje četiri inkunabule i nekoliko postinkunabula, među kojima su najvrijednije one sa područja bivše Jugoslavije. Sedamnaesto i osamnaesto stoljeće u zbirci rariteta NUBBiH su zastupljeni pretežno knjigama bosanskih franjevaca. Istaknimo djela Matije Divkovića štampana bosančicom na domaćem jeziku, te Ivana Ančića, Stjepana Margetića i mnogih drugih. Devetnaesto stoljeće je vrijeme preporoda za bh. štampanu knjigu i periodiku na vlastitom prostoru. Vrijednu zbirku iz tog perioda čine publikacije Sopronovepečatnje/Vilajetske štamparije u Sarajevu(1866-1878) kao i Štamparije Katoličkog poslanstva, odnosno Tiskare don Frane Miličevića u Mostaru (1872-1896).“*⁴⁰

„Publikacije Vilajetske štamparije su štampane latinicom, ćirilicom, bosančicom, arebicom, arapskim, hebrejskim pismom i jezikom, kao i svim većim evropskim jezicima latinicom. Iz ovih štamparija izlaze i prvi bh. udžbenici, službene i periodične publikacije. Kuriozitet predstavljaju knjige i periodika štampane uporedo na dva pisma i dva jezika, tj. latinicom/ćirilicom i

³⁹http://www.nub.ba/index.php?option=com_content&view=article&id=122&Itemid=680 (preuzeto 22.09.2016.)

⁴⁰Rašidbegović Amra, *Specijalne kolekcije kao izvori za izučavanje kulturnog naslijeđa Bosne i Hercegovine, Bosniaca*

arapskim pismom, a na bosanskom i turskom jeziku. Što se tiče Kartografske zbirke, jedna od najstarijih karata u ovoj zbirci je Mercatorova (lat. mercatorem-trgovac) karta "Slavonia, Croatia, BosniacumDalmatiaparte" (1590). Poznati kartograf MercatorGerardus rođen je u Rupelmondeu (današnja Belgija) 1512. godine. Rođeno ime mu je GerardKremer. Studirao je filozofiju i teologiju, ali se bavio i matematikom i astronomijom. “⁴¹

„Zavšio je Louvain Univerzitet (1552). Bio je geografičar i vodeći kartograf u 16. stoljeću. U grafičkoj zbirci se sakupljaju, obrađuju, čuvaju i daju na korištenje: plakati, kalendari, razglednice, grafičke mape, katalogi izložbi, fotografije poznatih ličnosti, portreti i ostala neknjižna građa i refenska literatura iz oblasti umjetnosti. Prema podacima iz ranijih publikacija, ova zbirka je imala oko 43.593 bibliotečkih jedinica (1980. godine). Do rata Zbirka je morala imati mnogo veći fond, ali je on skoro u potpunosti stradao. U toku rata prikupljena je građa, ali tek prelaskom u novu zgradu počinje se formirati nova Zbirka. U tome pomažu i neke druge biblioteke i pojedinci šaljući razglednice i drugu građu. Izvjestan broj razglednica je NUBBiH kupila, dok je mali broj dobila kao obavezni primjerak. “⁴²

U novije vrijeme dobivanju razglednice na CD ROM-u. U cilju čuvanja i lakše dostupnosti korisnicima, u planu je digitalizacija starih razglednica.

„Zbirka, između ostalog, sadrži i portret Mehmed-bega Ljubušaka (sarajevskog gradonačelnika i leksikografa), sliku u ulju Romana Petrovića, te Envera Krupića „Pejzaž sa Une“, grafičke mape sa radovima bosansko-hercegovačkih grafičara, te stare razglednice Sarajeva i kulturno-historijskih spomenika (Austro-Ugarskog perioda), te ostalih gradova u Bosni i Hercegovini. “⁴³

Od plakata naročito su vrijedni oni iz ratnog perioda i plakati koji se odnose na Nacionalnu i univerzitetsku biblioteku Bosne i Hercegovine. Biblioteka danas - Prestankom rata i uspostavljanjem sadašnjeg državnog provizorija nije riješeno pitanje temeljnih kulturnih institucija, jednako ni Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine (slika 9.). Bez odgovarajuće podrške vlasti, bez jasnog statusa i finansiranja, kolektiv Biblioteke oslanja se i dalje na težak rad i entuzijazam.

⁴¹Preuzeto sa: <https://jasenkacico.blogspot.co.at/2015/12/sarajevska-vijecnica.html> (15.05.2016.)

⁴²Preuzeto sa: <https://jasenkacico.blogspot.co.at/2015/12/sarajevska-vijecnica.html> (15.05.2016.)

⁴³Preuzeto sa: <https://jasenkacico.blogspot.co.at/2015/12>

„Uprkos tome, Biblioteka je uspjela izvršiti reviziju važnih zbirki, započeti uvođenje savremenih tehnologija, te učestvovati u radu međunarodnih bibliotečkih asocijacija. Obnova zdanja Sarajevske vijećnice za Nacionalnu biblioteku Bosne i Hercegovine znači krupan korak naprijed i povećanje izgleda za osiguranje uslova za rad i dostizanje razine primjerene bibliotekama 21. stoljeća.“⁴⁴

„Danas je NUBBiH članica najvažnijih međunarodnih bibliotečkih organizacija i asocijacija (CENL, IFLA, TEL, ISSN, ISBN, i dr.) i čvorište Virtualne biblioteke Bosne i Hercegovine, čuvar, baštinik i promotor kulturno-historijskog naslijeđa BiH.“⁴⁵

Slika 9. Zgrada koju danas koristi Nacionalna i univerzitetska biblioteka BiH u kampusu Univerziteta u Sarajevu

Izvor: <http://www.klix.ba/magazin/kultura/nacionalna-i-univerzitetska-biblioteka-bih-sutra-slavi-69-rodjendan/141203093>

2.5. Rat i postratne posljedice uništavanja Vijećnice

„Početak rata, 1992. godinu, NUBBiH je dočekala u Vijećnici, s fondom oko tri miliona raznih dokumenata. U samo jednoj noći vatra je u prah pretvorila ogroman dio knjižnog fonda koji je biblioteka sakupljala, stručno obrađivala, čuvala i davala na korištenje skoro pola stoljeća. Od

⁴⁴Žujo Valerijan, Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo., str. 83.

⁴⁵Glasnik NUBBiH (2011) Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine god. 2 br. 4 str.9.

*plamena su sačuvane Specijalne zbirke koje sadrže više od 6000 rijetkih i starih knjiga, rukopise, razglednice, geografske karte, umjetničke grafike, arhive znamenitih ličnosti, dokumente Poljičke republike pisane bosančicom iz srednjeg vijeka, kao i druge značajne službene dokumente iz raznih perioda razvoja države Bosne i Hercegovine.*⁴⁶

*„Opsada Sarajeva 1992-1995. godine nije bila događaj bez presedana. Prošlost čovječanstva je dobrim dijelom ispunjena kraćim i dužim opsadama. Neke između njih, poput opsade Troje, dobile su mitske razmjere i trajne posljedice u književnosti. Nije ni spaljivanje knjiga i čitavih biblioteka, nova pojava u historiji. U rasponu od uništenja Aleksandrijske biblioteke, do lomača dvadesetog stoljeća, svijetom su neprestano kružile legije s upaljenim bakljama, pretvarajući u gar i pepeo vrijedne učinke najumnijih i najvrijednijih.”*⁴⁷

Hladnokrvnost zločinca koji su razornim i zapaljivim projektilima ubijali i knjige i ljude, matematički precizno i oslanjajući se na savremenu rušilačku tehnologiju jeste ono što opsadu Sarajeva kao i NUBBiH izdvaja iz tog niza (slika 10.). Formiranjem same biblioteke sva njena djela postaju kako mehanički tako i organski zbir vrijednosti. Samo blago Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine bilo je i jest raznovrsno i višedimenzionalno po porijeklu, po oblicima, po starosti, po zanatskom i umjetničkom domašaju. Sva djela koja su nastajala u samom prostoru su jedan veliki rezultat snažnog i trajnog međudejstva, rezultat kulturnog prožimanja. Etničke i konfesionalne zajednice u prvom redu imaju zajedničko bogatstvo a to je isti jezik. Tu činjenicu ne mogu dovesti u pitanje nikakvi dnevno-politički i administrativni zahvati, niti insistiranje na nijansama i sasvim marginalnim razlikama. Istraživači, ne samo naučnici, nego i radoznali pisci, stvarali su dragocjena djela u kojima, najčešće, nisu razdvojene tradicije, jer bi to bilo nasilno i vještački. (Žujo Valerijan, Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo.)

„Zajednička kulturna prošlost, pohranjena u knjigama i dokumentima, argument je života i razvoja, a ne smrti i uništenja. Stoga je, sa satnovišta napadača na Sarajevo i Bosnu i Hercegovinu, valjalo ukloniti taj argument pa onda prekomponirati zemlju prema vlastitim hirovima i egoističnim planovima. Uz svu brutalnost i eminentno barbarski pristup, zadaća koju

⁴⁶Glasnik NUBBiH (2011.), Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine god. 2 br. 4, str. 9.

⁴⁷Žujo Valerijan, Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo., str. 87.

su rušitelji sebi postavili nije bila ostvarljiva, makar ne u razmjerama i u obliku kako su to zamišljali. Povijest Bosne i Hercegovine i istina o njenim neodvojivim komponentama nije „stanovala“ samo u Nacionalnoj i univerzitetskoj biblioteci Bosne i Hercegovine, nego je pohranjena i u hiljadama kulturnih trezora širom svijeta, u velikim i važnim bibliotekama, arhivima, zbirkama, muzejima i galerijama, u nebrojenim knjigama, časopisima i novinama.“⁴⁸

Slika 10. – Vijećnica tokom granatiranja u ratu

Izvor: <http://www.reachtheworld.org/alexandras-journey-bosnia-and-herzegovina/journal/recognizing-perspectives-living-through-war>

Sarajevska vijećnica gađana je u noći između 25. i 26. avgusta 1992. godine. Artiljerijskom paljbom, izazvana su teška direktna oštećenja. Paljba je izazvala požar velikih razmjera u kojem je izgorjelo preko 70% fonda Nacionalne biblioteke. Vatra nije pošteđjela ni samu građevinu. Unutar Vijećnice razvijene su izuzetno visoke temperature, kojima niti jedan materijal od kog je napravljena nije mogao da izdrži. Kasniji uvid je pokazao da su fondovi Biblioteke prošli bolje nego što se u prvi mah mislilo, ipak su nepovratno uništeni brojni rukopisi, veći dio kartografske zbirke, fond muzičkih zapisa, zbirka razglednica, grafika i brojnih drugih

⁴⁸Žujo Valerijan, Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): *Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje obnova. Studio Urbing, Sarajevo.*, str. 93.

dokumenata od velikog značaja za našu kulturu. (Žujo Valerijan, Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje obnova. Studio Urbing, Sarajevo.)

„Atribut univerzitetska, Biblioteka je u najvećoj mjeri opravdala ustanovljenjem zbirke rukopisa doktorskih teza, kasnije odbranih na univerzitetima širom Jugoslavije. Ova zbirka je predstavljala sumu napora više naučno-istraživačkih generacija, a njena bitna dimenzija je bila zajedništvo.“⁴⁹

Iako digitalna tehnologija mnoge postupke i procese olakšava i ubrzava nije utješno saznanje da je dio uništenog blaga moguće obnoviti kopijama i replikama iz drugih kulturnih riznica. Sama obnova i popuna fondova biće dugotrajna, skupa i komplicirana. Ova čuvena biblioteka je pored i neposredne nanese štete pretrpjela i organizacionu i kadrovsku štetu. Nestao je društveni kontekst koji je sistemskim zakonskim rješenjima osiguravao finansijska sredstva neophodna za djelovanje Biblioteke. (Žujo Valerijan, Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo., str. 94.)

„Uz knjige i drugo blago Biblioteke, izgorio je i mobilijar, uništene su sve drvene konstrukcije i sva unutarinja i vanjska drvenarija, teško je oštećena i deformirana čelična kupola iznad centralnog prostora aule. Decenijama stvaran glavni katalog, progutala je vatra. Sila kojoj nisu odoljeli kamen i čelik, u pospunosti je razorila brojne elemente plastičnog i slikanog dekora.“⁵⁰

Građani Sarajeva, uprkos neposrednoj životnoj opasnosti, nisu mirno posmatrali nestajanje ove kulturne dragocjenosti. Pravi i istinski heroji ove priče su vatrogasci i drugi građani, koji su pokušavali ugasiti vatru. O namjerama napadača, dovoljno kazuje i činjenica da su oni nastavili paljbu na Biblioteku i na građane koji su pokušali ugasiti vatru i spasiti knjige. Uništavanje fondova Biblioteke, kao i razaranje arhitektonskog nasljeđa, nedvosmisleno ukazuje na kulturocid, kao fenomen prepoznatljiv u napadu na ovu kulturnu instituciju i građevinu u kojoj je smještena. Ova tema jeste i zadugo još će biti predmet raznovrsnih istraživanja i proučavanja

⁴⁹Žujo Valerijan, Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo., str. 94.

⁵⁰Žujo Valerijan, Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo., str. 94.

te tema naučnih i umjetničkih djela. (Žujo Valerijan, Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo., str. 94.)

2.6. Obnova, raskoš i sjaj Vijećnice

„Nakon potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma stručnjaci iz firme SerCo.Tec, Trieste izvršili su pregled objekta, provjeru stabilnosti i dali prijedlog sanacije Vijećnice.“⁵¹

„Prva faza obnove poduzeta je tokom 1996. i 1997. godine, kada je rekonstruirano krovništvo sa gromobranima i sanirana čelična konstrukcija sa staklenom kupolom. Za prvu fazu obnove investitor je bila Republika Austrija koja je donirala 750.000 eura sa početkom obnove, Zavod za planiranje grada Sarajeva i Skupština grada Sarajeva su počeli rasprave o budućoj namjeni objekta Vijećnice.“⁵²

„Već tada je Nacionalna i univerzitetska biblioteka BiH uputila službeni dopis Zavodu i izrazila svoju bojazan da će ostati bez objekta Vijećnice. Donatori su svoju spremnost na ulaganje u obnovu Vijećnice vezali za obnovu Biblioteke, a ne obnovu kulturno-historijskog objekta, a pogotovo ne u obnovu sjedišta za gradsku upravu. Za drugu fazu obnove koja se odvijala u periodu 1999. do 2004. godine, Evropska komisija donirala je 2,250.000 eura. Tada su izvedeni istražni radovi, projektovanje i radovi na obnovi horizontalnih, armirano-betonskih konstrukcija i rekonstrukcija aule.“⁵³

Obnova Sarajevske vijećnice bio je projekat velikih, dugotrajnih i kompliciranih razmjera. Šteta na ovoj građevini je bila velika. Sav raspadnuti materijal se sručio na prizemnu ploču, visine i do 1,5 metara, i njega je natapala kiša i snjegovi, tako da je preko tog materijala dolazilo do vlaženja zidova i mržnjenja cijele konstrukcije. Inicijativu da se krene u obnovu dala je Vlada Republike Austrije, prvim svojim grantom, donacijom od 1,5 miliona KM. (Žujo Valerijan,

⁵¹Ovčina Ismet, Polimac Sonja, Rešidbegović Amra (2007): Vijećnica – prepoznatljivi simbol nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine. Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo., str. 16.

⁵²Ovčina Ismet, Polimac Sonja, Rešidbegović Amra (2007): Vijećnica – prepoznatljivi simbol nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine. Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo., str. 16.

⁵³Ovčina Ismet, Polimac Sonja, Rešidbegović Amra (2007): Vijećnica – prepoznatljivi simbol nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine. Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo., str. 17.

Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo.)

Prvo se pristupilo čišćenju velike gomile građevinskog otpada i izradi projekata konstruktivne sanacije, a cilj je bio što prije doći do obnove krovova i obnove kupole (slika 11.). Za dvije godine, 1996. i 1997. taj prvi zadatak bio je obavljen. Da bi sespriječilo njeno daljnje urušavanje, prozori su zakovani daskama, Vijećnica je zatvorena, te su se stvorili uslovi za postepeno sušenje objekta. Evropska komisija donirala je naredna sredstva, za rekonstrukciju aule i stropnih konstrukcija. Ove dvije faze su realizirane do 2003. godine. (Žujo Valerijan, Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo., str. 100.)

„Godine 2006. Gradonačelnica Sarajeva Semiha Borovac pokrenula je inicijativu za izradu finalnih projekata obnove Vijećnice, koji su trebali da budu dokument za obezbijedenje sredstava od potencijalnih donatora. Na osnovu provedenih istraživanja, starih crteža i skica autora, identifikaciji crteža po prostorima, pripremljen je finalni projekt obnove slikarske dekoracije. Na osnovu izrađenih projekata Arhitektonske obnove i Projekta obnove slikarske dekoracije finalizirani su radovi 3. faze (Restauracija i rekonstrukcija fasade) sa značajnim grantom Vlade Kraljevine Španije, te izvedeni finalni radovi 4. faze (unutrašnji arhitektonski radovi, infrasturkturni radovi, rekonstrukcija gipsane i slikarske dekoracije...) finansirani od Evropske komisije.“⁵⁴

⁵⁴Žujo Valerijan, Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo., str. 100.

Slika 11. – Obnova Vijećnice – konstruktivni radovi

Izvor: Žujo Valerijan, Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): *Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo*

Kada se govori o budućem korišćenju Vijećnice, a u okviru projekta i projektnog zadatka, predviđeni su sadržaji koji uključuju Gradsku upravu, Nacionalnu biblioteku, Muzej Vijećnice te prateće infrastrukturne sadržaje. Nacionalna biblioteka će prema projektnom zadatku naći svoje

mjesto u Vijećnici sa sadržajima: sale i prostori za edukaciju nastavnika, specijalne sačuvane zbirke starih knjiga, kao i centar za restauraciju papira, knjiga itd. (Žujo Valerijan, Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): *Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo.*, str.102.)

2.6.1. Istražni radovi

„U periodu 1995. – 2006. izvedeni su brojni istražni radovi na objektu koji su trebali dati odgovore o stanju konstrukcije objekta Vijećnice nakon požara i uništenja. Studij statičkog

stanja postojeće zidane konstrukcije Vijećnice zahtijevao je dobro poznavanje mehaničkih karakteristika materijala od kojih je objekat sazidan. “⁵⁵

Konstrukcije od zida Vijećnice u požaru su doživjele termički šok usljed kojeg su se materijalima desile značajne promjene hemijskih i fizičkih osobina. U slučaju ovakvog objekta kao što je Vijećnica nije bilo dozvoljeno vađenje uzoraka dimenzija dovoljno reprezentativnih za utvrđivanje globalnog ponašanja strukture. (Žujo Valerijan, Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo.)

„Termoografsko snimanje obavljeno je na ukupno 18 različitih polja na fasadi, čeličnoj krovnoj konstrukciji centralnog hola, lučnim konstrukcijama prvog i drugog sprata te stropnim konstrukcijama prvog sprata. Istraživanjem je zaključeno da je prionjivost opeka-malter dobra, ali materijal vlažan i da ima malu mehaničku čvrstoću. Ispitivanje ultrazvukom provedeno je na svim karakterističnim mjestima konstrukcije: zidovima i stupovima prizemlja i prvog sprata. Prema postignutim brzinama ultrazvuka, oštećenja su podijeljena u tri grupe: oštećenja srednjeg intenziteta, oštećenja jačeg intenziteta i oštećenja velikog intenziteta. “⁵⁶

2.6.2. Konstruktivna obnova Vijećnice

„Konstruktivna obnova Vijećnice tekla je kroz sljedeće faze:

- a) Stabilizacija konstruktivnog sklopa zidanih konstrukcija.
- b) Rekonstrukcija krovništva s izvedbom gromobranske instalacije.
- c) Sanacija čelične kupole i spuštenog stropa s obnovom staklenog pokrova.
- d) Prihvatanje teško oštećene konstrukcije aule teškom nosivom skelom. “⁵⁷

Rekonstrukcija aule – Radovi na obnovi aule (slika 12.) po svojoj složenosti bili su izuzetno kompleksan graditeljski i restauratorski zahvat u kome je bilo neophodno zamijeniti stupove i lukove koji su zapravo pridržavali cijelu konstrukciju objekta. (Žujo Valerijan, Mulabegović

⁵⁵Žujo Valerijan, Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo., str.111.

⁵⁶Ibid., str. 112.

⁵⁷Žujo Valerijan, Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo., str. 129-130.

Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo., str.129-130.)

Slika 12. – Rekonstruisana aula Vijećnice

Izvor: (<http://www.sa-c.net/news-archive/itemlist/tag/sarajevo.html?start=350>)

2.6.3. Prostori nacionalne biblioteke

„Prostor Gradske vijećnice koji koristi Nacionalna biblioteka nalazi se na zapadnoj strani objekta uz zasebno stubište s liftom i proteže se kroz etaže. U suterenu je predviđen depo knjiga za potrebe smještaja knjiga i priručnog materijala u funkciji restauratorske radionice i knjigoveznice koje se nalaze u prizemlju. Planirano je da se restauratorske radionice i knjigoveznice opremaju laboratorijskom opremom koju je Nacionalnoj biblioteci donirala španjolska vlada. Osim toga, u prizemlju su još smještene knjižara, antikvarnica i direkcija biblioteke. Mezanin je rezerviran za smještaj odjela specijalnih zbirki, centra za razvoj, dok su na drugom spratu predviđene dvije sale za edukaciju nastavnika, s pratećim prostorima.“⁵⁸

⁵⁸Žujo Valerijan, Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo., str.148.

2.6.4. Unutrašnje obrade

U prostorima ulazne aule, vidljivo je bogatstvo arhitektonske plastike u kamenu i gipsu. Ovakvi prostori su rađeni u bogatoj gipsanoj dekoraciji, kako na zidovima tako i na stropovima. Projektom obnove, kao polazna osnova prihvaćen je izvorni koncept i njegova materijalizacija. U samoj obnovi, stolarija je projektirana i izvedena od hrastove građe prema izvornoj dokumentaciji. Vanjska stolarija je termički poboljšana u skladu sa savremenim termičkim i zahtjevima zaštite od buke. (Nacionalni komitet ICOMOS u Bosni i Hercegovini)

„Podovi u auli, ulaznom vestibulu i malim vestibilima prizemlja kao i na galeriji prvog sprata i lođi obnovljeni su prema izvornom stanju i izvedeni su od lijevanog teraca u više boja. Podovi u salama na prvom spratu, obnovljeni su u mozaik izvedbi od hrastovog parketa položenog u formi s dužicom i profiliranomsokllajsnom uz zidove.“⁵⁹

Ulazna aula je rekonstruirana poštujući izvorne tipove kamena i njegov karakter kao materijala koji nije apliciran isključivo kao konstruktivni već i važan likovni element značajki odabran u procesu realizacije. Izvedba lamernih ograda i stubova predviđena na stepeništu je od kamena s brušenom finalnom obradom. Od kamena hrše bilo je izvedeno glavno kao i ulazno stepenište. (Žujo Valerijan, Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo.)

2.6.5. Restauracija i rekonstrukcija slikane dekoracije

Za restauraciju i rekonstrukciju slikane dekoracije bili su potrebni kompleksni istraživački postupci koji su podrazumijevali sakupljanje i proučavanje izvorne arhivske građe (nacrti, skice, originalni crteži u boji autora zidnih slikanih dekoracija), foto i video dokumentacije načinjene prije razaranja, kao i istražne radove na različitim pozicijama enterijera u objektu gdje su sačuvani određeni detalji zidnog dekorativnog slikarstva. (Žujo Valerijan, Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo.)

⁵⁹Žujo Valerijan, Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo., str. 153.

„Postupak konzervacije i restauracije slikane dekoracije je podrazumijevao:

- a) Mehaničko čišćenje od nečistoća različitog porijekla, koje se izvodilo lagano tamponima vate, spužvama, mekanim četkama.
- b) Hemijsko čišćenje je vršeno slikanih površina blagim rastvorima, poput rastvora alkohola i destilirane vode.
- c) Fiksiranje slikanih dekoracija je obavljano otopinom paraloidnograstvora B72 u ksilolu i emulzije AC33 rastvorene u vodi. Koncentracija fiksativa 3-5%.
- d) Plombiranje (grundiranje) manjih oštećenja na slikanim dekoracijama je izvođenogipsano-krečnimmalterom fine strukture.
- e) Uklanjanje starih „pozлата“
- f) Nanošenje novih pozлата je vršeno tako da su se na dobro pripremljenu podlogu zlatni listići lijepili mikstionskim ljepilom a onda premazani šelakom.
- g) Finalno čišćenje dekoracija je obavljan kombinacijom čišćenja suhim i hemijskim postupkom.
- h) Restauracija slikanih dekoracija je izvođenaakrilnim bojama afirmiranih proizvođača.⁶⁰

2.6.6. Rekonstrukcija dekorativnog slikarstva i fasade

Ova vrsta rekonstrukcije obavljena je na osnovu dokumentacije koja je izrađena u projektu po pozicijama. Slikani detalji su izvedeni na pripremljenoj podlozi, a obuhvatao je: nanošenje osnovne boje u tonu po nacrtu pozicija u projektu ili po sačuvanom uzorku boje na objektu.

Svi dekorativni motivi ručno rađeni. (Žujo Valerijan, Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo.) (slika 13.).

⁶⁰Žujo Valerijan, Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo., str. 206-207.

Slika 13. – Dekorativni elementi obnovljene Vijećnice

Izvor: <http://www.sa-c.net/news-archive/itemlist/tag/sarajevo.html?start=350>

Kako se ne bi umanjila likovna vrijednost dekoracije izbjegavana je upotreba šablona i nanošenje boje preko. Slikanje dekoracija usaglašeno je s paletom boja prisutnih na sačuvanim fragmentima dekoracije. (Žujo Valerijan, Mulabegović Ferhad, Mulaomerović Smajo (2014): Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo).

„Fasada same Vijećnice je izvedena u neomaurskom stilu, koristeći sve stilske dekorativne elemente dekoracije sjeverne Afrike itd. Projekt same obnove, restauracije i rekonstrukcije fasade izrađen je na osnovu detaljnog fotogrametrijskog snimka postojećeg stanja fasade, provedenih istražnih konzervatorskih radova i raspoložive grafičke i foto dokumentacije izgleda fasade prije razaranja.“⁶¹

⁶¹Nacionalna i univerzitetska biblioteka, (Preuzeto sa prezentacije 17.12.2016.)

3. ULOGA I ZNAČAJ BIBLIOTEKE U REFORMI SISTEMA VISOKOG OBRAZOVANJA I SOCIJALNOG DRUŠTVA

U današnjem savremenom svijetu biblioteka postaje sve manje lokacija, a sve više proces. Biblioteka se transformira u informacijsku platformu u sistemu umreženog znanja u društvenoj zajednici. Ono što je vidljivo je porast broja časopisa kao i porast njihovih cijena u štampanoj ili elektronskoj verziji, dok budžeti za visokoškolske biblioteke ne rastu ili se čak smanjuju. Uloga biblioteke u sistemu visokog obrazovanja podrazumijeva veće obrazovne potrebe i sve manji broj bibliotekara te u takvim okolnostima njena sama uloga je više značajnija upotrebom informacija njihovim prosuđivanjem te pronalaženjem.

„Univerziteti moraju svoje biblioteke da prilagode predstojećim nastavnim reformama jer bez njih nema uspješnog djelovanja u smislu informacijske dostupnosti. Danas su u većini umrežene fakultetske i ostale biblioteke Jugoistočne Evrope u sistem COBISS. COBISS predstavlja organizacioni model povezivanja biblioteka u bibliotečko-informacioni sistem sa uzajamnom katalogizacijom, uzajamnom bibliografsko-kataloškom bazom podataka COBIB i lokalnim bazama podataka biblioteka učesnica, bazom podataka o bibliotekama COLIB, normativnom bazom podataka CONOR, a takođe i drugim funkcijama.“⁶²

U današnjem svijetu biblioteke su jedan od najvažnijih faktora stvaranja novih vrijednosti u obrazovanju i naučno-istraživačkom radu.

„Funkcija biblioteke kao potpore učenju može se sastojati u pružanju informacijskih usluga u užem smislu (pretraživanje informacijskih izvora, međubibliotečka pozajmica, informacijske usluge) ili u širem smislu kao potpora informacijskom opismenjavanju, to jest uključenosti u osmišljavanje i sprovođenje obuke informacijskom opismenjavanju i u virtualnom okruženju, te posredno, kroz usluge izrade tematskih portala kao potpore učenju, nastavi i istraživanju.“⁶³

„Bibliotekar na taj način preuzima važan vaspitno-obrazovni zadatak, a time i odgovornost za kvalitet obrazovnog procesa. Svoju odgovornost on dijeli sa nastavnicima i studentima“⁶⁴.

⁶²Dostupno na: http://www.cobiss.net/platforma_cobiss-SR.htm (pristupljeno 22.10.2016.)

⁶³Jovović Vasilj, Uloga biblioteke u bolonjskom procesu, Filozofski fakultet-Nikšić, Sociološka luča IV/1 2010., str.165-172.

⁶⁴Jovović Vasilj, Uloga biblioteke u bolonjskom procesu, filozofski fakultet Nikšić, str. 3.

Uloga biblioteke u sistemu obrazovanja treba da odgovori izazovima i programima matičnih ustanova, te da studentima omoguće nove načine traženja informacija.

„Bibliotekarstvo se danas nužno mijenja, uglavnom zbog činjenice da je sve više informacija dostupno u digitalnoj formi. Danas se od bibliotekara očekuje da pored njihovih tradicionalnih poslova i znanja posjeduju dodatne vještine potrebne za rad u svijetu digitalnih informacija, te su prinuđeni da se stalno usavršavaju. Uloga biblioteke u sistemu visokog obrazovanja bi podrazumijevala i čuvanje tekstova, slika, multimedijalnih prezentacija, podataka, a to treba na sebe da preuzmu biblioteke.“⁶⁵

Također, treba poštovati smjernice Bolonjske deklaracije koja stavlja akcenat na aktivno studiranje za koje su biblioteke nezaobilazne.

„Treba uspostaviti bliske veze između fakultetskih biblioteka i ojačati poziciju Univerzitetske biblioteke, jer se Bolonjski proces odražava na odnose fakultetskih biblioteka sa odgovarajućom univerzitetskom bibliotekom, kao i na ulogu univerzitetskih biblioteka u novim uslovima. Postojanje biblioteke, njena opremljenost i servisi koje nudi trebalo bi da budu jedan od važnih kriterijuma za vrednovanje kvaliteta jednog Univerziteta, kao i prilagođavanje bibliotečkih usluga dnevnim potrebama istraživača i studenata.

Potrebno je centralizovati bibliotečke službe, što se postiže harmonizacijom procedura i pravila, smanjenjem broja lokacija i seobom kolekcija, zajedničkim pregovaranjem sa dobavljačima bibliotečkog materijala, digitalizacijom i stvaranjem bibliotečkih službi jedinstvenih za cijeli Univerzitet.“⁶⁶

Univerzitetske biblioteke u budućnosti predstvaljaju mjesto za izgradnju i održavanje svih digitalnih arhiva institucija kao i svih onih institucija koje trebaju da obrazuju korisnike u svrhu što boljeg iskorištavanja dostupnih informacija.

„Univerzitetska biblioteka može samo da predlaže dekanima da bibliotekari u fakultetskim bibliotekama polože stručne ispite, može da daje smjernice, može da pravi analize stanja i sl.

⁶⁵Jovović Vasilj, Uloga biblioteke u bolonjskom procesu, Filozofski fakultet-Nikšić, Sociološka luča IV/1 2010.

⁶⁶Jovović Vasilj, Uloga biblioteke u bolonjskom procesu, Filozofski fakultet-Nikšić, Sociološka luča IV/1 2010.

Osim Univerzitetske biblioteke koja je unutrašnja organizaciona jedinica Univerziteta, sve ostale

*biblioteke su upravno-organizacione jedinice pojedinih fakulteta i instituta. Bibliotečki fond može biti centralizovan ili podijeljen na više odjeljaka koji su locirani bliže njihovim korisnicima. Centralizovani sistemi imaju prednost u akademskom i ekonomskom pogledu, ukoliko se ne radi o potrebi izuzetno frekventnog korišćenja određenih referentnih publikacija. Uloga biblioteke u procesu visokog obrazovanja prema Bolonjskoj deklaraciji jasno stoji da je biblioteka uslužna djelatnost i da je obavezna da korisnicima (studentima i profesorima) obezbijedi ono što od nje traže. Naravno, iza toga stoji čvrsta finansijska konstrukcija koja bibliotekama omogućava da na taj način obavljaju svoju djelatnost.*⁶⁷

3.1. Ne briga javnih ustanova o biblioteci

Vijećnica kao simbol grada Sarajeva, Nacionalna i univerzitetska biblioteka nakon uništenja u ratu potpuno je obnovljena ali polemike oko njenih ključeva su postale sporne. Nakon obnove ovog arhitektonskog spomenika iz austrougarskog perioda, koji je 1886. godine i otvoren kao sjedište gradske uprave, odlučeno je da Biblioteka i Uprava Grada Sarajeva dijele Vijećnicu na što se Narodna univerzitetska biblioteka nije složila. Vlada Kantona Sarajevo donijela je odluka da se Vijećnica nakon obnove raspoređuje na više korisnika.

*„Sam gradonačelnik Sarajeva je smatrao i naglašavao da je Grad bio jedan od glavnih lidera obnove ove arhitektonske građe te da je svoja budžetska sredstva trošio i da je samim tim prihvatio projekat u kojem je napravljena njena raspodjela. Vijećnica jeste projektovana kao Gradska kuća. Međutim, u sjećanju ljudi Vijećnica je bila sinonim za Biblioteku.*⁶⁸

Vijećnica je jedna od sedam institucija kulture u Bosni i Hercegovini s neriješenim formano-pravnim statusom. Problemi su političke prirode jer politički predstavnici iz bh. entiteta Republika Srpska na državnom nivou opstruiraju rješenje problema institucija kulture Bosne i Hercegovine. Često se apeliralo na državu da sugerira povratak u Vijećnicu shodno svojim funkcijama ali odgovora nije bilo. Odobreni budžet od strane države je neregularan. Gradska uprava ne doprinosi funkcioniranju biblioteke, Kanton nešto, a Univerzitet koristi usluge koje ona pruža. Država treba da ima integracije i promovira Vijećnicu.

⁶⁷Jovanović Vasilj, *Uloga biblioteke u Bolonjskom procesu, Sociološka luča IV/1 2010, Nikšić*

⁶⁸Al Jazeera, <http://balkans.aljazeera.net> (Preuzeto 01.11.2016.)

Isto tako treba da ima odgovornost za novu bibliotečku zgradu i njenu izgradnju ako se funkcija Vijećnice mijenja. S druge strane smatra se da i kada bi se cijeli prostor Vijećnice dodijelio

Biblioteci ne bi bio dovoljan sa svim njenim kapacitetima. Kako je fond NUB-a rastao godinama, prostor Vijećnice više nije bio dovoljan za to. Kao što je već poznato Biblioteka je od februara 1998. godine smještena na Kampusu Univerziteta u Sarajevu gdje zauzima prostor od 3.000 kvadrata, što je duplo manje nego kad je ova Biblioteka bila smještena u Vijećnici. Vrijedna građa Nacionalne biblioteke je ugrožena, zbog neadekvatnog smještaja u prostorijama Kampusu Univerziteta u Sarajevu. Sadašnje prostorije namijenjene za biblioteku nemaju optimalnu temperaturu, adekvatnu vlažnost, pogotovo za ovu građu koja je stara, jer su to stvari čija se vrijednost ne može ni procijeniti. Svaka država ima nacionalnu biblioteku sa značajnim prostorom, tako npr. Hrvatska svojoj Nacionalnoj biblioteci u Zagrebu je dodjelila prostor od 20.000 kvadrata. Državne vlasti BiH se ne uključuju u ovaj spor, iako je Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine državna institucija, čak ni federalne vlasti nisu bile od pomoći oko rješavanja ovog problema.

„Neki od problema u bibliotečkoj djelatnosti u FBiH:“⁶⁹

- **Nepostojanje strategije razvoja biblioteka u FBiH.** Pod ovim se prvenstveno podrazumijeva kako visokoškolske biblioteke nemaju stalan budžet, te kako i sama nabavna politika u visokoškolskim bibliotekama nije usklađena sa potrebama. Pored navedenih problema još se javlja i nepostojanost pristupa relevantnim bazama podataka što podrazumijeva nepostojanje Centra za online baze podataka. Također, nepostojanje funkcionalne akademske mreže je još jedan od neprevaziđenih problema.

- **Nepostojanje strategije razvoja visokoškolskih biblioteka u FBiH.** Pod ovom stavkom prije svega podrazumijeva se nepostojanost akademskog zvanja drugog i trećeg ciklusa studija u sistematizaciji radnih mjesta u visokoškolskim bibliotekama, kao i nepostojanost otvaranju novih radnih mjesta u skladu sa potrebama razvijanja bibliotečko-informacionog sistema. Nema programa cjeloživotne edukacije bibliotečkih djelatnika. Također, nema priznavanja i vrednovanja stručnog usavršavanja kao i nevidljivosti bibliotečkih djelatnika i bibliotečke djelatnosti u sistemu visokog obrazovanja.

⁶⁹Sabljaković, B., *Biblioteke visokoškolskih i naučnih ustanova u Federaciji BiH – Stanje i perspektive razvoja, Savjetovanje, Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke i Nacionalna i univerzitetska biblioteka NUB BiH Sarajevo, 09.12.2013. godine.*

Nepostojanje adekvatnih zakonskih propisa.

Nepostojanje standarda za visokoškolske biblioteke. Standardi bi trebali biti jedan zaseban dokument koji se detaljno bavi aspektima poslovanja i pružanja usluga. U ovim standardima trebali bi se konsultovati stručnjaci iz oblasti bibliotekarstva i informacionih znanosti. Standardi bi trebali uključivati sve aspekte poslovanja a ne samo da se bave brojem osoblja i osnovnim uvjetima za osnivanje. Povećavati broj stručnog, a ne tehničkog osoblja su samo od nekih pravila koja bi se trebala donijeti i ispoštovati.

Nema bibliotečkog savjeta u FBiH

„Nefinansiranje i nefunkcionisanje matične djelatnosti za fakultetske biblioteke. Prema podzakonskim aktima u matičnoj djelatnosti, potrebno je da biblioteka obezbjedi posebna finansijska sredstva, najstručnije kadrove, nabavku stručne literature iz oblasti bibliotečko-informacione djelatnosti kao i materijalno-tehnička sredstva i opremu za rad. Navedeni poslovi zahtijevaju stalno kadrovsko jačanje i napredovanje Matične službe, pa je neophodno da se ona popuni iz reda najstručnijih djelatnika. Biblioteci je potrebno obezbjediti navedene uvjete to jest povratiti joj pravni status, obezbijediti sredstva, prostor i stručni kadar.“⁷⁰

- *Obnova uništenih bibliotečkih fondova je poseban vid zaštite dokumentarnog kulturnog naslijeđa i stalni zadatak ove biblioteke. Svjesna teške materijalne situacije u kojoj se kultura nalazi NUB je u okviru svojih mogućnosti koristeći sva raspoloživa sredstva sama poduzela obnovu svojih fondova uz pomoć slijedećih bibliotečkih instrumenta.*
- *Obavezni primjerak - OP- koji omogućuje i olakšava zaštitu nacionalne produkcije i izgradnja arhivskog fonda.*
- *Izrada nacionalne bibliografije koja obezbjeđuje uvid u tekuću i retrospektivnu nacionalnu produkciju i pruža mogućnost za dalje istraživanja u cilju obnove uništenih fondova i zbirki.*
- *Izdavačka djelatnost posebno u obliku reprint izdanja omogućuje predstavljanje najširoj javnosti publikacija spašenih iz razorenih fondova Vijećnice.*
- *Digitalizacija vida zaštite spašenih i drugih vrijednih publikacija koja se sastoji u prenošenju sadržaja na druge savremenije medije cd i sl.*

⁷⁰Rešidbegović Amra, Uloga nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine u zaštiti i obnovi dokumentarnog kulturnog naslijeđa (2003), Bosniaca-časopis., str.,12.

- *Pokloni koji su značajno doprinijeli djelimičnoj obnovi fonda.*

3.2. Finansiranje obnove i uslovi biblioteke

Nakon što je Vijećnice, Nacionalna i univerzitetska biblioteka BiH uništena, ostala je bez sve moguće opreme, objekta kao kulture i većinskog djela književnog fonda. Obnova Vijećnice započeta je odmah nakon rata pomoću austrijske vlade, a kasnije i Evropske komisije. Sama obnova i proces je dosta sporo tekao zahvaljujući nesposobnosti bosanskohercegovačke vlade koja je trebala da Vijećnicu uvrsti među prioritete. Obnova nije podrazumjevala obnovu arhitektonske zgrade nego i edukaciju ljudi u toj biblioteci. Zahvaljujući njenim uposlenicima i pomoći UNESCO-a i Svjetske banke, ova biblioteka je uspjela u periodu od 1992. do 2000. godine obnoviti dio svojih fondova i glavninu svojih funkcija uključujući i neke nove.

„Najdjelotvorniju inicijalnu pomoć u obnovi funkcija Biblioteke kao institucije pružili su UNESCO i Svjetska banka kao što je prethodno spomenuto što je u poslijeratnom periodu bilo od vitalne važnosti za aktiviranje rada biblioteke na novoj lokaciji – u jednoj od zgrada u bivšoj kasarni Maršal Tito. Sam proces obnove Vijećnice uspješno je protekao zahvaljujući finansijskoj potpori Evropske unije u okviru programa „Evropa za Sarajevo“. Prvo što je bilo izvršeno od austrijske vlade jeste fond od 1,5 miliona DEM kojim je struktura bila stabilizirana instaliranjem horizontalne konstrukcije na svim spratnim nivoima, uključujući punu skelu teško oštećenog atrija – hola, napravljen je nov krov, uključujući autentični bakarni pokrivač, a kompletno je obnovljena centralna staklena kupola.“⁷¹

„Sada je objekat siguran i zaštićen od daljeg propadanja prouzrokovanog prokišnjavanjem i statičkim opterećenjem oštećenih strukturalnih elemenata. U to vrijeme Vijećnica je bila jedan od najskupljih projekata tog vremena. Prema nalazima historičara, jednim dijelom izgrađena je parama i iz budžeta tadašnje gradske općine. (Prema jednom izvoru gradnja objekta je koštala 984.000 kruna, za namještaj je dato 32.000 krune, tako da je ukupno izdvojeno više od milion kruna. Prema drugom, u oktobru 1891. Gradsko zastupstvo je donijelo odluku da se izdvoji 36 hiljada forinti za električnu uličnu rasvjetu i 350 hiljada forinti za gradnju Gradske vijećnice). Doprinosi vlada Austrije i Egipta naročito su omogućili otvaranje sala u kojima je prezentiran odabir literature na njemačkom, kao i iz egipatske kinematografije i teatrologije.“⁷²

⁷¹Mulabegović, F., *Gradska Vijećnica, Bosniaca – časopis.*, god. 8., br. 8 (2003.) str. 37.

⁷²Preuzeto sa <http://www.sarajevo.ba/ba/files/vijecnica21.pdf> (pristupljeno 02.11.2016.)

Nacionalna biblioteka Austrije poslala je dopis nacionalnim bibliotekama za donaciju NUBBiH, a i sama je poslala donaciju od 7.000 eura za kolekcije fondova – uz druge evropske biblioteke. Prvi odgovori su stigli sa Kipra, iz Francuske, Holandije i Srbije. Ovi fondovi održavaju sudbinu obnovu Nacionalne i univerzitetske biblioteke u Sarajevu. Pored donacije Svorin Hant njene donacije tu su još donacije knjiga iz Sjedinjenih Država, iz njemačkih biblioteka, kao i od domaćeg izdavaštva. Male donacije koje predstavljaju tri, četiri ili pedeset knjiga zapravo su i najvrijednije donacije, jer su u kategoriji bosniaka, odnosno knjige iz Bosne, o Bosni, ili bosanskih književnika. (NUBBiH i rekonstrukcija Vijećnice u Sarajevu, Marie Genevieve Guesdon)

„Svi uposlenici NUBBiH su podržavali napor da se prikupe sredstva i konačno pristupi restauraciji ovog objekta ali je i nepobitna činjenica da je institucija NUBBiH nezaobilazan subjekt kada se raspravlja i odlučuje o restauraciji i uporednoj namjeni prostora zgrade Vijećnice. Danas čak i uprkos neadekvatnoj lokaciji, NUBBiH obavlja sve funkcije zahvaljujući kvalificiranom osoblju, koje je uz to i neadekvatno plaćeno.“⁷³

„Dakle, nedostatak finansija i interesa države i nasuprot volje da se prevaziđe desetogodišnja tehnološka stagnacija. Sonia Stiegelbauer, predstavnik generalnog sekretara Evropskog savjeta, agitirala je tokom svog mandata u BiH za rekonstrukciju Vijećnice, za obnovu zbirke uništenih fondova i iskazala svoj interes za biblioteku. Informirala je vlasti Kantona Sarajevo gdje je skupljeno 250.000 eura za 2007. godinu što bi trebalo biti iskorišteno za projekat restauracije.“⁷⁴

Razni autori raznih publikacija su tražili od države da ispuni svoju zakonsku obavezu i pruži finansijsku podršku i obezbjedi lokaciju, jer se nije moglo dopustiti da donatori donesu odluke bez konsultacije državnih tijela i uprave NUBBiH naročito jer Vijećnica pruža i razne mogućnosti gradu te je stoga i interesantna. Problem nedostatka materijalnih sredstava usko je vezan sa statusom i zakonodavnim problemom i njihovo poboljšanje trebalo bi da se kreće paralelno. Sve do sad uložena sredstva u zaštitu obnovu i nabavku potiču od poklona i doniranja. Namjenska sredstva za ove potrebe biblioteka još nema.

⁷³Genevieve Guesdon, M., Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine i rekonstrukcija Vijećnice u Sarajevu, Bosniaca-časopis, decembar 2008., br. 13., str. 70 – 72.

⁷⁴Ibid., str., 70-72.

3.3. Sudbina i budućnost Nacionalne i univerzitetske biblioteke u Vijećnici

Objekat Vijećnice svojom sudbinom se predstavlja kao kulturno-historijski spomenik, a sve manje kao biblioteka. Ipak, to je njeno zvanično svojstvo. Posljednjih godina Vijećnica se spominjala kao sjedište gradonačelnika Sarajeva. U očima svijeta i brojnih građana Bosne i Hercegovine Vijećnica je ipak nerazdvojnasa bibliotekom koju 60 godina predstavlja i promovira kao kulturni identitet zemlje. Jedan od argumenata koji se ističe protiv povratka Nacionalne i univerzitetske biblioteke u Vijećnicu je da zgrada prostorno ne odgovara zahtjevima moderne biblioteke. Realno sagladavanjem ove činjenice možda nije Vijećnica adekvatna zgrada za tradicionalnu biblioteku punu magacina papirne građe, ali za modernu, informatički opremljenu biblioteku, s elektronskim bazama podataka, multimedijalnim prezentacijama, kompjuterima koji će biti na raspolaganju svim korisnicima, ona može biti model napretka Bosne i Hercegovine u eri informatike. Ona može postati simbol novog života, simbol ekonomskog napretka kroz kulturu i obrazovanje.

„Deset zadnjih godina ovog stoljeća su godine u kojima su informatika i nove tehnologije donijele ogromne promjene u svim sferama ljudskog života i rada. Svjetske biblioteke su promijenile svoju fizionomiju, svoj sadržaj, njihovi fondovi više nisu pohranjeni u njihovim magacinima. Sada su biblioteke virtualne, digitalne, njihova građa je na web serverima, CD-ovima, te novim elektronskim medijima.“⁷⁵

Stoga, smatra se da Nacionalna biblioteka može i mora biti vraćena u svoju kuću u Vijećnicu. Danas je biblioteci dodjeljeno nekih 2200 kvadrata neatraktivnog prostora koji se uglavnom može koristiti za kancelarije. Ono što je nekad predstavljalo čitaonice u kojima su učenici i studenti koristili knjige u svrhu obrazovanja danas su to sale Gradske uprave za svečani prijem u kojem se održavaju svadbe i ostale ceremonije. U savremnim evropskim bibliotekama prostori čitaonica obavezno čine kompaktan blok, za sve korisnike bibliotečkih usluga okupljenih oko prostora ili u blizini centralnog ulaznog hola. Takve učionice zahtjevaju posebno osvjetljenje svih čitalačkih mjesta, organizaciju prostora, dovoljnu količinu zraka po jednom čitaocu putem sistema klimatizacije, zvučna izolacija od buke, te jednostavan i brz transport knjiga od čitaonice do skladišta i obrnuto. Također potrebno je voditi računa o prevozu starijih osoba i čitalaca koji koriste invalidske pokretne stolice, te kao i sigurnosnom sistemu.

⁷⁵Ivan Štraus, *Savremena nacionalna biblioteka? Da, ali ne u Vijećnici!*, br.8., godina 2003., str. 44-47.

„Centralni ulazni hol oko sebe okuplja centar za informacije, katalog i izdavanje knjiga vanjskim korisnicima Biblioteke, sale za predavanja, projekcije, muzičke izvedbe ili druga okupljanja iz programa djelatnosti bibiloteke, manji izložbeni prostor i antikvarnicu knjiga. Najbitnije stavke su navedene prilikom programiranja i projektiranja, izgradnje i opremanja savremene zgrade Nacionalne biblioteke koja bi trebala da zadovolji sve veće potrebe Bosne i Hercegovine, njenih univerziteta i glavnog grada Sarajeva, narodne biblioteke kao svojevrsnog hrama bosanskohercegovačke kulture, književnosti, historije i umjetnosti.“⁷⁶

Nada boljih dana Narodne biblioteke BiH nastajala je dodjelama raznih lokacija za novu zgradu, izradama projekata i arhitektonskih koncepcija savremene i opremljene nove zgrade biblioteke. Bosna i Hercegovina je trenutno ostala bez savremnog objekta nacionalne biblioteke. Nisu pomogli ni svi stalni napori sposobnih, odgovornih i obrazovanih direktora biblioteke tokom više od trideset godina njihovih mandata i zalaganja brojnih drugih osoba iz kulture i politike. Čak i dobronamjerno nastojanje predstavnika vlasti i kulture da se obnova zgrade Vijećenica relizira kao obnova institucije narodne biblioteke Bosne i Hercegovine zasniva se na mašti bez pokrića.

„Nova moderna biblioteka u Vijećnici bi mogla da bude.

1. Centralna tačka kulturnog, intelektualnog i društvenog života grada
2. Centar naučnog i tehničkog progressa BiH
3. Centar regionalne i internacionalne komunikacije i razmjene informacija kao što pokazuje primjer aleksandrijske biblioteke koja je sada literarni, kulturni i edukacijski link na srednjem istoku. Nacionalna i univerzitetska biblioteka može slijediti taj primjer.
4. Podsticaj za kulturni optimizam građanima Sarajeva i BiH
5. Magnet za strane posjetioce i talisman za oporavak BiH u očima svijeta općenito
6. Kulturno – informacioni centar koji će dodati veoma važnu dimenziju turističkoj ponudi grada i zemlje.
7. Biblioteka koja bi doprinijela promjeni imidža zemlje.
8. Biblioteka koja bi stimulisala jedan vid ekonomije u svijetu poznat i veoma ekonomski isplativ – kulturni režim
9. Biblioteka u kojoj će sadašnjim i budućim korisnicima biti dostupna Bosniaka tj. nacionalna bibliotečka građa.

⁷⁶Ivan Štraus, *Savremna nacionalna biblioteka?* UDK 727.8.011.1/2: 027.54] (497.6 Sarajevo)

10. Centar za razvoj informaciono-bibliotečkog sistema u zemlj⁷⁷

Prethodno navedeni razlozi bi trebali da podstaknu vlasti na reakcije i odluke o sudbini i namjeni Vijećnice jer svako dalje prolongiranje odluke samo nanosi štetu Vijećnici kao zgradi i Vijećnici kao hramu knjige i samim tim i gradu Sarajevu kao kulturnom centru Bosne i Hercegovine.

3.4. Rat protiv knjiga

„Od pamtivijeka su mračnjaci vodili ratove protiv knjige. U Bagdadu su nakon mongolskog osvajanja rijekom plovili leševi ljudi kao i knjige koje su oni voljeli i skupljali. U mraku srednjovjekovne evrope, izgorjele su i knjige i naučnici slobodna uma. U Andaluziji – Španiji, nakon pada granade biskupi su predvodili rulje koje su sakupljale i palile knjige. Hitlerovi fašisti su ogijali uz plamenove lomače napravljenje paljenjem knjiga. Karadžićevi slijedbenici su pijančenjem proslavljali njihovu fašisticku lomaču Sarajevsku biblioteku Vijećnicu. U svim poremećenim umovima u kojima su sve civilizacijske tekovine ispreturane i obezvrijeđene, jedino je uvijek kristalno jasno: Knjiga je najveći neprijatelj.“⁷⁸

Knjige se mnogo češće napadaju nego što se izdaju i tako postaju žrtve. Iz svega navedenog možemo zaključiti da barbarima ne trebaju knjige pa zbog toga ih i pale. To predstavlja jedino objašnjenje čime se drastično umanjuje razmjera ovakvog zločina. Veće je i dugotrajnije ono zlo koje je prethodilo paljenju, a to je kako dugotrajna tako i uporna intelektualna priprema ovog barbarstva, koju su obavljali tokom niza desetljeća vrhunski, profesori, doktori, akademici.

„Narodima knjige“ pripadaju kako sva četiri najbrojnija naroda BiH tako i vjerske grupacije. Istnito a istovremno i protuprirodno je kada jedan od naroda knjige uništava knjige drugim narodima. Također, još više je protuprirodno kada jedan od tih naroda knjige na jedan nezainteresovan, beživotan i indolentan način bez ikakvog protesta gleda kako se knjige zanemaruju obezvrijeđuju, guraju u stranu, pripisuju drugim i u konačnosti pale.

⁷⁷Njuhović A.; *Obnova Vijećnice kao nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine*, br. 8, godina 2003., str. 40-41.

⁷⁸Zukić Kemal, *Rat protiv knjige.*, br.8., godina 2003., str. 48-50.

Slika 14. Zgrada Vijećnice u plamenu

Izvor: Preuzeto sa: www.otisak.ba/sarajevo/36084-navrsavaju-se-24-godine-od-noci-kada-je-gorio-simbol-sarajeva-v.html

Već dugi niz godina Bosna je zemlja knjige, a Bošnjaci su istinski narod knjige. Opstanak jednog naroda nema bez opstanka njegove knjige. Svi ljudi koji vide to dio su barbarskih armija koje ratuju protiv knjiga.

„Najmanje pet stoljeća u Bosni su brojni ljudi koji govore i pišu na tri ili četiri jezika. „Astrološki spisi“ su napisani, iluminirani i ilustrovani minijaturama stoljeće ili dva prije nego je isalm došao u Bosnu. Brojni su skripti donešeni u Bosnu od strane zaljubljenika u knjige, u vrijeme opšte balkanske nepismenosti. Zatim je krenuo rat protiv knjiga i ti su se vrijedni manuskripti i minijature stanili do Zagreba i Beograda.“⁷⁹

U jednu ruku ovo je bio dobar potez jer ove knjige nisu na kraju izgorjele. Onda su se, neobjašnjivo, entuzijizam i ljubav za knjigu kod Bošnjaka preokrenuli u potpunu indiferentnost i apatiju, dok su drugi pokrenuli mračni rat protiv knjiga. I danas gledajući evo i nakon niza

⁷⁹Zukić Kemal, *Rat protiv knjige.*, br. 8., godina 2003., str. 49.

godina koje su prošle od paljevine Vijećnice mi se idalje pitamo šta ćemo s njom. Vijećnica kao simbol knjige je spaljena.

„Ona kao takav simbol treba biti i obnovljena. Ono što smatram da bi se trebalo uraditi jeste da se sa obnovom Vijećnice svečano i javno na svim nivoima objavi kraj prljavog rata protiv knjige koji povremeno u Evropi plane pri procvatu fašizma. Da bi se stvorio novi simbol takve jedne zgrade potrebno je da prođu godine i godine. Sigurno da je i istina da zgrada Vijećnice koja nije projektovana za biblioteku ima mnoge funkcionalne mane u tom smislu.“⁸⁰

„Pored ovoga postoje još i druge funkcionalne biblioteke za specijalizovane oblasti, kao što su Gazi - Husrev biblioteka i Orijentalni instituti. Uništavanje jedinstvene biblioteke u Sarajevu Goytisolo naziva pokušajem „memocida“. Namjera uništavatelja je stvarno bila da se iz ove regije izbriše svaki trag islama i da se uništi kolektivno sjećanje muslimansko-bošnjačkog naroda.“⁸¹

3.5. ODLIV MOZGOVA - Egzodus mlade intelektualne elite

Svaka četvrta osoba u BiH prerano napušta obrazovni proces što je daleko iznad prosjeka većine Evropskih zemalja. Finansijski problemi glavni su razlog za prekidanje obrazovanja. Danas većina mladih napušta svoju državu zbog neprovođenja reformi sistema visokog obrazovanja, nepristupačnosti korištenja kvalitetne literature, nedostatak biblioteka putem kojih su ranije generacije najviše sticale svoje znanje.

„Mali je broj studenta koji su svoje obrazovanje sticali na Sarajevskom Univerzitetu, a da nisu sedmice i mjesec provodili u Nacionalnoj i univerzitetskoj biblioteci ili kako su je svi zvali Vijećnica. I ambiciozni srednjoškolci, asistenti i profesori Univerziteta radoznali ljudi, naučnici, umjetnici i boemi svi su oni dolazili u Vijećnicu da saznaju što nisu znali da otkriju ono što im je bilo sakriveno. Tu su se pripremali magisteriji i doktorati. Ta nekadanašnja biblioteka u Vijećnici je bila mjesto susreta i sklapanja poznanstava i prijateljstava. Može se bez pretjerivanja utvrditi da je najveći „dio pameti“ u BiH potekao iz onog pseudoaustrugarskog znanja Vijećnice odnosno iz Nacionalne i Univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine. Nije nikako slučajno što je agresor 1992. godine izabrao baš Vijećnicu,

⁸⁰Zukić Kemal, *Rat protiv knjiga*, UDK 727.8.025.4: 355.012] (497.6 Sarajevo)

⁸¹Bublin M. *Vijećnica – Nacionalna i univerzitetska biblioteka, bitan elemenat urbanog identiteta Sarajeva*, str. 8.

biblioteku da razori i uništi. Taj tragičan ratni zločinački akt možda najbolje pokazuje značaj biblioteke Vijećnice.“⁸²

Vizija same izgrađene bibliotečko-informacijske zajednice se najčešće temelji na teoriji da društvo želi sve više da postane kreator, a ne konzumer svoje sudbine. Uzajamno djelovanje bibliotečkih faktora pomaže u formiranju željenog informacijskog društva kao i društva znanja, u kojoj BiH zajednica ima veoma važnu ulogu.

„Ciljevi rekonstrukcije ove građevine su izgradnja, razvijanje zajednice obrazovnih ljudi, legislative, stručnih tijela i visoke tehnologije, koja će tek tada biti u stanju da gradi mostove i stabilne mreže koje imaju smisla. Potrebno je cjelovito umrežavanje na svim nivoima i u svim sferama djelatnosti, što podrazumjeva umrežavanje ljudi, sadržaja i tehnologija, odnosno intelektualni sadržajno i tehnološko povezivanje. Time se izbjegava „iluzija mreža“ koja predstavlja vertikalno umrežavanje na samo jednoj razini, tj. prema samo jednom principu. Dinamika umrežavanja ima više faza a prvi bi mogla sadržavati.

- 1. Umrežavanje matičnih biblioteka u BiH*
- 2. Izgradnju i umrežavanje obrazovnih centara u tim bibliotekama*
- 3. Umrežavanje ostalih biblioteka*
- 4. Umrežavanje ljudi – ustanovljenje i izgradnja DBBiH i stručnih tijela na svim nivoima (lokalni, nacionalni i uključivanje u internacionalni društva savez)*
- 5. Uređenje legislative”⁸³*

⁸²Rešidegović., *Amra, Rekonstrukcija bibliotečke zajednice u BiH, str.15.*

⁸³Rešidegović., *Amra, Rekonstrukcija bibliotečke zajednice u BiH, str.16.*

Tabela 1. SWOT analiza

PREDNOSTI	SLABOSTI	MOGUĆNOSTI	OGRANIČENJA
<ul style="list-style-type: none"> - Bogato kulturno naslijeđe - Intelektualni potencijal - Entuzijizam - Optimizam 	<ul style="list-style-type: none"> - Pasivnost - Neobrazovanost - Nesposobnost i nezainteresiranost lidera, političara i donosioca odluka - Nepostojeća ili loša infrastruktura, komunikacija, informatizacija, mreže - Nejedinstvena politika i strategija 	<ul style="list-style-type: none"> - Komunikacije - Automatizacija - Umrežavanje - Usklađivanje sadržaja tehnologije i zajednice na svim nivoima (lokalni, regionalni, nacionalni i internacionalni) - Cjeloživotno obrazovanje 	<ul style="list-style-type: none"> - Kriza bibl. profesije - Kriza bibl. zajednice - Kriza legislative - Finansijska kriza - Kriza kulture - Kriza morala - Administrativno-političko uređenje - Kriza svijesti vlasti o važnosti biblioteke. - informacijske zajednice

Izvor: Rešidegović., A., *Rekonstrukcija bibliotečke zajednice u BiH*, str.15.

Vijećnica je po svom fondu spadala u najuglednije biblioteke u tadašnjoj državi Jugoslaviji. Ona je kao biblioteka u potpunosti ispunjavala svoju svrhu i bila je osnovni zajmac u razvoju obrazovanja i kulture i istraživanja u BiH. Dakle, ona je Nacionalna i univerzitetska biblioteka, u najširem smislu riječi, a ovaj nacionalni dio treba biti smješten u Vijećnici.

3.6. Nacionalna i univerzitetska biblioteka u službi nauke i obrazovanja

„Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine svoju univerzitetsku funkciju sprovodi savjesno i u skladu sa važećom legislativom. Potrebama i razvoju moderne akademeske zajednice NUBBiH nastoji prilagoditi i svoju organizacijsku strukturu, što iziskuje odliv posebnih sredstava uprkos njihovom neredovnom, nedovoljnom i nesigurnom prilivu. Dajući prednost znanju, dajući podršku formalnom i cjeloživotnom obrazovanju, NUBBiH je uspostavila Centar za permanentno obrazovanje bibliotekara BiH na međunarodnom nivou, kroz koji će nastojati da pomogne implementaciju Bolonjskog procesa na univerzitetima u BiH.“⁸⁴

⁸⁴Rešidbegović Amra, *Informacijsko središte bosanskohercegovačkog visokog obrazovanja- Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bose i Hercegovine, Bosniaca 12.*, str 1.

NUBBiH je za potrebe visokoškolskog obrazovanja obezbijedila udžbenike kao i refrentnu literaturu, doktorske i magistarske radove te razne vrste pretraživanja e – baze podatka kao što su:

(Servis EBSCO, Web of Science, Science Direct, Emerald, Scopus, Science Citation Index).

“U pogledu iskoristljivosti i stepena korištenja ovih baza podataka od strane akademske zajednice, na osnovu metode izabranih uzoraka, konstatujemo da i pored mogućnosti za široku dostupnost, za koju se pobrinula NUBBiH, iskoristljivost ovih baza podataka u svojim baznim punktovima, tj. fakultetskim bibliotekama, nije dovoljna niti srazmjerna mogućnostima od strane univerzitetske zajednice”⁸⁵

“U dokumentu „Strategija naučno – tehnološkog razvoja BiH” istaknuta je važnost bibliotečko-informacijskog sistema i informacionih sistema u naučnoistraživačkoj djelatnosti za društvo bazirano na znanju. Idealna opcija je da Nacionalna biblioteka i univerzitetska biblioteka BIH u skladu sa ovim dokumentom, građanima BIH bezuvjetno pruža mogućnost pretraživanja i korištenja svih relevantnih baza podataka, čime bi u cjelosti bile praćene Smjernice Vijeća Evrope i postignut cilj na koji one upućuju.”⁸⁶

“Univerzitetksa mreža COBISSBIH, čije je sjedište NUBBiH, uvezuje slijedeće članice u BiH (2007):

I krug – biblioteke sa dvojnou funkcijom i samostalno univerzitetske biblioteke

II krug – fakultetske biblioteke: Sarajevo: Ekonomski fakultet, Arhitektonski fakultet, Građevinski fakultet, Filozofski fakultet, Fakultet kriminalističkih nauka, Fakultet političkih nauka, Stomatološki fakultet, Prirodno- matematički fakultet, Pravni fakultet, Mostar: Pravni fakultet. Nedostatak ove mreže koja je još u fazi izgradnje jeste u njenom isključivo horizontalnom vidu povezivanja. Nedostajuće povezivanje na svim razinama tj. vertikalno, horizontalno, dijagonalno, zahtjeva intelektualno i dublje sadržajno umrežavanje koje pored korištenja svih mogućnosti ovog sistema zahtjeva i angažiranje visoko stručnog kadra „⁸⁷

⁸⁵ Rešidbegović Amra, *Informacijsko središte bosanskohercegovačkog visokog obrazovanja- Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bose i Hercegovine, Bosniaca 12., str 6.*

⁸⁶ Ovčina, Ismet, *Nacionalna i univerzitetska biblioteka u službi nauke i obrazovanja, sloboda pristupa informacijama, UDK / UDC 027.54(497.6):004.65, str 3.*

⁸⁷ Preuzeto sa: <http://www.cobiss.ba/> (02.01.2016.)

Ova Nacionalna biblioteka od samog nastanka pa sve do danas potiče njeguje jačanje svoje univerzitetske funkcije. NUBBiH je vršila i određene organizacijske izmjene i pomake. Danas se primjenjuje kombinirani model organizacijske strukture. NUBBiH je u najvećem dijelu organizirana. NUBBiH kao učesnik u razvoju i unapređenju nastavnog i naučno-istraživačkog procesa svoje mjesto nalazi u čak dva od šest zacrtanih ciljeva bolonjske deklaraciji. NUBBiH je otišla i korak dalje zahvaljujući centru za permanentno obrazovanje bibliotekara.

„Od organizacije strukture matične univerzitetske biblioteke jedne zemlje zavisi uspješnost njenog djelovanja. Koji će model organizacije biblioteka prihvatiti zavisi preventivno od stupnja zrelosti, obrazovanja i potreba okruženja kojem je namenjena. U vrijeme ekspanzije fakultetskih /univerzitetskih biblioteka, koja je započela još u prošlom stoljeću, a traje i do danas nastali su mnogi modeli organizacije, svi sa istim ciljem: obezbijediti korisniku relevantnu, pravovremenu i informaciju na pravom mjestu.“⁸⁸

Danas kada informacijski zahtjevi sve više dobivaju na značajuprimjenjuje se kombinacija dva ili više modela umjesto samo jednog u svrhu potpunog ostvarivanja zadataka. Od prvih modela su hijerarhijski i birokratski model kojim se sve više iziskuje razvoj demokratkih društava. Na prostoru bivše Jugoslavije često je primjenjivan model funkcijske organizacije koji proizilazi iz dvojne funkcije tadašnjih uglavnom nacionalnih/univerzitetskih biblioteka.

3.7. Pravni aspekti razaranja Vijećnice

„Sa aspekta međunarodnog javnog i međunarodnog krivičnog prava, spaljivanje i rušenje Vijećnice u kojoj je bila smještena Narodna i univerzitetska biblioteka BiH u Sarajevu od strane agresora 1992. godine predstavlja najveći poraz nacionalističke ideologije srpske vojske i srpske pravoslavne crkve u drugoj polovini 20 stoljeća. Navedeni zaključak zasnovan je na činjenicama koje su konstatovane u časopisu Zločin broj 2/95, koji izdaje državna komisija Bosne i Hercegovine za prikupljanje podataka o ratnim zločinima.“⁸⁹

„U časopisu se između ostalog i navodi:

⁸⁸Rešidegović Amra, *Rekonstrukcija bibliotečke zajednice u BiH*, str. 4

⁸⁹Balić., H., *Slučaj razaranja Vijećnice-pravna pitanja*.,br. 6/7, (2000-2002), str.14-15.

1. *“Izvršioi zločina su u noći 25/26 novembra 1992. godine, sa trideset projektila iz teškog, artiljerijskog oružja pogodili i zapalili bivšu, gradsku vijećnicu u kojoj je u međuvremenu bila smještena, Narodna i Univerzitetska biblioteka BiH”*
2. *“Projektanti vijećnice bili su Vitek Aleksandar i Ćiril. M. Ivković”⁹⁰*

“Vijećnica je bila prepoznatljivo obilježlje civilizacije u kojoj se učilo znanje i sticala mudrost. Za paljenje i razarenje Vijećnice bilo je potrebno udruženje od više pravnih i fizičkih lica koji su morali prije svega djelovati s pozicije mržnje. U djelu „Zločin genocida u međunarodnom krivičnom pravu” Dr. Albert Vajs dao je izvanredan prikaz rada Ad Hoc komiteta Ujedinjenih nacija, čiji rad je prethodio donošenju Konvencije o spriječavanju i kažnjavanju zločina genocida 1948. godine.”⁹¹

„Pravnim aspektom se nije moglo usaglasiti da u genocide uđe i rušenje spomenika. Te je preložen slijedeći Amandman na Konvenciju: “U ovoj Konvenciji genocid znači: uništavanje biblioteka, muzeja, škola, historijskih spomenika, zgrada posvećenih religioznom kultu ili drugih zgrada sa kulturnom namjenom, predmeta kojima se grupa služi i zabranu njihove upotrebe.”⁹²

Predstavnici iz Engleske monarhije i Sjedinjenih Američkih Država ovaj amandam nisu prihvatili zbog nedostatka činjenica. Postavlja se pitanje ko i kako treba da nadoknadi štetu za Vijećnicu?

„Osnovno je pravilo u međunarodnom privrednom pravu i obligacionim odnosima da je to dužan učiniti onaj ko je štetu učinio. Dodatna mogućnost jeste da se kao umiješač u naknadi pojave institucije Međunarodne zajednice koje su bile dužne da to spriječe a nisu to učinile. To su u prvom redu Ujedinjene nacije i njihove asocijacije. Pravni osnov za njihove obaveze jeste Konvencija za zaštitu kulturnih dobara u slučaju ratnog sukoba iz 1954. s protokolom o izvršenju Konvencije, kao i tužba Bosne i Hercegovine protiv Jugoslavije podnesena 20. marta 1993. godine Međunarodnom sudu pravde u Hagu.”⁹³

⁹⁰Ibid.,str.14-15.

⁹¹Balić, H.,Bosanska kataklizma: studija slučaja, Foča, sarajevo:Magistrat 2002.

⁹²Convention on the prevention and punishment of the crime of genocide (1948)// U.N.T.S. no 1021. Vol. 78 (1951), str.277.

⁹³Convention for the Protection of Cultural property in the Earth of Armed Conflict (Hague,1954).

„Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Bosnia and Herzegovina v. Zugaroslavia)//Zearbook (1997-1998), no 52. The Hague: International Court of Justice, 1998, str. 193-203.

„Bitno je istaći i na domaću tradiciju, jer je Zemaljska vlada BiH 27.07.1892. godine donijela Naredbu br. 50243/1 o očuvanju historijskih spomenika, zatim o postupku sa starinama i drugih, u historijskom i kulturnom pogledu, znamenitim objektima.“⁹⁴

Iz prethodnog navedenog može se zaključiti da je moralna obaveza pravnih stručnjaka i znanstvenika da ukažu na potrebu pravnog osmišljavanja i rješavanja slučaja Vijećnica, kako bi se došlo do rješenja koja će preventivno djelovati na zločine, te da se ubuduće uzdrže od takvih zločina. Pravda zasnovana na pravu za Vijećnicu jedini je realni put.

⁹⁴Naredba Zemaljske vlade za Bosnu i hercegovinu od 27 juna 1892.sv. 50.243/1.sarajevo:Zemaljski muzej, 1900.

4. ASPEKTI MULTIKULTURALNOSTI I MULTIETNIČNOSTI VIJEĆNICE

Ukoliko govorimo o pojmovima različitost, ekumenizam, vjerske zajednice, društveni odnosi, ali i kultura ponašanja i prihvaćanje drugačijeg u praktičnom smislu to možemo da uočimo u Sarajevu. Sarajevo je multietnički grad, mjesto gdje se ljudi na jednom mjestu susreću s četiri vjeroispovijesti: židovskom, kršćanskom, islamskom i pravoslavnom. Jedan je od rijetkih gradova u svijetu koji ima crkve svih tih vjeroispovijesti, često ga nazivaju Mali Jeruzalem. To je grad u kome dok političari traže svoje pristaše, novi naraštaji se uče i odgajaju da budu tolerantni i moralni ljudi sutra budući političari, svjesni neizbježnog suživota i jednaki u različitosti na pragu ulaska u Europsku uniju.

Sarajevo je grad brojnih znamenitosti te metropole, poput Latinske četvrti, Principovog mosta, Bašaršije, Svrzine kuće, Olimpijskog stadiona, Zetre, Skenderije, Gradske vijećnice, Inat kuće, katedrale Srca Isusova, Crkve svetog Ante, franjevačkog samostana, Gazi Husrev-begove džamije i drugih. Prije 20 godina srpski agresori artiljerijskom paljbom zapalili simbol hrama i kulture, Vijećnice se ponovno ukazala pošto je završena obnova fasade i skinuta skela. Posjetioci grada kao i same Sarajlije zastajkuju i s divljenjem posmatraju novu/staru Vijećnicu, koja poput najljepšeg ukrasa ponovno krase grad. Idealna lokacija za novu zgradu gradske uprave izabrano je selo Brodac, gdje je nekad Isa beg Ishaković postavio temelje Sarajeva. Vijećnica je podignuta krajem 19. stoljeća kao sjedište Gradske uprave.

„Izrada prvog projekta je 1891. godine povjerena jednom od najdarovitijih tadašnjih arhitekata, Čehu Karlu Paržiku, no njegov projekt se nije svidio ministru Benjaminu Kalaju, koji je zatražio izmjene, na šta Paržik nije pristao te je odustao od daljnjeg rada. Izrada novog projekta, zatim, biva povjerena Aleksanderu Viteku, projektantu Sebilja na Bašaršiji, koji je na njemu radio od 1892. do 1893. godine, da bi ga na kraju završio hrvatski arhitekt Ćiril Metod Iveković. Zanimljive su priče da je Witeka ovaj projekt koštao života.“⁹⁵

„Iveković je u vrijeme kada mu je povjerena izrada idejnog projekta Vijećnice imao 30 godina. Zgrada Gradske uprave bila je i ostala njegov najuspješniji projekt, iako je teško procijeniti njegov stvarni doprinos konačnom rješenju s obzirom na to da je razrađivao već postojeće rješenje. Zanimljiva je anegdota da je arhitekt uspio izračunati koliko će cigli biti potrebno za

⁹⁵Džaferović., A., Vijećnica je ponos i najljepša građevina u arjevu, članak Preuzeto sa:
(<https://www.klix.ba/vijesti/bih/vijecnica-je-ponos-i-najljepsa-gradjevina-u-sarajevu/121001055>)

izgradnju cijele zgrade, sa odstupanjem od samo tri cigle, što najbolje govori o kakvom se perfekcionista radilo. Uporedo sa izradom idejnog projekta trajala je izgradnja objekta. Godine 1894. glavni građevinski radovi su bili završeni i zgrada djelimično osposobljena za korištenje, a konačno je završena i svečano otvorena 20. aprila 1896. te predata Sarajevskoj općini. Vijećnica je sagrađena u pseudo-maurskom stilu i sadrži sve elemente i oznake "orijentalnog" ili "maurskog" sloga, koji se u BiH javlja u vrijeme nastojanja evropskih arhitekata da stvore nacionalni stil u umjetnosti. 28. juna 1914. godine Vijećnica se našla u središtu zbivanja koja su bila signal za početak Prvog svjetskog rata. Franz Ferdinand i njegova supruga Sofija upravo su se u Vijećnici sastali sa gradskim čelnicima prije nego što će biti ispraćeni u smrt. ⁹⁶

„Vijećnica je bila sjedište Gradske uprave do 1949. godine, kada je ustupljena Nacionalnoj i univerzitetskoj biblioteci, koja ju je koristila do 1992. godine. U noći između 25. i 26. augusta Vijećnica je barbarskim agresorskim granatiranjem zapaljena i potpuno uništena. Cijelo zdanje je pretvoreno u buktinju, a oko dva miliona bibliotečkih jedinica nepovratno je nestalo u plamenu. No, vandalski napadi samo su doprinijeli njejoj slavi. Prema ranijim najavama Gradska uprava će u njenim obnovljenim odajama održavati samo sjednice Gradskog vijeća, dok će u periodima kada sjednica ne bude, sala biti korištena za naučne simpozije, pjesničke večeri, kamernu muziku, recitale te druge kulturne sadržaje.“ ⁹⁷

Kada je početkom '90-ih godina 19. stoljeća odobrena lokacija za Vijećnicu na Mustaj-pašinom mejdanu, bilo je neophodno srušiti dva hana i jednu privatnu kuću. Vijećnica je i danas jedan od glavnih simbola grada.

4.1. Uloga Nacionalne biblioteke u multietičnosti i multikulturalnosti

„Biblioteke i knjige jednako kao kultura, obrazovanje i nauka, univerzalne su vrijednosti civiliziranih društava i neprocjenjiv i neiscrpan izvor multidisciplinarnog intelektualnog i duhovnog razvoja čovječanstva. U pisanoj dokumentarnoj naučnoj i kulturnoj baštini od prapočetaka do danas prepoznaju se biće i bitak naroda, njihove historije, opseg obrazovanja, nauke i kulture.“ ⁹⁸

⁹⁶<http://www.biznis.ba/lifestyle/35365-prije-118-godina-sarajevo-je-dobilo-svoj-neunistivi-simbol.html> (Preuzeto 22.10.2017.)

⁹⁷<http://www.biznis.ba/lifestyle/35365-prije-118-godina-sarajevo-je-dobilo-svoj-neunistivi-simbol.html> (Preuzeto 22.10.2017.)

⁹⁸Univerzitetski informativni glasnik, info, mart – april 2010. Br.12.

„Biblioteke čine neophodnu i nezaobilaznu komponentu kulturne, obrazovne i informacijske infrastrukture jednog društva. Uz to, one predstavljaju nezamjenjiv dio kulturnog naslijeđa. Biblioteke se osnivaju za dobrobit zajednica korisnika, kako bi se podupiralo njihovo pravo na pristup informacijama, podacima i idejama i kako bi svoje usluge pružile svim građanima, bez obzira na rasu, nacionalnost, religiju, kulturu, političku pripadnost, starosnu dob, spol ili seksualnu orijentaciju. Neprocjenjiva kulturna baština, sačuvana i sadržana u kolekcijama NUBBiH (Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine), koje nisu zapaljene, a knjige su nažalost paljene, bezuvjetno bi trebala u cijelosti biti dostupna na međunarodnoj razini, jer čini prepoznatljivu komponentu evropske kulturne baštine i identiteta, i oslikava zajednički suživot kultura, naroda i religija kroz vijekove ili stoljeća.“⁹⁹

U ratu koji je iza nas i same Vijećnice zapaljena je zgrada Vijećnice – Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine. Ova institucija nakon katastrofalnog događaja ima nepremostivih poteškoća u redovitom i normalnom funkcioniranju, što ima oskudno sudjelovanje NUBBiH u evropskim projektima digitalizacije fondova.

„Bosanskohercegovačka multikulturalnost, međutim, neuništiva je realnost o kojoj svjedoče i sadržaji kolekcija NUBBiH, u kojima se, između ostalog, nalaze dokumenti pisani i štampani pismima i jezicima civilizacija Istoka i Zapada: latinskom, grčkom, staroslavenskom, arapskom, turskom, perzijskom, hebrejskom, italijanskom, francuskom, ruskom, njemačkom, mađarskom. Građa od posebnog značaja za kulturnu i naučnu baštinu BiH i svijeta organizirana je u pet Specijalnih zbirki i to:“

- Stara i rijetka knjiga
- Rukopisnabirka
- Kartografskabirka
- Grafičkabirka i
- Muzička zbirka¹⁰⁰

„NUB BiH čuva četiri naslova inkunabula (prvih štampanih knjiga) od čega su tri štampane u Veneciji, a jedna u Tübingenu.

⁹⁹Preuzeto sa prezentacije, Tema: Nacionalna i Univerzitetska biblioteka BiH, (12.10.2016.)

¹⁰⁰Nacionalna i univerzitetska biblioteka, (Preuzeto sa prezentacije 10.11.2016.)

1. *Historia Romana* (1477)
2. *Compendium theologiae veritatis* (1483)
3. *Historiae Romanae decades* (1498)
4. *Tractatus trium quaestionum* (1500)¹⁰¹

„U posjedu NUBBiH senalazi i *Atlas Abrahami Orteliusa* iz 1592. godine, štampan u Belgiji kao i portreti *Miss Irby* i *Mehmed-bega Kapetanovića Ljubušaka* iz austro-ugarskog perioda. *Kuriozum* samo ovog podneblja su spisi pisani arabicom – reformiranim arapskim pismom na bosanskom jeziku i bosančicom – bosanskom ćirilicom, kojom je, uz uporedni latinski tekst, pisan i najstariji bosanskohercegovački državni dokument, *Povelja Kulina bana*, iz 12 vijeka, koji se čuva u Ruskoj Akademiji nauka i umjetnosti u St.Petersburgu, odnosno u Državnom arhivu u Dubrovniku. Sposobnost za suživot, toleranciju i dijalog, bosanskohercegovačka specifičnost i pojavnost, kao vjerovatno nigdje u svijetu, ovdje je iskazana kroz svoj višestoljetni kontinuum.“¹⁰²

Biblioteke su danas u uzajmanoj komunikaciji, saradnji razmjeni i kordinaciji za druženja različitih kultura kao i razmjenu ideja i informacija, Standard po kojim biblioteke rade treba da bude građa biblioteka na različitim jezicima i pismima.

„Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, kao zagovornik tih i takvih standarda, inicijator je i potpisnik sporazuma o saradnji i memoranduma o razumijevanju sa bibliotekama iz zemalja u okruženju, Evropi i svijetu: Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu; Narodnom bibliotekom Srbije u Beogradu; Narodnom i univerzitetskom bibliotekom „Đurađ Crnojević“ u Cetinju ; Narodnom i univerzitetskom bibliotekom „Sv.Kliment Ohridski“ u Skopju; Državnom bibliotekom i Arhivom Arapske Republike Egipat u Kairu, Bibliotekom Aleksandrinom u Aleksandriji; Državnom bibliotekom Ruske Federacije u Moskvi i otvorena je za saradnju sa svim drugim srodnim institucijama i asocijacijama.“¹⁰³

„U eri eksplozije „informatizacije, internetizacije, digitalizacije, virtualizacije“ i nepreglednog tržišta informacijskih proizvoda i usluga, zadatak biblioteka i bibliotekara da prate narastajuće

¹⁰¹Nacionalna biblioteka i naslijeđe Bosne i Hercegovine, ppt. (Preuzeto sa prezentacije 10.11.2016.)

¹⁰²Nacionalna biblioteka i naslijeđe Bosne i Hercegovine, ppt. (Preuzeto sa prezentacije 10.11.2016.)

¹⁰³Nacionalna i univerzitetska biblioteka, (Preuzeto sa prezentacije 10.11.2016.)

potrebe i interese korisnika, prilično je složen i zahtjevan, posebno s obzirom na definiranje bibliotekarstva kao „organiziranja ljudskog znanja“. Civilizacijski je stav da su biblioteke društveno korisne institucije. Međutim, u bosansko-hercegovačkoj realnosti - iskustvu i praksi, posebno u posljednjem desetljeću, može se zaključiti da su biblioteke marginalizirane u pogledu finansiranja njihovog funkcioniranja i pravnog statusa, ali, jednako tako i u pogledu osiguravanja svih drugih elementarnih uvjeta za rad, kao što su adekvatni smještajni kapaciteti, oprema, biblioteka građa, pa i educiran bibliotekaški kadar. ¹⁰⁴

4.2. Biblioteka danas

„Biblioteka danas – Bivša kasarna JNA (Jugoslovenske narodne armije). 25./26. avgusta 1992. godine, zapaljena je zgrada Vijećnice i uništen veliki dio knjižnog fonda i dokumenata koji svjedoče o višestoljetnoj historiji BiH. Zahvaljujući nadljudskim naporima uposlenih i jednog broja građana, spašen je dio tog fonda. Posebno je značajno da je u najvećem broju sačuvan najznačajniji dio fonda NUBBiH, specijalne zbirke, koje na svojevrsan način svjedoče o multietičnosti, multikulturalnosti i multikonfesionalnosti Bosne i Hercegovine kroz vijekove, te o tradiciji koegzistencije naroda i kultura na ovim prostorima. ¹⁰⁵

Nakon rata uloženo je puno napora na sakupljanju kao i lociranju biblioteke na jednom mjestu i sada se ukupan sačuvani i pribavljeni knjižni fond, obrađuje, čuva i daje na korištenje. Danas NUBBiH smještena je u Kampusu Univerziteta u Sarajevu u statusu korisnika zgrade Univerziteta u Sarajevu sa konkretnim rokom i u očekivanju je da nadležni organi donesu odgovarajuću odluku, uključujući i odluku o korištenju zgrade Vijećnice - prepoznatljivog simbola NUBBiH. Nacionalna i univerzitetska biblioteka BiH realizuje razne vrste projekata i pokušava da usaglasi sa evropskim standardima moderne i savremene bibliotečko-informacijske mreže. Multikulturalna, multinacionalna, multilingvalna, multikonfesionalna, tj. evropska Bosna i Hercegovina treba i zaslužuje Nacionalnu i univerzitetsku biblioteku koja je u skladu sa evropskim standardima.

„Izgradnjom informacionog sistema o istraživačkoj djelatnosti u BiH – ECRIS.BH koji sadrži podatke o istraživačima, istraživačkim organizacijama i projektima omogućit će povezivanje

¹⁰⁴Nacionalna biblioteka i naslijeđe Bosne i Hercegovine, ppt. (Preuzeto sa prezentacije 10.11.2016.)

¹⁰⁵Nacionalna biblioteka i naslijeđe Bosne i Hercegovine, ppt. (Preuzeto sa prezentacije 10.11.2016.)

*bh istraživačke djelatnosti sa istraživačkim sistemima u Evropi i svijetu.*¹⁰⁶ „NUBBiH ima ulogu središta mreže BiH biblioteka i Virtualne biblioteke BiH - COBISS-a u saradnji sa Institutom informacijskih znanosti u Mariboru. NUBBiH je nositelj projekata koji unapređuju naučnu infrastrukturu, kako Univerziteta u Sarajevu, tako i naučno-istraživačku bazu u BiH. Partneri u tekućem Projektu TEMPUS, pod nazivom “Novi bibliotečki servisi na univerzitetima Zapadnog Balkana”, finansiranom iz fondova EU, pored Univerziteta u Sarajevu i Tuzli su i univerziteti u Kragujevcu, Nišu, Beogradu, Podgorici i Mariboru. Projekat je oslonjen na “bolonjski integrirane univerzitete” i baziran na uvođenje nove generacije – COBISS-3 servisa i moderniziranje i razvoj postojeće bibliotečko-informacijske mreže u regionu.”¹⁰⁷

„Danas, Biblioteka svakodnevno ima otvoreno nekoliko čitaonica sa preko 300 čitalačkih mjesta, zatim Austrijsku i Egipatsku čitaonicu, Depozitarnu biblioteku Svjetske banke, EURO-Atlantsku čitaonicu, čitaonicu za naučne radnike i čitaonicu za stare i rijetke knjige, kao i niz drugih značajnih sadržaja i razvojnih planova, pogotovo u sferi digitalizacije, što su zahtjevi vremena, uvjetovani stabilnijom finansijskom podrškom. Kao članica i reprezentativna predstavnik Bosne i Hercegovine u međunarodnim strukovnim asocijacijama (IFLA, CENL, TEL), NUBBiH se zalaže za izgradnju globalnog bibliotečko-informacionog sistema u kojem bibliotečko-informacijski stručnjaci mogu implementirati dinamično i kompleksno jedinstvo kakvo nudi koncept prikupljanja, diseminacije i upotrebe informacija i ljudskog znanja.”¹⁰⁸

Izdavačka djelatnost NUBBiH bitan je segment djelovanja NUBBiH, koji se realizira u okviru zadata četiri okvira: Bosanskohercegovačka bibliografija monografskih, serijskih publikacija i priloga u serijskim publikacijama Memorija Bosniaca; stručna bibliotečka literatura i Memoria Mundi, a od 1996-2010. NUBBiH je izdala ukupno 60 izdanja od čega se posebno ističu časopis Bosniaca koji jednom godišnje se izdaje i obiluje raznim aktuelnim temama iz cjeline bibliotečko-informatičke djelatnosti. Na Međunarodnom sajmu knjiga i učila u Sarajevu 2009. ovaj časopis je proglašen kao najuspješniji časopis koji je također indexiran u EBSCO bazi podataka i jedan od kandidiranih na prestižnoj svjetskoj bazi Web of Science. (Preuzeto sa prezentacije Nacionalna biblioteka i naslijeđe Bosne i Hercegovine)

¹⁰⁶Nacionalna biblioteka i naslijeđe Bosne i Hercegovine, ppt. (Preuzeto sa prezentacije 10.11.2016.)

¹⁰⁷Nacionalna i univerzitetska biblioteka, (Preuzeto sa prezentacije 10.11.2016.)

¹⁰⁸Preuzeto sa: https://bs.wikipedia.org/wiki/Nacionalna_i_univerzitetska_biblioteka_Bosne_i_Hercegovine (15.11.2016.)

„Nažalost, i danas, 15 godina nakon potpisivanja Mirovnog sporazuma u Daytonu, u kontinuitetu su aktualne dvije goruće teme: nerješen pravni i finansijski status (do iscrpljujuće neizvjesnosti), te Vijećnica, zgrada u kojoj je NUBBiH imala svoje sjedište tokom više od četiri decenije, zgrada u kojoj je NUBBiH doživjela inferno i uništenje ukupne pokretne i nepokretne imovine i oko 90% fonda - postala njen prepoznatljivi simbol, što je u posljednje vrijeme tema javnih debata o budućoj namjeni. 64-godišnje djelovanje NUBBiH u misiji kulture, obrazovanja i nauke, dokazuje društvenu potrebu postojanja i opravdanost uloženi napor i entuzijastičkog nastojanja zaposlenika da na savremen i stručan način svakom korisniku ponaosob obezbijedi najbolje moguće profesionalne servise.“¹⁰⁹

Uprkos takvim uslovima NUBBiH educira bibliotečki kadar, osavremenjuje informatičku tehnologiju, razvija bibliotečko-informacioni sistem, dostojno predstavlja BiH u međunarodnim strukovnim asocijacijama i obogaćuje izdavačku produkciju.

„Zacrtni put je, kao što se vidi, put znanja, razvoja i prosperiteta u istoj takvoj, razvijenoj i prosperitetnoj, Bosni i Hercegovini. Aktuelna je aktivnost Evropske unije na nastavku podrške obnovi zgrade Vijećnice. Ali je vrlo upitno ko će biti u toj zgradi – NUBBiH ili neki drugi pravni subjekt, uključujući i Upravu Grada Sarajeva. Stav menadžmenta i kolektiva NUBBiH je da Vijećnica treba biti obnovljena kao moderna biblioteka u kojoj će jednako biti zastupljeni tradicionalni i digitalni izvori. Krajnji cilj bio bi kreiranje elektronskog arhiva tekstova koji bi cijelom svijetu omogućio pristup literaturi iz BiH i literaturi o BiH, kao zemlji viševjekovne tradicije tolerancije i kulturnog pluralizma. Hitna obnova Biblioteke najrječitije je iskazana u Rezoluciji 4.8 koja je prihvaćena na Generalnoj konferenciji UNESCO-a, na 27. sjednici održanoj 13. novembra 1993. godine, koja u Tački 4. poziva "Države članice, međuvladine i međunarodne nevladine organizacije, javne i privatne institucije da daju dobrovoljne priloge u novcu, opremi ili uslugama za rekonstrukciju i opremanje sarajevske Nacionalne i univerzitetske biblioteke, za formiranje i zaštitu njenih kolekcija i obuku osoblja koje će to obavljati." Rekonstrukcija NUBBiH treba poslužiti kao model za obnovu drugih biblioteka i informacionih centara u BiH.“¹¹⁰

¹⁰⁹Preuzeto sa prezentacij, Tema: Nacionalna i Univerzitetska biblioteka BiH, (12.10.2016.)

¹¹⁰Nacionalna biblioteka i naslijeđe Bosne i Hercegovine, ppt. (Preuzeto sa prezentacije 15.12.2016.)

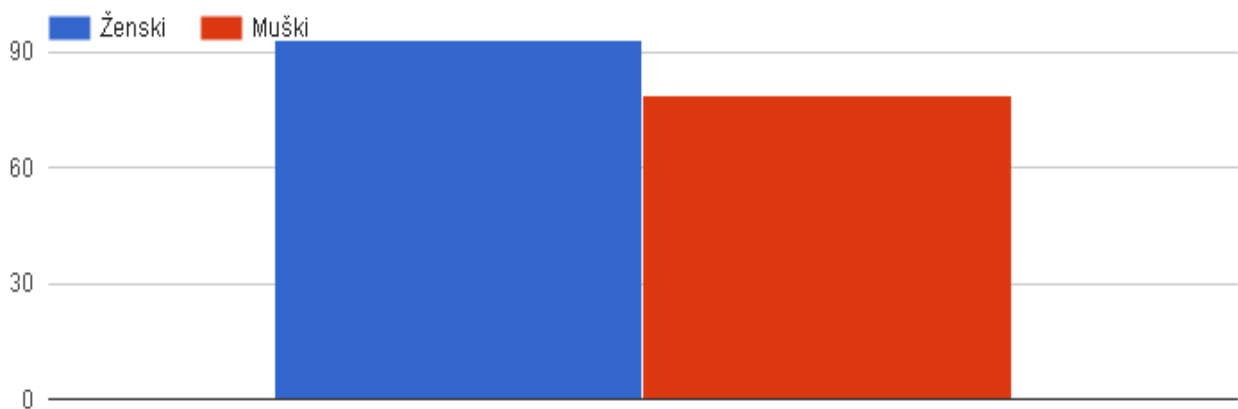
5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Kao izbor metode istraživačkog rada korištena je online anketa. Anketa je naziv za skup postupaka pomoću kojih se prikupljaju i analiziraju izjave ljudi kako bi se saznali podaci o njihovim stavovima, mišljenjima, preferencijama i interesima, radi statistike ispitivanja javnog mijenja, tržišta ili kao temelj za potrebe sociološkog ili nekog drugog istraživanja. Anketa je sprovedena online u trajanju od dva mjeseca pomoću google-forms aplikacije i postavljena na različite društvene mreže. Pitanja su bila zatvorenog i otvorenog tipa. Od ukupno 172 ispitanika, ispitano je 79 muškaraca i 93 žene, različite starosne dobi. Na osnovu navedenog dobiveni su slijedeći podaci:

- **Demografske karakteristike ispitanika**

Ako uzmemo u obzir spolnu strukturu ispitanika, od ukupno 172 ispitanika, ispitano je 79 muškaraca (46%) i 93 žene (54%). Ovi rezultati su prikazani na slijedećem grafikonu:

Grafik 1. Spolna struktura ispitanika

Izvor: Istraživački upitnik, kalkulacija autora sa rezultatima ispitanika

Kada je riječ o životnom dobu, odnosno godinama ispitanika, najveći procenat čine korisnici od 18 do 25 godina (56,4%), potom slijede korisnici od 25 do 35 godina (34,9%) i korisnici usluga od 35 do 55 godina (7,6%), najmanji procenat imaju korisnici mlađi od 18 godina (1,2%) U uzroku nisu prisutni ispitanici stariji od 55 godina.

Grafik 2. Dobna struktura ispitanika

S obzirom na obrazovnu strukturu, najveći broj ispitanika u uzorku čine visokoobrazovani korisnici (52,3%). Potom korisnici sa završenom srednjom školom (23,8%), korisnici sa završenim magisterijem/IIciklusom studija (19,8%), korisnici sa završenim doktorskim studijem (3,5%), te korisnici sa završenom osnovnom školom (0,6%).

Grafik 3. Obrazovna struktura ispitanika

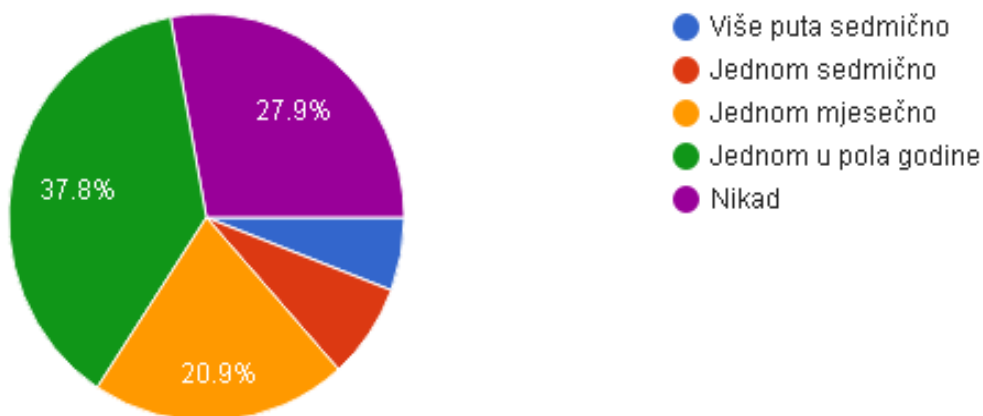
Prema planu istraživanja što se tiče radnog statusa ispitanika, najveći broj korisnika su studenti (42,2%), potom zaposleni (39%), nezaposleni (17,4%), i dva umirovljenika.

Grafik 4. Radni status ispitanika

Ovaj dio upitnika se sastoji od 12 pitanja (tvrdnji), pri čemu su ispitanici trebali zaokružiti intenzitet odgovora sa kojim se slažu. Intenzitet odgovora se nalazio u rasponu od 1 (u potpunosti se ne slažem) do 5 (u potpunosti se slažem). Svi odgovori intenziteta višeg od 3 su posmatrani kao pozitivni. Također, u ovom dijelu upitnika korisnici su trebali iznijeti svoje mišljenje o samoj Nacionalnoj i Univerzitetskoj biblioteci BiH, te su na ta pitanja odgovarali pomoću višestrukih ponuđenih odgovora.

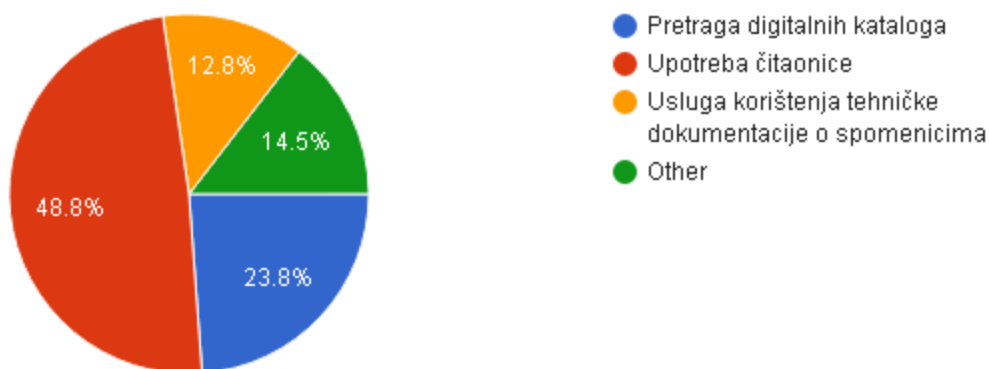
Grafik 5. Koliko često posjećujete NUBBiH?

Više puta sedmično	10	5,8%
Jednom sedmično	13	7,6%
Jednom mjesečno	36	20,9%
Jednom u pola godine	65	37,8%
Nikad	48	27,9%

Navedeni grafikon nam prikazuje da većina ispitanika (37,8%) posjećuje NUBBiH jednom u pola godine, odmah iza toga najveći broj korisnika nikad ne posjećuje biblioteku (27,9%) na pitanje razloga zbog čega većina ispitanika nije dala neki konkretan odgovor, uglavnom su neadekvatni uslovi biblioteke, nemogućnost pristupa slabovodnim i slijepim licima kao i korištenje bibliotečke građe namijenjene za takve osobe. Iza toga slijede ispitanici sa (20,9%) koji samo jednom mjesečno posjećuju biblioteku, i to zbog nužnosti. Nešto manji procenat ima broj ispitanika koji ide jednom sedmično u biblioteku (7,6%), te oni koji više puta sedmično idu (5,8%).

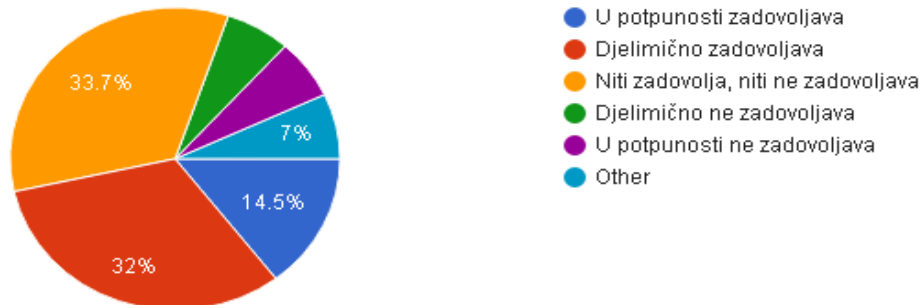
Grafik 6. Razlog posjete biblioteki

Pretraga digitalnih kataloga	41	23,8%
Upotreba čitaonice	84	48,8%
Usluga korištenja tehničke dokumentacije o spomenicima	22	12,8%
Ostalo	25	14,5%

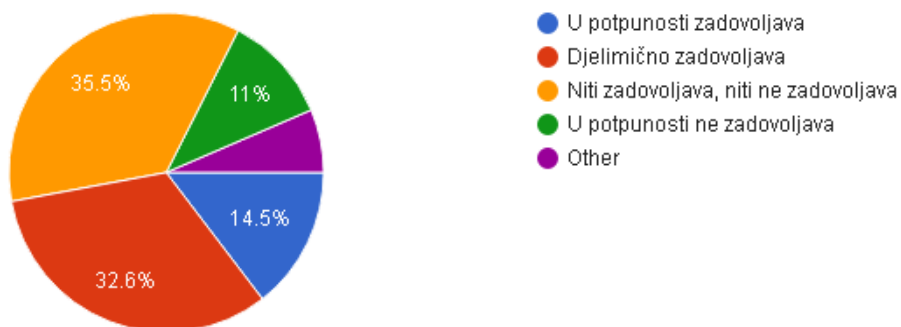
Prethodni grafik daje nam prikaz razloga upotrebe biblioteke. Najveći broj ispitanika (48,8%) ovu ustanovu koristi zbog upotrebe čitaonice, iza toga slijedi pretraga digitalnih kataloga (23,8%), zatim kao ostale razloge u iznosu od (14,5%) naveli su posudbu knjiga, i nešto manji procenat imamo korištenje tehničke dokumentacije o spomenicima (12,8%).

Grafik 7. Ocijenite kvalitet usluga koji ste dobili u biblioteci

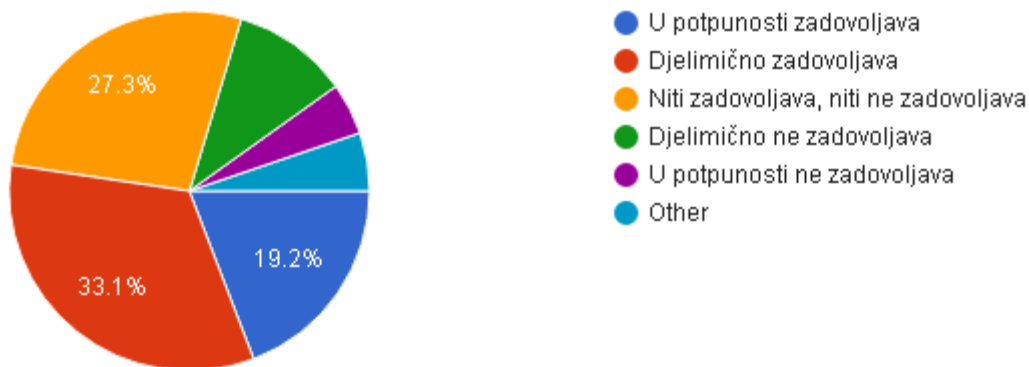
U potpunosti zadovoljava	25	14,5%
Djelimično zadovoljava	55	32%
Nit zadovoljava, nit nezadovoljava	58	33,7%
Djelimično ne zadovoljava	11	6,4%
U potpunosti ne zadovoljava	11	6,4%
Ostalo	12	7%

Grafik 8. Ocijenite ambijent NUBBiH

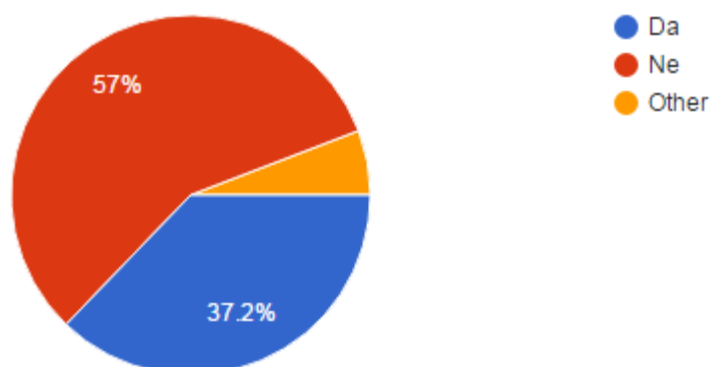
U potpunosti zadovoljava	25	14,5%
Djelimično zadovoljava	56	32,6%
Nit zadovoljava, nit nezadovoljava	61	35,5%
Djelimično ne zadovoljava	11	11%
Ostalo	11	6,4%

Grafik 9. Ocijeniti stručnost zaposlenika NUBBiH-a?

U potpunosti zadovoljava	33	19,2%
Djelimično zadovoljava	57	33,1%
Nit zadovoljava, nit nezadovoljava	47	27,3%
Djelimično ne zadovoljava	18	10,5%
U potpunosti ne zadovoljava	8	4,7%
Ostalo	9	5,2%

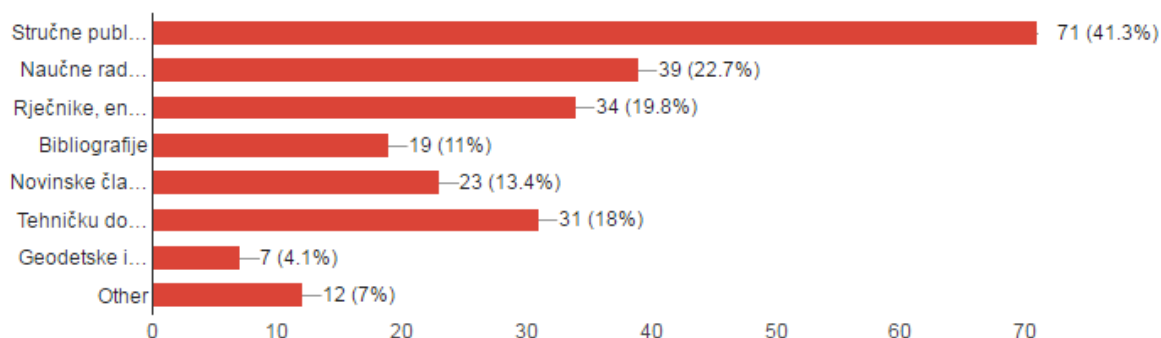
Grafik 10. Jeste li zadovoljni fondom NUBBiH?

Navedeni grafikon nam prikazuje da većina ispitanika (57%) nije zadovoljna sa fondom Nacionalne i univerzitetske biblioteke, dok nešto malnji broj ispitanika su zadovoljni njih

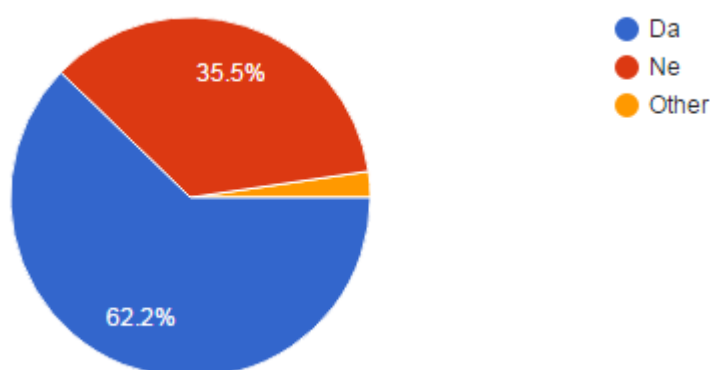
(37,2%). Kao razlog najčešće se navodi slab izbor ponuđenih knjiga, nedostatak knjiga za slijepa i slabovidna lica, kao i to da fond NUBBiH odstupa od evropskih standarda.

Grafik 11. Koju bibliotetsku građu najčešće koristite?

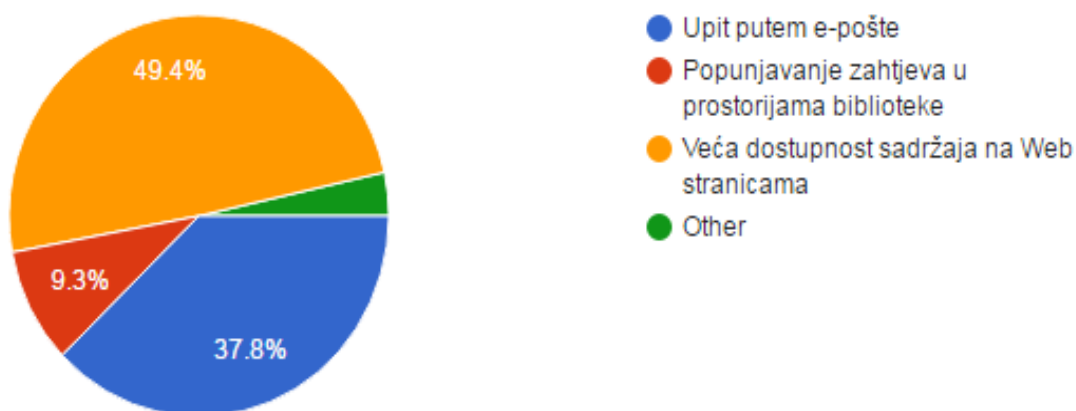
Na prethodnom grafiku jasno je vidljivo da najveći broj ispitanika iz ove biblioteke koristi stručne publikacije 71 ispitanik što odgovara (41,3%), poslije navedenoga slijedeće mjesto zauzimaju naučni radovi u iznosu od (22,7%) ukupno 39 ispitanika. (19,8%) 34 od ukupno ispitanih osoba koristi biblioteku radi pronalaska odgovarajućih riječnika, enciklopedija itd. Iza navedenog slijedi tehnička dokumentacija u iznosu od (18%) tj. 31 ispitanik. Što se tiče ostale navedene literature novinske članke koriste nešto manji broj ispitanika 23 u iznosu od (13,4%). I nešto manje procenata zauzimaju bibliografije, geodetke i topografske karte i ostalo.

Grafik 12. Da li smatrate da će digitalne publikacije zamijeniti štampane?

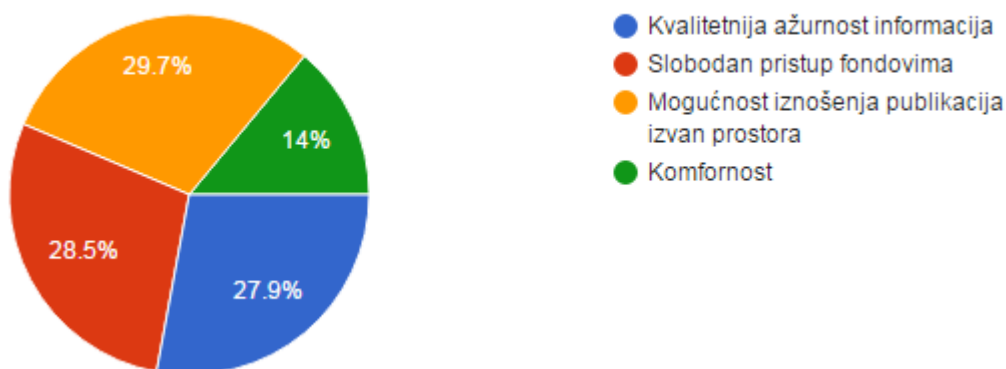
Većina ispitanika na pitanje da li će digitalne publikacije zamijeniti štampane su odgovorili pozitivno u iznosu od (62,2%), dok je nešto manji broj ispitanih osoba odgovorio negativnim odgovorom u iznosu od (35,5%).

Grafik 13. Koji način komunikacije bi zadovoljio Vašu potrebu za informacijama o dostupnoj dokumentaciji?

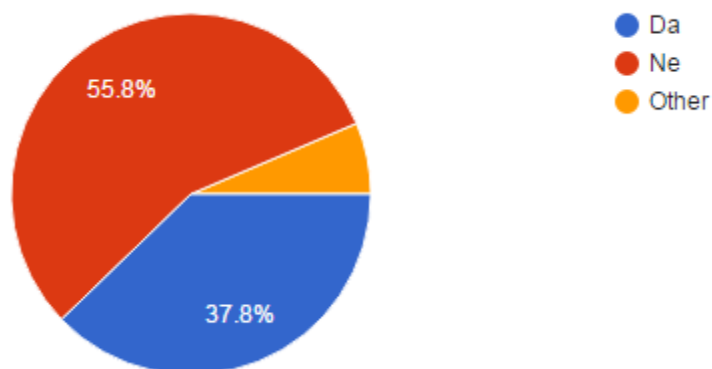
Prethodni grafik nam pokazuje da bi većina ispitanih osoba željela da transparentnost podataka na web stranici (49,4%), dok nešto manji broj ispitanika u iznosu od (37,8%) željeli bi da navedeni sadržaj imaju dostupan na svojim E-mailovima, a najmanji procenat zauzimaju odgovori vezani za popunjavanje zahtjeva u prostorijama biblioteka kao i ostalo.

Grafik 14. Šta Vam prije svega nedostaje u NUBBiH?

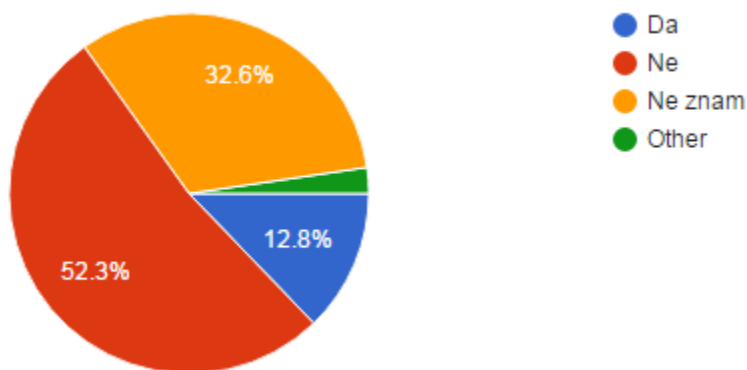
Prethodni grafik nam ukazuje prije svega na nedostatke u Nacionalnoj i univerzitetskoj biblioteci. Kao najveći nedostatak ispitanici su ukazali na nemogućnost iznošenja publikacija izvan prostora biblioteke u iznosu od (29,7%), nešto manji ali približno isti procenat zauzimaju slobodan pristup fondovima i kvalitetnija ažurnost informacija (28,5%) i (27,9%), i komfornost zauzima najmanje dio postotka u iznosu 14%.

Grafik 15. Da li u NUBBiH pronalazite neophodnu literaturu za Vaš studij?

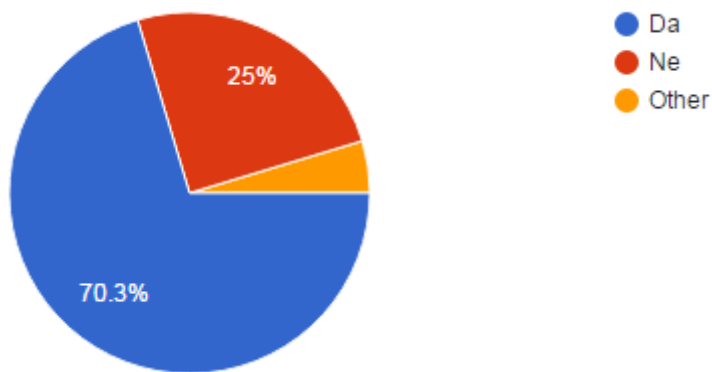
(55,8%) ispitanika na pitanje da li pronalaze neophodnu literaturu za studij u ovoj Biblioteci je odgovorilo negativnim odgovorom, dok je (37,8%) njih odgovorilo sa pozitivnim odgovorom i (6,4%) ostalo suzdržano na ovo pitanje.

Grafik 16. Da li smatrate da je opskrbljenost NUBBiH literaturom u skladu sa evropskim standardima?

Prethodni grafik pokazuje nam da većina ispitanika misli da je Nacionalna i univerzitetska biblioteka BiH daleko od Evropskih standarda, čak više od pola ispitanika su dali negativan odgovor (52,3%), jako mali broj njih je odgovorilo sa pozitivnim odgovorom (12,8%), dok je (32,6%) odgovorilo da ne zanju jer nisu upućeni sa Evropskim standardima i Evropskim bibliotekama.

Grafik 17. Da li smatrate da bi Nacionalna i univerzitetska biblioteka u Sarajevu - Vijećnica zadržala svoju prvobitnu namjenu da je ostala u sklopu zgrade Vijećnice?

Prethodni grafik nam pokazuje da većina ispitanih osoba (70,3%) smatraju da bi Vijećnica zadržala svoju prvobitnu namjenu da je osala u zgradi Vijećnice, dok (25%) njih su zalaganja da ne bi.

6. ZAKLJUČAK/ SCHLUSSWORT

Von dem historischen Aspekt gesehen war Bosnien und Herzegowina in der Vergangenheit oft einer Vielzahl von Herrschern der Großen Reiche anvertraut, in welchen sie ihre Autonomie, aber nicht Souveränität hatte. So wurde Bosnien und Herzegowina nach der langjährigen Herrschaft des Osmanischen Reichs im Jahr 1878 beim Berliner Kongress der österreichisch-ungarischen Regierung anvertraut. Hierbei erhielt die österreichisch-ungarische Monarchie ein Mandat, Bosnien und Herzegowina zu besetzen, bis BuH eine Verfassung und Reformen erließ. Damit wurde Bosnien und Herzegowina unter diesen Bedingungen ein spezielles Organ. In Anbetracht dessen, dass die österreichisch-ungarische Monarchie zu dieser Zeit eine Großmacht war, gab es kein geeignetes Gebäude, in welchem diese untergebracht werden konnte. Später fiel die Entscheidung für den Bau des Gebäudes Vijećnica, in welchem die Regierung, die Stadtverwaltung und die Nationalbibliothek untergebracht wurden. Die neue Regierung brachte neue Möglichkeiten und die kulturelle und wirtschaftliche Entwicklung so wie neue Baustile mit sich. Auf Grund der osmanischen und der inländischen Tradition wurde begonnen, auch nach dem Vorbild des europäischen modernen Stils dieser Zeit zu bauen. Für die Rekonstruktion der Stadt wurde Baron Josip Filipovic ernannt, der mit festen Maßnahmen und Regeln erstmal die Situation stabilisierte und dann mit der Stadterneuerung begann. Die Stadtverwaltung wurde anfangs in der Straße Zildziluk und später im Gebiet von Bistrik untergebracht. Nach dem unerklärlichen Brand am 8. August 1879 wurde für den Stadtteil, der durch das Feuer erfasst wurde, ein Bau- und Erneuerungsplan erstellt. Auf der rechten Seite des Flusses Miljacka war der Bau von Vijećnica – dem Stadthaus, vorgesehen. An die Entstehung von Vijećnica wurde auch die Tatsache, dass sie etwas Neues, ein Wendepunkt im Baustil und der Kultur und auch die Entwicklung einer neuen Bautradition geknüpft. Nachdem Vijećnica gebaut worden war, hatte die Stadt eine historische Bedeutung bekommen, weil sich einige Minuten nach dem Besuch von Vijećnica das Attentat auf den österreichisch-ungarischen Thronfolger Franz Ferdinand ereignete, was zum Ausbruch des Ersten Weltkrieges führte. Franz Ferdinand und seine Frau wurden von Gavrilo Princip ermordet.

Anzeichen zum Bau von Vijećnica gab es durch die schnelle Urbanisierung von Sarajevo seitens der österreichisch-ungarischen Verwaltung allein durch das Handeln der neuen Regierung. Das Eingreifen der neuen Regierung umfasste auch die Regulierung des Flusslaufs der Miljacka, die Auswahl des Mustajpasa Mejdan für den Bau des neuen Stadthauses der Vijećnica und die Umgestaltung der orientalischen Stadt in eine europäische Hauptstadt. Für die Umgestaltung von Sarajevo war der Finanzminister der österreichisch-ungarischen

Monarchie, Benjamin Kállay, verantwortlich. Durch seine Arbeit wurde Sarajevo zum Ort des Volkstreffens. Kállay hatte das Projekt Vijećnica einem des besten Architekten dieser Zeit, Karl Parzik, anvertraut. Seine Idee war eine dreieckige Basis. Kállay forderte bestimmte Änderungen, welche Parzik ablehnte. Also überließ Kállay das Projekt dem Wiener Architekten Alexander Vitek. Vitek machte den Entwurf von Vijećnica. Die Inspiration für sein Projekt hatte er in der Architektur des Ostens bzw. in orientalischen Modellen im Sinne der Dekoration der Ornamente und anderer architektonischer Lösungen gesucht. Einige Quellen geben an, dass Vitek nervenkrank wurde, und dass den Bau von Vijećnica auch ein dritter Architekt übernommen hatte, der das Projekt schlussendlich zu Ende führte. Es handelt sich dabei um Ciril Metod Ivekovic. Ivekovic hat das Projekt erfolgreich realisiert. Die Hauptbauarbeiten wurden bis Ende 1894 beendet. Ivekovic hatte in das Projekt Elemente des neo-maurischen Stils und des islamischen Baustils erfolgreich integriert. Letztendlich wurde Vijećnica trotz aller Probleme und Kontroversen über die Stadtplanung in Bezug auf den architektonischen und ästhetischen Wert schon zum Zeitpunkt der Bauvollendungsarbeiten zu einem bekannten Stadtsymbol von Sarajevo. Vijećnica stellt heute das repräsentativste Symbol der österreichisch-ungarischen Zeit in Bosnien und Herzegowina beziehungsweise konkret in Sarajevo dar. Klar zu erkennen war, dass der Lieblingsbaustil von Benjamin Kállay der neo-orientalische war, da hier der Zusammenhang mit der Erhaltung der Identität der Einheimischen, die mehrheitlich Muslime waren, ersichtlich wurde. Die Lage von Vijećnica auf dem Nordufer von Miljacka war ideal für die Setzung des Stadtsymbols in die unmittelbare Nähe der islamischen Bauten. Vijećnica hat in dieser Zeit mit ihrem Aussehen und den architektonischen Lösungen ein modernes architektonisches, aber auch künstlerisches Wunder mit den Elementen wie Glaskuppel, Buntglasfenster und einer Eingangshalle, die hexagonal waren, dargestellt. Das ursprüngliche Projekt hatte Parzik erdacht und die Idee der Vijećnica war, dass die Basis eine dreieckige Form im Sinne eines gleichseitigen Dreiecks mit Keller, Erdgeschoss und einer Etage hat. Als Vitek das Projekt übernommen hat, wurde Vijećnica nachträglich ein zweites Stockwerk hinzugefügt. Die hauptarchitektonischen Elemente des Baus sind die Frontseite mit der Eingangstreppe und dem Brunnen, welche sich im seitlichen Außenbereich befinden, das Eingangsportal und die Türmchen. Die meist faszinierenden und meist repräsentativen Elemente von Vijećnica sind die bemalten und plastischen Dekorationen, mit welchen das Gebäude bestückt ist. Es wurde mit Ziegeln und Stein gebaut, wobei die unteren Etagen des Gebäudes mit Stahlträgern gestärkt sind. Die Konstruktionen zwischen den Etagen sind mit Holzbauten durchdrungen. Es ist wichtig anzumerken, dass die erkennbarsten

Elemente von Vijećnica eigentlich die Säulen, Wände, Bögen, Kuppeln und Glasmalereien sind. Hierbei muss betont werden, dass Vijećnica alle Elemente des orientalischen und maurischen Stils beinhaltet. Bezüglich der Dekoration der äußeren Erscheinung von Vijećnica, zeigen diese Dekorationen Stilelemente auf, die aus der Mamlukenzeit in Kairo übernommen sind. Die Mamlukenzeit ist ein Zeitalter, in welchem die Mamluken herrschten, beziehungsweise handelt es sich um das Zeitalter unmittelbar vor der Eroberung Ägyptens seitens des osmanischen Reiches, als Ägypten ein Mamluken-Sultanat war. Einige der Elemente der Gestaltung der plastischen und bemalten Dekoration beziehen sich als erstes auf die mehrfarbige Fassade mit Streifen in roter und gelber Farbe, die vom Gebiet von Magreb übernommen sind, beziehungsweise das Gebiet der heutigen Staaten Mauretanien, Marokko, Algerien, Tunis und Libyen. Vijećnica wurde am 20. April 1896 feierlich eröffnet. Ursprünglich wurde sie für Zwecke des Sitzes der Stadtverwaltung eröffnet.

Sie wurde während ihres Bestehens für verschiedene Zwecke benutzt, da während einiger Zeit dort auch ein Kreisgericht und das Parlament BuH im Jahr 1949 untergebracht wurde. Vijećnica hat einen Teil ihrer Kapazitäten der Volksbibliothek von Bosnien und Herzegowina zur Verfügung gestellt, was bis zum heutigen Tag die Vijećnica zu einem Symbol der Nationalbibliothek BuH macht. Im Jahr 1972 wurde die Volksbibliothek in die National- und Universitätsbibliothek umbenannt - ein Name, den sie heute noch trägt. Nach der Renovierung wurde das Gebäude der Vijećnica zum Zwecke der Dreharbeiten für den Film Sarajevo Attentat für Kunstausstellungen, Konzerte und auch für die Realisierung von MESS-Theaterstücken im Jahr 2004 genutzt. So wurde zum Beispiel im Krieg Mozart gespielt mit dem Ziel, eine Friedensbotschaft aus der zertrümmerten Vijećnica zu senden.

Im Jahr 1945 hat das Bildungsministerium BuH eine Verordnung über die Volksbibliothek des föderalen Bosnien und Herzegowinas unterzeichnet. Durch diese Verordnung wurde diese Institution als Landeszentrale beziehungsweise Nationalbibliothek BuH definiert. Ihren endgültigen Status der Nationalbibliothek hat sie durch das Gesetz über die Bibliotheken, welches im Jahr 1972 verabschiedet wurde, bekommen. Die Nationalbibliothek als eine Institution sammelt und bewahrt eine bestimmte Anzahl aller bedeutsamen Publikationen, die in einem Land veröffentlicht worden sind und hat die Rolle einer Depositarbibliothek, welche mit dem Gesetz und anderen Rechtsakten definiert ist. Daher ist das Hauptziel und Aufgabe dieser Bibliothek die Erhaltung des dokumentierten Erbguts BuH. Im Jahr 1972 hat die

National- und Universitätsbibliothek BuH auch eine Sammlung von Doktorarbeiten der Universitäten der Sozialistischen Föderativen Republik Jugoslawien aufgenommen. Darüber hinaus bewahrt sie auch Arbeiten aller bosnischen Schriftsteller, ihre Manuskripte und andere schriftliche Vermächnisse. Obwohl der größte Teil des Bibliotheksfonds im letzten Krieg zerstört wurde, haben Spezi­alsammlungen wie Sammlungen der Manuskripte, Sammlungen der Raritäten und alte Bücher, kartographische Sammlungen, Musik- und Graphiksammlungen, Sammlungen der Doktorarbeiten in Manuskripten heute den größten Wert. Es ist wichtig anzumerken, dass der Bibliotheksfonds vor dem Brand über 170.000 bibliographische Einheiten erfasste. Im großen Brand wurden um die 155.000 Spezi­alsammlungen zerstört. Von den sechs wertvollsten Sammlungen blieben nur zwei vollkommen erhalten. Das sind Manuskripte und Sammlungen der Raritäten der alten Bücher, ohne die diese Bibliothek nicht den Status der Nationalbibliothek behalten könnte. Was diese Bibliotheksammlung so besonders und wertvoll macht, sind gerade diese Manuskripte und Raritäten, die mit Offenheit, Diversität und Besonderheit strotzen, was die bosnische Kultur und Tradition ausmacht. So bestehen zum Beispiel Schreiben in Dokumenten, geschrieben mit dem lateinischen, kyrillischen und arabischen Alphabet, aber auch Dokumente geschrieben mit Bosančica und Arebica. Die Manuskript-Sammlung der National- und Universitätsbibliothek BuH mit ihrem Inhalt kann in drei große Einheiten geteilt werden: literarisch-historische Sammlung, Archiv-Sammlung und orientalische Sammlung.

Nachdem der Krieg beendet war und eine Staatsregierung und Regierungen auf anderen Ebenen formiert worden waren, gab es noch keine Lösung für die Institutionen der Kultur, auch nicht für die National- und Universitätsbibliothek BuH. Heute arbeitet die Bibliothek unter sehr schweren Bedingungen und sie ist in Gebäuden untergebracht, die ungeeignet sind. Sie funktioniert hauptsächlich durch die Bemühungen der Mitarbeiter. Obwohl die Bedingungen für die National- und Universitätsbibliothek BuH sehr schwer sind, ist sie trotzdem heute ein Mitglied der internationalen bibliothekarischen Organisationen und Assoziationen wie z.B. CENI, IFLA, TEL, FUMAGAEA, ISSN, ISBN, ISMN und vielen anderen. Die National- und Universitätsbibliothek BuH mit ihrem Sitz in Vijećnica hat bis zum Krieg in Bosnien und Herzegowina, bis 1992 ein Fonds mit über drei Millionen verschiedenen Dokumenten besessen. Ein sehr großer Teil dieses Fonds ist durch die Artillerie des Aggressors in einer einzigen Nacht verbrannt. Der Angriff hatte nur ein Ziel, und zwar den nationalen Schatz und das Erbe von Bosnien und Herzegowina zu zerstören. Vom Feuer wurden die Spezial-Sammlungen mit über 6000 seltenen und alten Büchern, Manuskripten, geographischen Karten, Kunstgrafiken,

Archiven von bekannten Personen, Dokumente der Poljica Republik geschrieben in Bosancica aus dem Mittelalter und noch weitere Dokumente bezogen auf verschiedene Zeitalter der Staatsentwicklung von Bosnien und Herzegowina gerettet. Dieser Schatz, der gerettet wurde, ist allein durch den Mut der damaligen Mitarbeiter der National- und Universitätsbibliothek BuH erhalten worden. Die erhaltenen Dokumentationen sind aufgrund ihrer Vielfalt und Multidimensionalität, dem Ursprung und Bogen, dem Alter und dem künstlerischen Aspekt sehr wertvoll. Einige der erhaltenen Stücke sind wichtig, da sie spezifisch an die bosnische Tradition und die ethischen Gemeinschaften gebunden sind. Vijećnica wurde in der Nacht zwischen dem 25. und 26. August 1992 in Flammen gesetzt. Nachdem das Friedensabkommen Ende 1996 in Dayton (SAD) unterzeichnet worden war, wurde eine Studie durchgeführt und ein Vorschlag für die Sanierung und Erneuerung der Vijećnica erstellt. Die erste Phase der Rekonstruktion, in welcher das Dach mit Blitzableitern und die Stahlkonstruktion mit einer Glaskuppel rekonstruiert worden ist, hat die Republik Österreich unterstützt. Diese Arbeiten wurden im Jahr 1996 und 1997 durchgeführt. Der zukünftige Zweck der Vijećnica sollte die Unterbringung der Nationalbibliothek, des Museums der Vijećnica und der Stadtverwaltung sein. Die National- und Universitätsbibliothek BuH hat jedoch immer noch keine Genehmigung für die Nutzung der Räume der Vijećnica für diese Zwecke erhalten. Bei der Rekonstruktion der Vijećnica wurden die Untersuchungsarbeiten von 1995- 2006 sehr seriös durchgeführt, um die Konstruktionslage nach dem Brand und der Zerstörung zu erfassen.

Die besondere Aufmerksamkeit in diesem Teil der Arbeit richtet sich nach den Forschungsergebnissen, die sich auf die aufgestellten Hypothesen der Arbeit beziehen und sie werden, abhängig von den Ergebnissen, angenommen oder abgewiesen. Wie schon zuvor angegeben, die Haupthypothese in dieser Forschungsarbeit lautet:

„Bedeutungsverlust der National- und Universitätsbibliothek in der renovierten Vijećnica“. Die Hypothese in dieser Arbeit lautet: „Die National- und Universitätsbibliothek BuH hat eine große Bedeutung für das Hochschulsystem“.

Während der Studie sind beide Hypothesen mehrmals erfolgreich bestätigt worden. Die National- und Universitätsbibliothek gibt es in der heutigen Vijećnica nicht mehr. Wie ich schon vorher angegeben habe, ist eines der Hauptargumente, welches gegen die Rückkehr dieser Bibliothek in Vijećnica aufgeführt worden ist, dass dieses Gebäude nicht den Ansprüchen der modernen Bibliothek entsprochen hat. Was einst Leseräume waren, in welchen Schüler und Studenten Bücher zum Bildungszwecken genutzt haben, sind heute Säle der

Stadtverwaltung für den feierlichen Empfang, in welchen Hochzeiten und andere Zeremonien stattfinden. Es gab auch Vorschläge, dass das Gebäude der Vijećnica dem Bürgermeister der Stadt Sarajevo zur Verfügung gestellt werden sollte. Trotz aller Bemühungen von kompetenten, verantwortlichen und gebildeten Direktoren in mehr als dreißig Jahren ihrer Mandate und Bemühungen, wurde die Bibliothek nicht in das ursprüngliche Gebäude zurückgebracht. Zum Schluss haben wir Vijećnica nicht als das Gebäude der National- und Universitätsbibliothek BuH bekommen. Die Probleme der Restaurierung von Vijećnica als National- und Universitätsbibliothek sind politischer Natur, denn politische Vertreter aus der BuH-Entität Republika Srpska auf dem Staatsniveau verhinderten die Lösung des Problems der Kulturinstitutionen von Bosnien und Herzegowina bzw. wollen nicht akzeptieren, dass diese Bibliothek staatlich wird. Das zugelassene Budget seitens des Staates ist nicht regulär. Die Stadtverwaltung trägt dem Funktionieren der Bibliothek nicht bei, der Kanton lediglich in wenig, und die Universität nutzt die Dienstleistungen, welche diese bietet. Die Bibliothek ist seit Februar 1998 im Campus der Universität in Sarajevo untergebracht. Da umfasst sie eine Oberfläche von 3.000 m², was die Hälfte der Oberfläche dieser Bibliothek in der Vijećnica ausmacht. Die wertvolle Struktur der Nationalbibliothek ist gefährdet wegen nicht geeigneter Unterbringung in Räumen des Campus der Universität in Sarajevo. Die heutigen Räume, die für die Bibliothek benutzt werden, haben nicht die optimale Temperatur, nicht die adäquate Feuchtigkeit, besonders für Werke die alt sind, weil das Gegenstände sind, deren Wert nicht beurteilt werden kann. Noch heute, trotz der unzureichenden Lage, führt die National- und Universitätsbibliothek BuH dank den qualifizierten Mitarbeitern, die dazu ungenügend entlohnt werden, alle Funktionen aus. Alle bis jetzt investierten Maßnahmen in den Schutz, den Wiederaufbau und die Anschaffung kommen von Geschenken und Spenden. Zweckgebundene Gelder für diesen Bedarf hat die Bibliothek noch nicht. Fehlende Finanzmittel und das fehlende Staatsinteresse, die zehnjährige technologische Stagnation zu überwinden, haben zu der heutigen Situation geführt. Vijećnica als das Symbol des Buches ist verbrannt. Sie sollte als so ein Symbol auch wiederaufgebaut werden. Das, was meiner Meinung nach gemacht werden sollte ist, dass mit dem Wiederaufbau von Vijećnica festlich und öffentlich auf allen Ebenen das Ende des schmutzigen Krieges gegen das Buch, welcher von Zeit zu Zeit in Europa durch das Blühen des Faschismus entflammt, verkündet werden sollte. Ein neues Symbol für ein solches Gebäude zu erschaffen dauert Jahre. Bezüglich der Hypothese, welche ebenfalls durch die angegebenen Forschungen bestätigt worden ist, hat die National- und Universitätsbibliothek BuH zwangsläufig einen großen Einfluss auf das Reformsystem der

Hochschulbildung. Bibliotheken sind sehr bedeutsame Faktoren bei der Schaffung von neuen Werten in Bildungs- und wissenschaftlichen Forschungen. Die Funktion der Bibliothek als Unterstützung des Lernens kann Informationsdienste im engeren Sinne (Durchsuchen von informativen Quellen, interbibliothekarische Anleihen, Informationsdienste) oder im weiteren Sinne als Unterstützung für die Förderung der Informationskompetenz bzw. die Einbeziehung in die Gestaltung und Durchführung der Ausbildung der Informationskompetenz und in virtueller Umgebung und mittelbar durch die Dienstleistungen der Erarbeitung der Themenportale als Unterstützung zum Lernen, für den Unterricht und die Forschung bedeuten. Die Rolle der Bibliothek gewinnt an Bedeutung, da es für die Wissensgesellschaft erforderlich ist, das Auffinden, das Anleihen und das Nutzen der Informationen zu ermöglichen. Die Rolle der Bibliothek im System der Hochschulbildung bringt größeren Bildungsbedarf und immer weniger Bibliothekare mit sich. Die Universitäten müssen ihre Bibliotheken den kommenden Unterrichtsreformen anpassen, denn ohne sie ist ein erfolgreiches Handeln im Sinne der Informationsverfügbarkeit nicht möglich. Die Rolle der Bibliothek im Bildungssystem sollte den Herausforderungen und Programmen der Mutterinstitute gewachsen sein und den Studenten neue Möglichkeiten der Informationsfindung gewährleisten. Die Richtlinien der Bologna-Erklärung sollten befolgt werden, diese betonen das aktive Studieren, für welches die Bibliotheken unverzichtbar sind. Vijećnica war mit ihren Fonds eine der angesehensten Bibliotheken im derzeitigen Jugoslawien. Sie hat als Bibliothek ganzheitlich ihren Zweck erfüllt und war einer der Garanten in der Entwicklung der Bildung, Kultur und Forschung in BuH. Sie ist eine National- und Universitätsbibliothek im weitesten Sinne und dieser nationale Teil sollte in der Vijećnica untergebracht werden. Das Bestehen einer Bibliothek, ihre Ausstattung und die Dienstleistungen, welche sie anbietet, sollten eines der wichtigsten Kriterien für die Qualitätsbeurteilung einer Universität sein, als auch das Anpassen der bibliothekarischen Dienstleistungen den täglichen Bedürfnissen der Forscher und Studenten. Seit ihrer Einrichtung bis heute fördert und pflegt die National- und Universitätsbibliothek BuH die Stärkung ihrer Universitätsfunktion. Diese National- und Universitätsbibliothek hat auch bestimmte organisatorische Änderungen und Verlagerungen vorgenommen. Heute wird das kombinierte Modell der Organisationsstruktur angewendet. Die National- und Universitätsbibliothek BuH findet als Teilnehmer in der Entwicklung und Förderung des Bildungs- und Forschungsprozesses ihren Platz in sogar zwei von sechs den angegebenen Zielen der Bologna-Erklärung. Durch die Priorisierung des Wissens, die Unterstützungsleistung für das formale und lebenslange Lernen hat die National- und Universitätsbibliothek BuH ein

Zentrum für die Weiterbildung der Bibliothekare BuH auf dem internationalen Niveau erstellt, durch welches sie die Umsetzung des Bologna-Prozesses an den Universitäten in BuH unterstützen wird. Jede vierte Person in BuH verlässt das Bildungssystem zu früh, was weit über dem Durchschnitt der meisten europäischen Länder ist. Finanzielle Probleme sind die Hauptursache für den Schulabbruch. Heute verlässt die Mehrheit junger Menschen ihre Heimat wegen der Nicht-Durchführung von Reformen des Hochschulsystems, der Unzugänglichkeit der Verwendung von hochwertiger Literatur, dem Fehlen der Bibliotheken, in welchen die früheren Generationen die Mehrheit ihres Wissens gewonnen haben. Es kann ohne zu übertreiben festgestellt werden, dass der größte Teil „des Gehirns“ in BuH aus diesem pseudo-österreichisch-ungarischen Wissen der Vijećnica bzw. aus der National-und Universitätsbibliothek BuH gekommen ist. Es ist kein Zufall, dass der Aggressor im Jahr 1992 gerade Vijećnica ausgesucht hat, die Bibliothek zu zerstören und zu vernichten. Diese tragische kriegsverbrecherische Handlung ist vielleicht der beste Beweis, wie wichtig die Bibliothek ist. Vijećnica war ein erkennbares Merkmal der Zivilisation, in welcher Wissen und Weisheit angelehrt wurde. Für die Brandsetzung und Zerstörung von Vijećnica war ein Zusammenschluss mehrerer Rechts- und Naturpersonen erforderlich, die vor allem aus Hass handelten. Der Fall Vijećnica ist eine neue Tatsache, die eine ganze moralische und intellektuelle Welt um sich erschuf. Es stellte sich die Frage, wer den Schaden für Vijećnica ersetzen sollte. Die Grundregel im internationalen Handelsrecht und Pflichten ist, dass es derjenige ist, der den Schaden angerichtet hat. Eine weitere Möglichkeit ist, dass es als Mitwirkende in der Abfindung die Institutionen der internationalen Gemeinschaft werden, welche die Pflicht hatten, das Geschehene zu verhindern, dies aber nicht taten. Das sind in der ersten Reihe die Vereinten Nationen und dessen Assoziationen. Die Rechtsgrundlage für ihre Verpflichtungen ist sowohl die Konvention zum Schutz von Kulturgut bei bewaffneten Konflikten aus 1954 mit dem Protokoll über die Durchführung der Konvention, als auch die Klage von Bosnien und Herzegowina gegen Jugoslawien, eingereicht am 20. März 1993 beim Internationalen Gerichtshof in Den Haag. Aus dem oben angegebenen wird ersichtlich, dass die moralische Verpflichtung der Rechtsexperten und Forscher auf den Bedarf des rechtlichen Vorgehens und der Lösung des Falls Vijećnica aufzuzeigen ist, um zu einer Lösung zu gelangen, die einen präventiven Einfluss auf Verbrechen haben wird, um in der Zukunft von solchen Verbrechen abzusehen. Die Gerechtigkeit, fundiert auf dem Recht der Vijećnica, ist der einzig realistische Weg. Sarajevo ist eine multiethnische Stadt, was praktisch durch vier verschiedene Religionen bewiesen ist: Judentum, Katholizismus, Orthodoxie und Islam.

Sarajevo ist eine der wenigen Städte, in welchen Gotteshäuser, die in Jahrhunderten zuvor gebaut wurden und allen Religionen zugehören, zu finden sind. Das ist eine Stadt, die danach strebt, junge Menschen über Toleranz und Moral zu belehren und zu erziehen, weil für sie das Zusammenleben und die Gemeinsamkeit unausweichlich ist und das Ziel der Beitritt in die Europäische Union ist.

SKRAĆENICE

CENL - Conference of European National Librarians

CENL - Conference of European National Librarians

COBISS - Co-operative Online Bibliographic System & Services

DEM - Deutsche Mark, njemačka marka

FBiH – Federacija Bosne i Hercegovine

IFLA – International Federation of Library Associations and Institutions

ISBN - International Standard Book Numbers

ISSN - International Standard Serial Number

KM – Konvertibilna marka (bosanskohercegovačka valuta)

NUBBiH – Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine

OP- Obavezni pimjerak

RS- Republika Srpska (jedan od dva entiteta BiH)

SAD – Sjedinjene Američke Države

TEL - Tennessee Electronic Library

UN – United Nation

UNESCO - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

SPISAK SLIKA TABELA I GRAFIKONA

Slika 1. Josip Filipović u Sarajevu - ilustracija

Slika 2. Delegacija na čelu sa Francom Ferdinandom ispred Vijećnice neposredno prije atentata

Slika 3. Ćiril Iveković u Vijećnici u vrijeme gradnje (prvi sa desne strane)

Slika 4. Vitraž na staklenoj kupoli obnovljene Vijećnice

Slika 5. Ivekovićev projekt Vijećnice sa trokutastom osnovom

Slika 6. Vanjski izgled Vijećnice – fasada

Slika 7. Vedran Smailović svira u srušenoj Vijećnici u ratu

Slika 8. Nacionalna i univerzitetska biblioteka u Vijećnici-čitaonica

Slika 9. Zgrada koju danas koristi Nacionalna i univerzitetska biblioteka BiH u kampusu Univerziteta u Sarajevu

Slika 10. Vijećnica tokom granatiranja u ratu

Slika 11. Obnova Vijećnice – konstruktivni radovi

Slika 12. Rekonstruisana aula Vijećnice

Slika 13. Dekorativni elementi obnovljene Vijećnice

Slika 14. Zgrada Vijećnice u plamenu

Tabela 1. SWOT analiza

Grafik 1. Spolna struktura ispitanika

Grafik 2. Dobna struktura ispitanika

Grafik 3. Obrazovna struktura ispitanika

Grafik 4. Radni status ispitanika

Grafik 5. Koliko često posjećujete NUBBiH?

Grafik 6. Razlog posjete biblioteci

Grafik 7. Ocijenite kvalitet usluga koji ste dobili u biblioteci

Grafik 8. Ocijenite ambijent NUBBiH

Grafik 9. Ocijeniti stručnost zaposlenika NUBBiH-a?

Grafik 10. Jeste li zadovoljni fondom NUBBiH?

Grafik 11. Koju bibliotetsku građu najčešće koristite?

Grafik 12. Da li smatrate da će digitalne publikacije zamijeniti štampane?

Grafik 13. Koji način komunikacije bi zadovoljio Vašu potrebu za informacijama o dostupnoj dokumentaciji?

Grafik 14. Šta Vam prije svega nedostaje u NUBBiH?

Grafik 15. Da li u NUBBiH pronalazite neophodnu literaturu za Vaš studij?

Grafik 16. Da li smatrate da je opskrbljenost NUBBiH literaturom u skladu sa evropskim standardima?

Grafik 17. Da li smatrate da bi Nacionalna i univerzitetska biblioteka u Sarajevu - Vijećnica zadržala svoju prvobitnu namjenu da je ostala u sklopu zgrade Vijećnice?

LITERATURA

Knjige:

1. **ANHEIER**, Helmut/ **RAJ** Isar, Yudishthir (2007): Conflicts and Tensions. The cultures and globalization series. London: Sage Publications Ltd.
2. **DADIĆ**, Vera; Eleonora Sarić. Osnove zaštite bibliotečke građe. Zagreb: HBD, 1973.
3. **DONIA**, J. Robert, Sarajevo: biografija grada. Institut za istoriju Sarajevo, Sarajevo, 2006.
4. **ERZHERZOG**, Rudolf, Österreich: Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild. Bosnien und Hercegovina; Kronprinzenwerk 1858-1889, 1858-1889 Wien: Kaiserlich- königl. Hof- und Staatsdr.; 1901
5. **HOERNES**, Moritz: Die Länder Oesterreich- Ungarns in Wort und Bild. Bosnien und die Hercegovina 1852-1917; Umlauft, Friedrich, 1844-1923 [Hrsg.] Wien: Archiv-Verl.; 1999; Repr. d. Ausg. Wien 1889
6. **IVEKOVIĆ**, Ćiril Metod: arhitekt i konzervator; Marković, Slavica; Zagreb; 1992
7. **JANKOVIĆ**, Branimir. Međunarodno javno pravo. Beograd 1891.
8. **OVČINA**, Ismet [Hrsg.]; Blago Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine; Nacionalna i Univerzitetska Biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo; 2010
9. **OVČINA**, Ismet, [Hrsg.]; inad kuća; Vijećnica – NUBBiH; Nacionalna i Univerzitetska Biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo; 2009
10. **OVČINA**, Ismet/ **POLIMAC**, Sonja/ **REŠIDBEGOVIĆ**, Amra; Vijećnica - prepoznatljiviji simbol Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine: Vijećnica - a recognizable symbol of the National and University Library of Bosnia and Herzegovina Nacionalna i Univerzitetska Biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo; Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine; Sarajevo; 2007
11. **OVČINA**, Ismet [Red.]; **KOŠTIĆ**, Mujo; Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine 1945. - 2005.: 60 godina u misiji kulture, obrazovanja i nauke; Nacionalna i Univerzitetska Biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo; 2005
12. **PIFFL**, Hugo: Kurze Orientierung über die Geschichte von Bosnien und Hercegovina; Sarajevo; 1910
13. **RENNER**, Heinrich: Durch Bosnien und die Hercegovina kreuz und quer: Wanderungen; Berlin: Reimer; 1897; 2., in Wort u. Bild erg. u. verm. Aufl.

14. **KREŠEVLJAKOVIĆ**, Hamdija: Sarajevo u doba okupacije Bosne 1878; Sarajevo: Piscev; 1937
15. **KREŠEVLJAKOVIĆ**, Hamdija: Sarajevo za vrijeme austrougarske uprave: (1878 - 1918); Sarajevo; 1969
16. **THALLÓCZY**, Lajos: Geschichte: Bosnien – Herzegowina 1854-1916 Aus: Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild: Bosnien und Hercegovina, S. 179 – 276; Wien: Verl. d. Kaiserl.- Königl. Hof- u. Staatsdruckerei; 1901
17. **SAVIĆ**, Kurzer historischer Überblick der Ereignisse 1878 im Bosnatale Sarajevo; ca. 1900
18. **SCHWEIGER-LERCHENFELD**, Amand von: Bosnien, das Land und seine Bewohner: geschichtlich, geographisch, ethnographisch und social- politisch 1846-1910; Wien: Zamraski; 1879; 2. verm. u. verb. Aufl.
19. **ZAIMOVIĆ**, Denis/ **JAKIĆ**, Vildana; Obnova Sarajevske vijećnice. Grad Sarajevo, Sarajevo, 2012.
20. **ŽUJO**, Valerijan/ **MULABEGOVIĆ**, Ferhad/ **MULAOMEROVIĆ**, Smajo; Vijećnica Sarajevo – gradnja, razaranje, obnova. Studio Urbing, Sarajevo, 2014.

Članci i ostalo:

1. **BALIĆ**, Hasan; Slučaj razaranja – pravna pitanja, Bosniaca časopis, br.6//, 2000-2002.
2. **BALIĆ**, Hasan; Bosanska kataklizma: studija slučaja Foča. Sarajevo: Magistrat, 2002.
3. **BALIĆ**, Smail; Kultura Bošnjaka. Zagreb, 1990.
4. **BAŠOVIĆ**, Ljubinka; "Biblioteke, Bosna i Hercegovina, Sr. "In Jugoslavenska enciklopedija. Vol. 1. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 1980.
5. Bosanskohercegovačke novine 1880
6. **BOGMAN**, Christine L.; Od Gutenbergova izuma do globalnog informacijskog povezivanja; pristup informaciji u umreženom svijetu. Lokve: Naklada Benja; Zadar, Gradska knjižica Zadar, 2002.
7. Convention on the prevention and punishment of the crime of genocide (1948). //U.N.TS. no. 1021. vol. 78 (1951).
8. Glasnik NUBBiH, Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, god. 2 br. 4. 2011.
9. Gradska Vijećnica Sarajevo – I faza rekonstrukcije (Sanacija konstruktivnog sklopa I rekonstrukcija krovništa, 1996.

10. **GUESDON** Marie – Geneueve, Rekonstrukcija Vijećnice u Sarajevu, br.13, decembar 2008.
11. **HELBEST**, Anne; Zagovara II Srpska pravoslavna crkva religioznu i nacionalnu mržnju. Sarajevo, 1998.
12. **HODŽIĆ**, Eldin; Virtualna biblioteka Bosne i Hercegovine, Administrator BIS, Sarajevo, BiH.
13. IFLA - IFLA Code of Ethics for Librarians and other Information Workers <http://www.ifla.org/faife/professional-codes-of-ethics-for-librarians>(pristupljeno 06.12.2016.)
14. **KURTO**, Nedžad; Vijećnica u Sarajevu, Bosniaca - časopis, br.8, 2003.
15. **MENOU**, Michel J.; Transforming Information Societies/ Information program OSI Budapest: The Future of LIS Education and Professional Development, London, November 12-16, 2003.
16. **MULABEGOVIĆ**, Ferhad; Gradska Vijećnica, Bosniaca časopis, br.8, 2003.
17. **MULABEGOVIĆ**, Ferhad; dipl.ing.arh. sa saradnicima D: D: dom Studije projektovanje I inženjering Sarajevo, Gradska Vijećnica Sarajevo – II faza rekonstrukcije konstruktivna rekonstrukcija aule, 1999.
18. **MUTAPČIĆ**, Snježana; Sarajevska Vijećnica/Stećak, lipanj (1996).
19. **NJUHOVIĆ**, Azemina; Obnova Vijećnice kao Nacionalne univerzitetske biblioteke, Bosniaca-časopis, br.8, 2003.
20. **OVČINA**, Ismet; Vijećnica prepoznatljiv simbol Nacionalne i univerzitetske biblioteke, Bosniaca časopis, br.9/10, 2005.
21. **PEJANOVIĆ**, Đorđe; ed Bosansko – Hercegovačka bibliografija knjiga I brošura 1945-1951.
22. Safeguarding the Documentary Heritage: a guide to standards, recommended practices and reference literature related to the preservation of documents of all kinds (CII-98/WS/4). Paris: UNESCO, 1998.
23. **SARAČEVIĆ**, Narcis; Knjigom o Sarajevu, Bibliografija publikacija o Sarajevu, Sarajevo, 1880-2015.
24. Sarajevski list 1896
25. **SPASOJEVIĆ**, Boro; Perspektive obnove, Bosniaca –časopis, br.8,2003.
26. Strategija razvoja sveučilišnih knjižničnih sustava u republici Hrvatskoj: 2013-2015, Nacionalna i sveučilišna knjižnica i Stručno vijeće sveučilišnih matičnih knjižnica

- <http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2013/05/Strategija-razvoja-SKS.pdf>
(pristupljeno 05. 12. 2016.)
27. **STURM-SCHNABL**, Katja: Franz Miklosich im Lichte seiner Lebensdokumente aus dem Bestand der Handschriftensammlung der Österreichischen Nationalbibliothek, Wien, 1991.
 28. **STURM-SCHNABL**, Katja: Der Briefwechsel mit Franz Miklosich`s mit den Südslawen; Maribor; 1991.
 29. **STURM-SCHNABL**, Katja: Zur philologischen Phase der slowenischen Nationsbildung; Wien; 1998.
 30. **STURM-SCHNABL**, Katja: Aus den Erinnerungen eines Kindes an die NS-Zeit; Wien; 2012.
 31. **ŠTRAUS**, Ivan; Savremena Nacionalna biblioteka, Da - ali ne u Vijećnici, Bosniaca-časopis, br.8, 2003.
 32. Urbicide Sarajevo. Paris: Association of Architects, 1994.
 33. Vodič kroz javne biblioteke Bosne i Hercegovine = A Guide to Public Libraries of Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, 2006.
 34. Zakon o bibliotekama, Sarajevo, 1957.
 35. **ZUKIĆ**, Kemal; Rat protiv knjiga, Bosniaca-časopis, br.8, 2003.
 36. https://bs.wikipedia.org/wiki/Nacionalna_i_univerzitetska_biblioteka_Bosne_i_Hercegovine(pristupljeno 13.09.2016.)
 37. <http://bhknjiga.com/nub-bih-20-godisnjica-razaranja-vijecnice.html> (pristupljeno 11.09.2016.)
 38. www.cobbis.net (pristupljeno 11.11.2016.)
 39. <http://www.nub.ba> (pristupljeno 21.11.2016.)
 40. www.vijećnica.ba (pristupljeno 11.01.2017.)
 41. www.urbing.ba (pristupljeno 16.09.2016.)
 42. www.bibliothek.univie.ac.at (pristupljeno 22.08.2016.)
 43. www.onb.ac.at (pristupljeno 05.01.2017.)

UPITNIK:

Spol ispitanika:

- Ženski
- Muški

Godine ispitanika:

- Manje od 18
- 18-25
- 25-35
- 35-55
- 55 godina i više

Obrazovanje ispitanika:

- Osnovna škola
- SSS
- VSS
- Magistar nauka
- Doktor nauka

Radni status zaposlenika:

- Zaposlen/a
- Nezaposlen/a
- Umirovljen/a
- Student

Koliko često posjećujete NUBBiH?

- Više puta sedmično
- Jednom sedmično
- Jednom mjesečno
- Jednom u pola godine
- Nikad

Razlog posjete biblioteci:

- Pretraga digitalnih kataloga
- Upotreba čitaonice
- Usluga korištenja tehničke dokumentacije o spomenicima
- Other: _____

Ocijenite kvalitet usluga koje ste dobili u biblioteci:

- U potpunosti zadovoljava
- Djelimično zadovoljava
- Niti zadovolja, niti ne zadovoljava
- Djelimično ne zadovoljava
- U potpunosti ne zadovoljava
- Other: _____

Ocijenite ambijent NUBBiH :

- U potpunosti zadovoljava
- Djelimično zadovoljava
- Niti zadovoljava, niti ne zadovoljava
- U potpunosti ne zadovoljava
- Other: _____

Jeste li zadovoljni fondom NUBBiH ?

- Da
- Ne
- Other: _____

Ocijeniti stručnost zaposlenika NUBBiH-a?

- U potpunosti zadovoljava
- Djelimično zadovoljava
- Niti zadovoljava, niti ne zadovoljava
- Djelimično ne zadovoljava
- U potpunosti ne zadovoljava
- Other: _____

Koju bibliotetsku građu najčešće koristite?

- Geodetske i topografske karte
- Stručne publikacije (historija, umjetnost, arheologija, književnost)
- Rječnike, enciklopedije, leksikone, priručnike
- Tehničku dokumentaciju (crteže, fotografije, prezentacije, projekte)
- Naučne radove (glasnici, godišnjaci, itd.)
- Novinske članke
- Bibliografije
- Other: _____

Da li smatrate da će digitalne publikacije zamijeniti štampane?

- Da
- Ne
- Other: _____

Koji način komunikacije bi zadovoljio Vašu potrebu za informacijama o dostupnoj dokumentaciji?

- Upit putem e-pošte
- Popunjavanje zahtjeva u prostorijama biblioteke
- Veća dostupnost sadržaja na Web stranicama
- Other: _____

Šta Vam prije svega nedostaje u NUBBiH ?

- Kvalitetnija ažurnost informacija
- Slobodan pristup fondovima
- Mogućnost iznošenja publikacija izvan prostora
- Komfornost

Da li u NUBBiH pronalazite neophodnu literaturu za Vaš studij?

- Da
- Ne
- Other: _____

Da li smatrate da je opskrbljenost NUBBiH literaturom u skladu sa evropskim standardima?

- Da
- Ne
- Ne znam
- Other: _____

Da li smatrate da bi Nacionalna i univerzitetska biblioteka u Sarajevu - Vijećnica zadržala svoju prvobitnu namjenu da je ostala u sklopu zgrade Vijećnice?

- Da
- Ne
- Other: _____

